

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหา
เยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้
The Guideline for Operation Development of Government Agencies on Thai
Muslim Youth Problems in Three Southern Border Province of Thailand

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินรายได้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 รหัสโครงการ IPS58074S

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยภาคงานรัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 รหัสโครงการ IPS58074S ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผศ.ดร.ภัทรพงษ์ เกริกสกุล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดร.ประสพ ชนานุกา ผู้อำนวยการโรงเรียนสุครินวิทยา ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลวิจัยจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมสนทนากลุ่ม ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่สนับสนุนเวลาในการทำวิจัย และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร

ชื่อโครงการ: แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยภาคงานรัฐในการแก้ไขปัญหา
เยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้

ชื่อนักวิจัย: ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร¹
¹สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์ปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) กระบวนการทำงานและผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม 3) ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม และ 4) หาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญของเยาวชนไทยมุสลิม คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการศึกษา ปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรของเยาวชนมุสลิมหญิง และปัญหาที่เกี่ยวข้องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ เช่น การตกเป็นเป้าหมายของผู้ก่อความไม่สงบที่ต้องการให้เยาวชนมุสลิมเข้ามาเป็นแนวร่วมในการก่อความรุนแรง

กระบวนการทำงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมมี 5 รูปแบบ คือ 1) กระบวนการที่ส่วนกลาง (รัฐบาลกลาง) หรือหน่วยงานกลาง เป็นผู้กำหนดนโยบายและดำเนินโครงการเอง 2) กระบวนการทำงานหรือโครงการที่มาจากหน่วยราชการในพื้นที่เป็นผู้ของงบประมาณจากรัฐบาลกลางมาจัดทำโครงการ 3) หน่วยงานในพื้นที่จัดสรรงบประมาณและดำเนินโครงการเอง 4) กระบวนการทำงานที่ส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินโครงการและมีหน่วยงานราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และ 5) โครงการที่องค์กรภาคเอกชนประสานงานมายังหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติงาน โดยการดำเนินโครงการต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จมากนักเพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุและเป็นโครงการระยะสั้น นอกจากนั้นเยาวชนที่ผ่านการอบรมจากโครงการต่างๆ ของรัฐแล้วเมื่อกลับเข้าไปอยู่ในชุมชนก็มีโอกาสที่จะหลงผิด เช่น ติดยาเสพติดอีกเพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมเต็มไปด้วยยาเสพติด สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ด้านพัฒนาการศึกษา ด้านสาธารณสุขและอนามัยเจริญพันธุ์ ด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเยาวชน และด้านการพัฒนาครอบครัวและชุมชน

Project Title: The Guideline for Operation Development of Government Agencies on Thai Muslim Youth Problems in Three Southern Border Province of Thailand

Investigator: Thongphon Promsaka Na Sakolnakorn¹
¹Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University

Abstract

The objectives of this study are: 1) to study the situation of Muslim youth in three southern border provinces, 2) to study the operation and results of government agencies in three southern border provinces of Thailand that focus on problems related to Muslim youth, 3) to study problems and threats for government agencies that attempt to solve the problems of Muslim youth, and 4) to study guidelines for operation development of government units. This study uses qualitative methods, such as a fieldwork survey, in-depth interviews, and focus group discussion in Pattani, Yala, and Narathiwat provinces. The study found that the most significant problems facing Muslim youth are drug addiction, lack of education, inappropriate pregnancies, and violence; as an example of the latter issue, Muslim youth are recruiting targets for insurgent groups that try to control the Muslim youth in order to increase violence in the southern border provinces.

The government agencies focusing on the problems of Muslim youth have five types of processes: 1) central government creates, plans, budgets, and manages projects; 2) local government agencies set up projects but request funding from the central government; 3) local government agencies set up and budget projects on their own; 4) the central government sets up, plans, and budgets a project in combination with local government agencies; and 5) private organizations coordinate with government agencies to support the projects of private organizations. In addition, most government projects are unsuccessful because they operate on a short-term basis and solve symptoms instead of the root cause; most Muslim youths who complete the training program go back to their homes, where they face the risk of returning to bad behavior again, as the community environment is filled with drugs and insurgent groups. Thus, guidelines for the operation development of these government units include guidelines for narcotics control, public health and reproductive health, budgeting and financial support, education, and community and family development.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	ข
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์	3
3. ขอบเขตการวิจัย	3
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
5. นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน	5
2. ปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้	7
3. การดำเนินงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชน	12
4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	14
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	24
2. วิธีการสุ่ม	25
3. พื้นที่ศึกษา	25
4. วิธีการศึกษา	25
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	26
6. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการวิจัย	26
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
1. ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	27
2. ตอนที่ 2 ผลการศึกษา	50
1. สถานการณ์ปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	50
2. โครงการของภาครัฐเกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม	52
3. กระบวนการทำงานและผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา (ต่อ)	
4. ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงาน แก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม	59
5. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้	63
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
1. สรุปผลการศึกษา	68
2. อภิปรายผลการศึกษา	71
3. ข้อเสนอแนะ	76
4. ข้อจำกัดในการวิจัย	77
บรรณานุกรม	78

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2-1 แสดงวัยรุ่นทำผิดประเพณีในพื้นที่สาธารณะในสามจังหวัดชายแดนใต้	10
ภาพที่ 2-2 กรอบแนวคิดในการศึกษา	23
ภาพที่ 4-1 แสดงกระบวนการที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบาย โครงการ และงบประมาณ	54
ภาพที่ 4-2 แสดงกระบวนการทำงานหรือโครงการที่มาจากหน่วยราชการในพื้นที่ เป็นผู้ของงบประมาณจากรัฐบาลกลางมาจัดทำโครงการ	56
ภาพที่ 4-3 แสดงลักษณะโครงการที่หน่วยงานในพื้นที่จัดสรรงบประมาณ และดำเนินโครงการเอง	57
ภาพที่ 4-4 แสดงลักษณะกระบวนการทำงานที่ส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินโครงการ และมีหน่วยงานราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	58
ภาพที่ 4-5 ลักษณะโครงการที่องค์กรภาคเอกชนประสานงานมายังหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติงาน	59
ภาพที่ 5-1 กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเยาวชนมุสลิม	75

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3-1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	24
ตารางที่ 3-2 ระยะเวลาในการดำเนินงาน	26
ตารางที่ 4-1 โครงการของภาครัฐเกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม	52
ตารางที่ 4-2 ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหา เยาวชนไทยมุสลิม	60

บทที่ 1 บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลการศึกษานักวิชาการหลายท่านพบว่าเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวนร้อยละ 22.3 มีพฤติกรรมรุนแรงร้อยละ 20.7 (ดลมนรรัตน์ บากา และคณะ, 2552) มีส่วนร่วมในสถานการณ์ความไม่สงบปัจจุบัน เพราะต้องการค่าจ้างมากที่สุด (ร้อยละ 31.7) รองลงมาสาเหตุมาจากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (ร้อยละ 22.2) ถูกหลอก (ร้อยละ 21.9) ดิถยาเสพติด (ร้อยละ 13.9) และรับคำสอนที่ผิด (ร้อยละ 10.3) ตามลำดับ โดยมีส่วนร่วมในการฆ่าเจ้าหน้าที่รัฐ (ร้อยละ 25.7) รองลงมามีส่วนร่วมในการเผาสถานที่ราชการ (ร้อยละ 19.9) ระเบิดสถานที่ราชการ (ร้อยละ 14.9) เผาสถานที่เอกชน (ร้อยละ 13.8) และฆ่าผู้บริสุทธิ์ (ร้อยละ 11.9) ตามลำดับ (ดลมนรรัตน์ บากา และคณะ, 2550) และการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่จะเป็นการลอบยิง ลอบวางระเบิดเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงประชาชนผู้บริสุทธิ์นั้น ผู้ก่อความไม่สงบมากกว่าร้อยละ 90 เป็นวัยรุ่นมุสลิมที่มีอายุระหว่าง 18–35 ปี (ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า, 2549) เยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตกอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วง เช่น ภัยยาเสพติดที่กำลังระบาด ภัยจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่บั่นทอนคุณภาพการศึกษา ตลอดจนความพยายามของขบวนการผู้ก่อความไม่สงบที่แทรกซึมเข้าสู่สถานศึกษาเผยแพร่ความคิดและชักจูงเข้าร่วมขบวนการ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่ออนาคตของเยาวชนเองแต่หมายถึงอนาคตของประเทศชาติเป็นสำคัญ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า, 2556)

จากการศึกษาของ เกษตรชัย และหิม และดลมนรรัตน์ บากา (2553) โดยศึกษาเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้พบว่า มีเยาวชนจำนวนหนึ่งที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความไม่สงบในปัจจุบันเพราะว่าเยาวชนได้รับคำสอนที่ผิด ส่วนการถูกชักนำถูกขู่บังคับและถูกจ้างวาน เพราะมีผู้อยู่เบื้องหลังนั้น ยังมีจำนวนเป็นส่วนน้อยของเยาวชน สำหรับปัญหายาเสพติด สำนักข่าวไทย (2554) ได้รายงาน ว่า จุฬาราชมนตรีมีความเป็นห่วงต่อปัญหาเยาวชนนราธิวาส โดยเฉพาะเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสมีปัญหาดิถยาเสพติดประเภทต่างๆ มากถึง 80 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนั้น จากการอธิบายของ กาญจนา บุญยัง (2549) ได้อธิบายว่า ปัญหาเยาวชนจำนวนมากในสามจังหวัดชายแดนใต้ เกิดจากการจัดตั้งขบวนการและมีการชักจูงเยาวชนในพื้นที่ให้เข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งมีทั้งเยาวชนที่กำลังศึกษา และเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาและทำงานอยู่ในหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับขบวนการก่อการร้าย นักการเมืองผู้มีอิทธิพล นักการศาสนา และนักวิชาการปัตตานี โดยขบวนการดังกล่าวแอบอิงอยู่กับสถาบันการศึกษาทางศาสนาเป็นหลัก

พลเดช ปิ่นประทีป (2555) ได้กล่าวไว้ว่า เยาวชนชายแดนใต้ในวันนี้ที่น่าเป็นห่วงมาก ทั้งจากความอ่อนแอสะสมที่อยู่ในตัวและความเสี่ยงจากสถานการณ์ความไม่สงบในบ้านเกิดเมืองนอน มีผลการศึกษาเชิงสำรวจในกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายในโครงการภูาลันนันทบุรีในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 18,528 คน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85) อายุระหว่าง 14-24 ปี พบว่าที่ไม่ได้เรียนหนังสือและที่เรียนแค่ประถมหรือมัธยมเท่านั้นมีจำนวนมากถึงร้อยละ 95 การเรียนทางศาสนาส่วนใหญ่ได้แค่ระดับ

ต้น (ร้อยละ 66) เรียกว่าการศึกษาต่ำมากทั้งทางโลกและทางธรรม ว่างงาน ยากจน มั่วสุม ไม่มี เป้าหมายชีวิต ดิตยาเสพติดจำนวนมากและไม่ได้เคร่งศาสนาอะไรเลย ซึ่งทาง ป.ป.ส. เรียกเยาวชน เหล่านี้ว่า "เยาวชนที่ต้นทุนติดลบ" นอกจากนั้น เยาวชนที่ชายแดนใต้ถูกทอดทิ้ง ถูกกระทำและรับ ผลกระทบจากการปกครอง-พัฒนาของรัฐที่มีจุดอ่อนและจากสถานการณ์ความไม่สงบที่ยืดเยื้อเรื้อรัง ซึ่งประมาณว่าเยาวชนที่นั่นได้สูญเสียไปเรียบร้อยแล้วอย่างน้อยหนึ่งรุ่น (Generation) แบบเดียวกับ นักศึกษารุ่นปี 1989 ของญี่ปุ่นที่ประเทศเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งเยาวชนพวกนี้เรียนจบกันรุ่นแล้วรุ่น เล่าตลอดยี่สิบปีโดยที่ไม่มีงานทำเลย และถูกเรียกขานว่าเป็นเจนเนอเรชั่นที่สูญหาย (Lost Generation)

อย่างไรก็ตาม ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2556) ได้พยายามแก้ไขปัญหายาวชน ด้วยการเน้นไปถึงความสำคัญของการศึกษา โดยมีความมุ่งมั่นที่จะนำการศึกษามาพัฒนา พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยส่งเสริมการศึกษาตามความเหมาะสมต่ออัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่มีส่วนสำคัญเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม สร้างภูมิปัญญาให้แก่สังคม ส่งเสริมการมีอาชีพ และ การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างอนาคตที่น่าพาสันติภาพกลับคืนสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับที่ อุมม์ รอซิด (2555) ได้อธิบายไว้ว่า การพัฒนาการศึกษาจะช่วยให้ เยาวชนรุ่นใหม่ได้รับรู้กฎระเบียบ กฎหมายของบ้านเมือง ไมโดนเจ้าหน้าที่ และข้าราชการที่ไม่ดี หลอกลวง และกดขี่ข่มเหง อีกทั้งการศึกษาจะช่วยให้เยาวชนมีความคิดที่กว้างไกลมากขึ้น ทำให้ เยาวชนเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยไม่ยอมที่จะโดนกดขี่ข่มเหงจากผู้ไม่หวังดี อีกต่อไป และภาครัฐบาลสมควรสนับสนุนคนในพื้นที่ส่วนหนึ่งให้เป็นผู้ปกครอง เพราะพวกเขาเข้าใจ ในปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคต่อไป

กรมประชาสัมพันธ์ (2552) อธิบายนโยบายภาครัฐในการแก้ปัญหาทางด้านสังคมซึ่งรวมถึง เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ไว้ว่า ภาครัฐจะต้องมีการพัฒนาประชาชนทุกกลุ่มวัยในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะ 3 จังหวัดชายแดนและ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ควรได้รับการพัฒนา ในทุกมิติของตัวคน ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะความสามารถ และการมีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิต และประกอบอาชีพได้อย่างเต็มศักยภาพและปกติสุข บนพื้นฐานความหลากหลาย หลายทาง วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน หรือจากข้อมูลของ Pattayadailynews (2556) ที่อธิบายถึง การแก้ปัญหาของกองทัพเรือที่ได้จัดกิจกรรมกิจกรรมโครงการรวมใจไทยเป็นหนึ่ง ซึ่งเป็นโครงการที่มีความมุ่งหวังให้เยาวชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดความไม่สงบจากกลุ่มผู้ก่อ เหตุรุนแรงและกลุ่มผู้หวังแบ่งแยกดินแดน ได้เข้าใจทัศนคติที่ดีต่อทหาร มาเปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกล ขึ้น ได้รับความรู้ และประสบการณ์ที่มีคุณค่า เห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ท่ามกลางความ หลากหลายของศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงการรับทราบภารกิจของกองทัพเรือด้านการป้องกัน และพัฒนาประเทศ

จากที่กล่าวมานั้น จะพบว่าเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหา เพราะเยาวชนมีความ เสี่ยงด้านต่างๆ การพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆ ให้เยาวชนจึงมีความสำคัญและจำเป็น ซึ่งไม่อาจ ปฏิเสธได้ว่า หน่วยงานรัฐมีส่วนเป็นอย่างมากในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น การศึกษานี้จึงมี

คำถามวิจัยในการศึกษาว่า 1) สถานการณ์ของปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นอย่างไร 2) กระบวนการทำงาน ผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมเป็นอย่างไร 3) ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนมีอะไรบ้าง และ 4) จะมีแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างไร

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษากระบวนการทำงานและผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม
4. ศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้

3. ขอบเขตการวิจัย

พื้นที่ศึกษาคือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส โดยประชากรที่ศึกษาคือ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ เช่น สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน การดำเนินการของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เช่น โครงการภูลันนันบารู ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมไปถึงผู้บริหารการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ นอกจากนี้ ยังศึกษาครอบครัวของกลุ่มเยาวชน ผู้นำชุมชน และกลุ่มเยาวชนที่ผ่านการเข้าโครงการภูลันนันบารู

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบสถานการณ์ปัจจุบันของปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ หน่วยงานภาครัฐดำเนินการอย่างไร ปัญหาอุปสรรคมีอะไรบ้าง แล้วจะพัฒนาแนวทางในการดำเนินการได้อย่างไร นอกจากนี้ ยังมีประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกหลานเยาวชนไทยมุสลิม รวมไปถึงจะส่งรายงานวิจัยให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และจัดทำบทความวิชาการสำหรับตีพิมพ์ในวารสารเพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาสู่สาธารณะด้วย

5. นิยามศัพท์

การพัฒนา หมายถึง การทำให้เปลี่ยนแปลง การทำให้ดีขึ้น และการทำให้เจริญขึ้น

การดำเนินงาน หมายถึง วิธีการที่ช่วยให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการทำโครงการและการปฏิบัติงาน

หน่วยงานภาครัฐ หมายถึง กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

เยาวชนไทยมุสลิม หมายถึง บุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม มีอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ ถึงอายุ 25 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของโครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้” ผู้วิจัยมีแนวทางในการนำเสนอต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน
2. ปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้
3. การดำเนินงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชน
4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

คำว่า “เยาวชน” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555 ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส นอกจากนี้ คำว่าเยาวชน ตามความหมายขององค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายไว้คือ คนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี (กระทรวงวัฒนธรรม, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับที่องค์การ UNICEF ที่ระบุว่าเยาวชนหมายถึงคนหนุ่มสาวที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี (ทัศนันท์ บุญสวน, 2550 น.16) และในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายของเยาวชนว่า คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ ถึงอายุ 25 ปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2550) โดยสรุป ในงานวิจัยชิ้นนี้เยาวชนหมายถึง ผู้มีอายุระหว่าง 15-25 ปีบริบูรณ์ ซึ่งคือกลุ่มประชากรที่งานวิจัยนี้จะให้ความสำคัญในการศึกษา เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหา กระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ รวมทั้งการพัฒนาและปรับตัวของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของเยาวชนต่อไป

นอกจากนั้น มีคำที่ใกล้เคียงกับคำว่า “เยาวชน คือคำว่า “วัยรุ่น” ซึ่งหมายถึง การเจริญที่อย่างเข้าสู่ภาวะ เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการจากเด็กไปเป็นวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยลักษณะเด่นของวัยรุ่น คือ มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายมากทำให้อารมณ์เด็กเปลี่ยนแปลงง่าย ต้องการความเข้าใจจากบิดามารดาและครอบครัวที่อบอุ่น ต้องการเพื่อนมากและกลัวคนในสังคมเพื่อนจะไม่ยอมรับ ชอบคบเพื่อนและแสดงออกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน สนใจเรื่องเพศ และมักคิดว่าตนเป็นผู้ใหญ่แล้ว ไม่ต้องการเปิดเผยเรื่องราวของตนและมีเรื่องที่ปิดบังครอบครัว ต้องการการยกย่องและจะโกรธถ้าถูกดูถูกเหยียดหยาม (นพพร ศรีผัด, 2548) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น คือ สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจของวัยรุ่นซึ่งเกิดจากฐานะทางครอบครัว สุขภาพร่างกาย และการพัฒนาสุขภาพ เพราะสุขภาพมีผลโดยตรงต่อสติปัญญา ความสามารถทางสมองกับพฤติกรรม พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องจากคน

ในครอบครัว การใช้เวลาว่าง สิ่งแวดล้อมและการคบเพื่อน (นันทา ชัยพิชิตพันธ์, 2541 อ้างถึงใน บุญธรรม บุญหมื่น, 2545 น.15-16)

ในการศึกษาของ Kohlberg (1958) พบว่า เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมอย่างต่อเนื่องในระดับสูงขึ้นหลังจากอายุ 10 ปี ทฤษฎีนี้ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ โดย ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม ในระดับที่ 1 นี้เด็กจะรับรู้กฎเกณฑ์ของพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีจากผู้มีอำนาจเหนือตนเอง เช่น พ่อแม่ ครูหรือเด็กที่โตกว่า และมักคำนึงถึงผลที่ตามมาว่าเป็นรางวัลหรือการถูกลงโทษในการตีความพฤติกรรมของตนเอง ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ทางสังคม โดยบุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ ทำตามความคาดหวังของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง บุคคลจะไม่คำนึงถึงผลตามมาที่จะเกิดแก่ตนเอง แต่คำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น ยึดถือความซื่อสัตย์ และความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ จริยธรรมในระดับนี้จะพบในช่วงวัยรุ่นอายุประมาณ 10 - 16 ปี และระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจาร์ณญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม โดยพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้เป็นหลักจริยธรรมของผู้ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป หากบุคคลพัฒนาจริยธรรมมาถึงขั้นนี้ก็จะสามารถใช้วิจาร์ณญาณตีความหมายสถานการณ์ต่างๆ ตามหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมก่อนที่จะแสดงพฤติกรรม ซึ่งการตัดสินใจว่า “ถูก” “ผิด” หรือ “ควร” และ “ไม่ควร” มาจากวิจาร์ณญาณของตนเอง อยู่บนหลักความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยปราศจากอิทธิพลของผู้ที่มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก

Maccoby and Martin (1983 อ้างใน ดุลยา จิตตะยโสธร, 2552) อธิบายรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนไว้ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยบิดามารดาอนุญาตให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะเดียวกันบิดามารดาจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก ให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามแนวทางที่บิดามารดากำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ถึงแม้บิดามารดาจะเรียกร้องสูง แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็กและสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของครอบครัว รูปแบบที่ 2 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีความเข้มงวดเรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองความต้องการของเด็กโดยสิ้นเชิง มีการจัดระบบการควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด โดยมีการอธิบายน้อยมากหรือไม่มีเลย เด็กต้องยอมรับในคำพูดของบิดามารดาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเสมอ มีการใช้อำนาจควบคุมโดยวิธีบังคับ และลงโทษเมื่อเด็กไม่ทำตามความคาดหวังของบิดามารดา บิดามารดามักห่างเหินและปฏิเสธเด็ก รูปแบบที่ 3 การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ตามการตัดสินใจของเด็กโดยไม่กำหนดขอบเขต ใช้การลงโทษน้อย ไม่เรียกร้องหรือควบคุมพฤติกรรมเด็ก เด็กสามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ได้อย่างเปิดเผย บิดามารดาอาจให้คำปรึกษาหรือพยายามใช้เหตุผลกับเด็กแต่ไม่มีอำนาจควบคุมพฤติกรรมของเด็ก บิดามารดาจะให้ความรักความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็กเสมอ และรูปแบบที่ 4 การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่สนใจหรือตอบสนองความต้องการของเด็ก ดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กน้อยมาก บิดามารดากลุ่มนี้จะเพิกเฉยต่อเด็กพอๆ กับไม่เรียกร้องหรือวางมาตรฐานพฤติกรรมใดๆ ให้เด็กปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะบิดามารดาปฏิเสธเด็กแต่แรก หรือหมกมุ่นอยู่กับปัญหาและความกดดันในชีวิตประจำวันจนไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็ก

กมลพรรณ ชีวพันธ์ศรี (2548) แบ่งวิธีการแก้ไขปัญหาเยาวชนไว้ 4 ระดับ คือ ระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับสังคมและชุมชน และระดับรัฐ โดยระดับครอบครัวผู้ปกครองพ่อแม่ทุกคนต้องพัฒนาความรู้ในการเลี้ยงเด็ก สร้างความผูกพันพ่อ-แม่ลูก มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ใช้ความยืดหยุ่นในการดูแลบุตร ไม่เอาความเครียดจากที่ทำงาน หรือเรื่องอื่นๆ มาลงที่บุตรหลานเป็นต้น ในระดับโรงเรียนจะต้องพัฒนาทักษะทางจิตใจควบคู่ไปกับความรู้ เพิ่มกิจกรรมกลุ่มที่ทำหายความคิดที่หลากหลายและจัดให้อย่างสม่ำเสมอและช่วยเหลือกันและกันเพื่อให้ไปบริการสังคม มีครูที่ปรึกษาที่รู้ เข้าใจ มีจิตวิทยาดี ใจดี เด็กและเยาวชนสามารถเข้าหาได้ง่าย ในระดับสังคมและชุมชน ใช้การสร้างประสบการณ์และปลูกฝังความคิดทางบวก คือ การส่งเสริมให้เยาวชนรู้สึกรู้ว่าเป็นคนมีคุณค่า มีความสามารถ มีศักยภาพ เป็นที่รัก ที่ห่วงใย ต้องการ มีความผูกพันกับคนรอบข้าง ซึ่งจะทำให้เขาห่างไกลจากอาชญากรรม พฤติกรรมเสี่ยง ความรุนแรง และยาเสพติด เช่น ใช้เวลาทำงานกับชุมชน จะทำให้เยาวชนมีพัฒนาการที่ดี ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง โดยเริ่มจากผู้นำท้องถิ่น ตัวแทนเยาวชน ผู้ร่วมงาน และเพื่อนบ้าน ตั้งชมรมเยาวชน ทำกิจกรรมทุกวันอาทิตย์หรือทุกเย็นหลังเลิกเรียน เช่น ต่อต้านยาเสพติด รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง เช่น กีฬา ดนตรี วิชาการ หรือร่วมกันดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นคนช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยประจำชุมชน ซึ่งควรมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี และร่วมมือกันระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่โดยผู้ใหญ่ต้องไม่เอาเปรียบเยาวชน และในระดับรัฐ จะต้องให้ความรู้ครูและผู้ปกครองด้านการเลี้ยงดูเด็กทั้งด้านจิตวิทยาเด็ก พัฒนาสติปัญญา การดูแลสุขภาพเด็ก รวมไปถึงมีสถานที่ให้เยาวชนแสดงออก เช่น กีฬา ดนตรี ร้องเพลง เป็นต้น และมีกฎหมายรองรับ เช่น การลงโทษผู้ปกครอง โรงเรียน หากเด็กหรือเยาวชนในการปกครองไปทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

จากที่กล่าวมานั้น จะพบว่ากรณีที่เยาวชนจะเติบโตและพัฒนาขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้นั้น มีปัจจัยมากมายเข้ามาเกี่ยวข้อง อาทิ ครอบครัว การเลี้ยงดู เพื่อน สังคม สิ่งแวดล้อม โรงเรียน รวมไปถึงระดับรัฐ ซึ่งทุกปัจจัยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตขึ้นมาเพื่อช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม จากปัจจัยที่สลับซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นในสังคมยุคปัจจุบันทำให้เยาวชนต้องประสบกับปัญหาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เยาวชนบางส่วนก็ไม่อาจต้านทานกระแสสังคมบางลักษณะจนหลงไปเดินในเส้นทางที่ผิดพลาด ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ซึ่งมีอาจปฏิเสธได้ว่า ในสังคมสังคมหนึ่งหน่วยงานภาครัฐเป็นเหมือนตัวแสดงที่มีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว และยิ่งเปรียบเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยแก้ไขและพัฒนาให้เยาวชนเติบโตไปในทิศทางที่ดีต่อไป งานวิจัยโครงการนี้เน้นการศึกษาการดำเนินงานของภาครัฐว่ามีการดำเนินการอย่างไร ปัญหาอุปสรรคมีอะไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางพัฒนาการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐให้สามารถแก้ไขปัญหาเยาวชนได้ในระยะยาวและยั่งยืนต่อไป

2. ปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้สังคมมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและสภาพทางปัญหาต่างๆ ทางสังคมสลับซับซ้อนมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะ

ปัญหาเยาวชนที่มีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นซึ่งเกิดจากปัญหาและปัจจัยหลายประการทั้งจากรูปแบบระบบการเลี้ยงดู สภาพครอบครัว และการละเลยหรือการขาดการเอาใจใส่จากสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ พนม เกตุมาน (2550) ได้อธิบายปัญหาวัยรุ่นไว้ว่า ปัญหาพฤติกรรมที่พบบ่อยในวัยรุ่นคือ ไม่เรียนหนังสือ ติดเกม ติดการ์ตูน การเรียน การปรับตัว ปัญหาทางเพศ สาเหตุการใช้และติดยาเสพติด พฤติกรรมผิดปกติ โรคซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย และบุคลิกภาพผิดปกติ โดยสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่นมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของสารเคมี สารสื่อประสาท โรคทางกาย โรคระบบประสาท สารพิษ จิตใจ บุคลิกภาพ ความคิด การมองโลก การปรับตัว สังคม การเลี้ยงดู ปัญหาของพ่อแม่ ตัวอย่างของสังคม และสื่อต่างๆ เช่น ทีวี วิดีโอ หรือสื่อออนไลน์ เป็นต้น

จากการศึกษาของ เกษตรชัย และหิม และดลมนรรณ์ บากา (2553) พบว่า เยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีปัญหาจะมีลักษณะ เช่น มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม มีการทำกิจกรรมที่ไม่มีประโยชน์ สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่บุคคลทั่วไป มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผยเหมือนชาวตะวันตก เช่น การจับมือ การกอดจูบ และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส และไม่ให้ความสำคัญกับวิชาทางศาสนา มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการแต่งกายเลียนแบบตะวันตกเพิ่มมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างในครอบครัวและญาติพี่น้องมีความห่างเหิน รวมไปถึงไม่ค่อยปฏิบัติสัมพันธ์กับชุมชน เยาวชนมีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติศาสนกิจ และไม่ค่อยร่วมการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและสาธารณะ ซึ่งเยาวชนมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก มีการใช้ชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เพราะสื่อต่างๆ มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชน ผู้นำชุมชนก็ปล่อยปละละเลยกับอบายมุขต่างๆ เพราะเกิดขึ้นมากมายจนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา รวมถึงปัจจัยต่างๆ อีกมากมายที่ทำให้เยาวชนมุสลิมหันเหออกจากวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามวิถีมุสลิม

องค์การบริหารส่วนตำบลยะลา (2549) ได้สรุปปัญหาของเยาวชนในพื้นที่การปกครองของตำบลยะลาไว้ว่า ปัญหาของเยาวชนในช่วงอายุ 15-25 ปี คือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้พยายามสร้างกิจกรรมให้เยาวชนหลีกเลี่ยงยาเสพติดโดยสนับสนุนให้เยาวชนเล่นกีฬาเพิ่มมากขึ้น เช่น จัดทำโครงการฝึกสอนกีฬาภาคฤดูร้อนเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน และโครงการกีฬาต้านยาเสพติดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดและป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่ ที่ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนหันมาสนใจการเล่นกีฬา หรือโครงการมหรหรรณีกีฬาต้านยาเสพติดเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่และเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาต่างๆ นอกจากนี้ เครือข่ายบัณฑิตอาสาพัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2558) ได้บรรยายถึงคำสัมภาษณ์ นายแวดอโรแม หยีมามุโต๊ะอิหม่ามตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ที่อธิบายถึงปัญหาการแต่งกายของหญิงสาวและเยาวชนมุสลิมหญิงที่สวมใส่เสื้อผ้ารัดรูปจนเห็นสัดส่วนทุกอย่างของร่างกาย ผิดหลักการอิสลามซึ่งเป็นสาเหตุที่นำมาสู่การผิดประเวณีได้ ซึ่งการแต่งกายของผู้หญิงในอิสลาม ไม่ได้กำหนดขอบเขตอย่างชัดเจน แต่ตามหลักการต้องปกปิดทุกส่วนของร่างกาย เว้นแต่ใบหน้าและฝ่ามือ และต้องไม่เน้นสัดส่วน หรือสวมใส่เสื้อผ้าบางจนเกินไป สำหรับผู้หญิงชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน นิยมมุ่งกางเกงที่รัดรูปและฟิต ซึ่งผิดหลักการของอิสลาม ปัญหาการผิดประเวณีในกลุ่มเยาวชนปัจจุบัน สาเหตุหนึ่ง

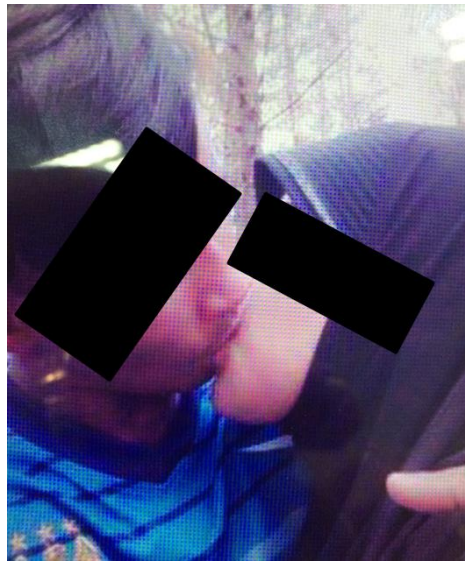
เกิดจากการแต่งกายรัดรูป ดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้าม โดยสื่อมีส่วนทำให้เยาวชนไม่สามารถแยกแยะได้ว่า อะไรเป็นประโยชน์ อะไรเป็นโทษ นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้น มาจากผู้ปกครองไม่เอาใจใส่เยาวชนที่อยู่ในความดูแล

นอกจากนั้น ปัญหาการศึกษาก็เป็นปัญหาหนึ่งของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ บัณฑิต อารอมัน (2556) ได้อธิบายว่า การศึกษาของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยส่วนมากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิชาการทางศาสนา ซึ่งบางส่วนเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม คุณภาพทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังประสบปัญหาด้านมาตรฐานการศึกษา ซึ่งยังต่ำกว่าระดับมาตรฐานทั่วไปโดยภาพรวมของประเทศ เนื่องจากยังขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ขาดการจัดสรรทุนการศึกษา และผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์มาอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ในพื้นที่ต้องเรียนวิชาทางด้านศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ โดยในช่วงเช้าต้องเรียนในสายสามัญ ส่วนตอนค่ำต้องเรียนในวิชาทางด้านศาสนา ซึ่งเมื่อเทียบเวลาที่ใช้กับการเรียนพบว่าต้องใช้เวลาเรียนรวมทั้งสิ้นประมาณ 10 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งเกิดความเหนื่อยล้าต่อการเรียนในแต่ละวัน ทำให้การเรียนรู้ ความเข้าใจ มีลดน้อยลง และส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะในภาควิชาสามัญต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานทั่วไป นอกจากนี้ยังส่งต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาส่วนมากต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานหรือผลทางการศึกษาที่มีมาตรฐาน และต้องมีการสอบแข่งขันเพื่อให้ได้เข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ จึงมีนักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนเพียงเล็กน้อยที่ได้รับโอกาสที่จะเข้าไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในประเทศ

ปัญหาสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าสังคมถูกครอบงำโดยวัฒนธรรมตะวันตกอย่างไร้ขีดจำกัด ประชาชนทั่วไปห่างเหินจากศาสนา และอำนาจวัฒนธรรมได้ซึมซับเข้าไปในจิตใจของคนในสังคมส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอย่างมา เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนัน การมั่วสุมระหว่างชายหญิงอย่างเสรีจนเกิดปัญหาการผิดประเพณีนำสู่การทำแท้งในหมู่เยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ นอกจากนี้ ผู้คนในสังคมขาดความรัก ความสามัคคี เกิดความแตกแยกของคนในครอบครัว ชุมชน หรือแม้กระทั่งปัญหาการหย่าร้างในครอบครัว ที่ส่งผลให้คนในครอบครัวขาดความรัก ความอบอุ่น ทำให้ครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันที่เป็นเกราะป้องกันปัญหาต่างๆ ได้ถูกทำลายลง (มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2552)

มีการศึกษาซึ่งอยู่ในบทความของ อารีดำ สาเม๊ะ ซึ่งเขียนในปี พ.ศ. 2554 คือ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 พบวัยรุ่นกว่า 200 คู่ ทำผิดประเพณีในพื้นที่สาธารณะ เมื่อเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีแจ้งให้เจ้าหน้าที่รัฐจับกุม ทางเจ้าหน้าที่รัฐอ้างว่า เป็นสิทธิส่วนบุคคลไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งสถิติการการหย่าร้างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจการใช้ชีวิตครอบครัว อันสืบเนื่องมาจากการเลือกคู่เองของคู่บ่าวสาว ซึ่งส่วนใหญ่มีต้นตอมาจากการผิดประเพณี ที่ขัดกับหลักการอิสลาม ครอบครัวจำนวนหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ยังละเลยไม่ให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูและให้ความอบอุ่นแก่เด็กเล็ก ทำให้เด็กโตขึ้นมาในสภาพขาดความอบอุ่น ต้องแสวงหาความอบอุ่นด้วยตัวเอง ประกอบกับสื่อยุคปัจจุบัน ออกมาสื่อสารเรื่องเพศกันอย่างกว้างขวาง ทำให้ปัญหาเรื่องการเมือง

เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเพิ่มขึ้น ซึ่งนำมาสู่การท้องในวัยเรียนมากขึ้น และแนวโน้มอายุของแม่วัยเรียนจะลดลงมาเรื่อยๆ นี่คือนิสัยที่สังคมมุสลิม 3 จังหวัดชายแดนใต้กำลังประสบ แต่ที่ผ่านมามาภาครัฐทุกฝ่ายต่างหันไปเน้นการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงและความปลอดภัย จนละเลยปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาที่กำลังคุกคามวัยรุ่นมุสลิม ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่นับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้นซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่สังคมมุสลิมกำลังประสบและต้องการให้ทุกภาคส่วนช่วยกันแก้ไข (อารีดำ สาเมาะ, 2554) ซึ่งภาพแสดงวัยรุ่นทำผิดประเพณีในพื้นที่สาธารณะดังแสดงในภาพที่ 2-1

ภาพที่ 2-1 แสดงวัยรุ่นทำผิดประเพณีในพื้นที่สาธารณะในสามจังหวัดชายแดนใต้
ที่มา: ผู้วิจัยถ่ายภาพนี้จากภาพในโทรศัพท์มือถือของเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ประจำในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

จากการศึกษาของ พฤทธิ ไชยเหมวรงค์ และคณะ (2556) ได้รายงานสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนในจังหวัดนราธิวาส พบว่า เด็กใช้เวลาในการออกกำลังกายน้อยลง ดูโทรทัศน์มากขึ้น รับประทานอาหารที่ไม่ค่อยเป็นประโยชน์ต่อร่างกายมากขึ้น ในด้านการศึกษาพบว่า เด็กมีการหนีเรียนมากขึ้น ลอกการบ้าน ลอกรายงานเพื่อนมากขึ้น และเยาวชนจะใช้เวลาในการอ่านหนังสืออ่านเล่นมากกว่าอ่านหนังสือพิมพ์ ในด้านสังคมพบว่า เด็กและเยาวชนระดับมัธยมและอุดมศึกษาใช้เวลาในการคุยโทรศัพท์มากกว่าเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาถึง 4 เท่า ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนมากขึ้นมากกว่าที่จะอยู่กับครอบครัว และพฤติกรรมที่มีมากขึ้นจนปรากฏเป็นปัญหาในสังคม ได้แก่ การดื่มสุรา การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของเด็กและเยาวชนระดับมัธยมถึงอุดมศึกษา

สำหรับการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีผลต่อเยาวชน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552) อธิบายว่า ปัญหาความไม่ปลอดภัยในพื้นที่ได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทั้งของครูผู้สอนและนักเรียน เรื่องของความเชื่อ ค่านิยม ที่ศาสนาไม่มีอิทธิพลต่อครอบครัวทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งเรียนสถาบันการศึกษาทางศาสนา ซึ่งสอนวิชาสามัญทั่วไปน้อยและเน้นสอนศาสนาเป็นหลัก รวมไปถึงความแตกต่างระหว่าง

ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนในโรงเรียนรัฐและเอกชนทำให้มาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนเอกชนต่ำกว่ามาตรฐานของโรงเรียนรัฐในพื้นที่ (ซึ่งโรงเรียนรัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ก็มาตรฐานการศึกษาต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ) นอกจากนี้ ก็มีการแบ่งแยกระหว่างนักเรียนพุทธและมุสลิมอย่างชัดเจนในการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เป็นต้น

นอกจากนั้น ปัญหาเยาวชนที่ได้รับผลกระทบและชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เช่น บุคคลในครอบครัวเสียชีวิต ทำให้กำพร้าขาดผู้นำครอบครัวในการเลี้ยงดูและอบรม ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจของเยาวชนและนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมา หรือเยาวชนก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบจนนำไปสู่ความสูญเสีย ดังที่ สุวรา แก้วนุ้ย และสุภาภรณ์ พันสนาซี (2558) ได้สรุปสถิติไว้ว่า จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกลุ่มเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การเสียชีวิตและบาดเจ็บ ความเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (คนพิการ) การตกเป็นผู้ต้องสงสัย ถูกดำเนินคดีและคุมขัง การถูกพลัดพรากจากครอบครัวในกรณีที่คนในครอบครัวถูกกล่าวหาว่าเห็นต่างจากรัฐ และการต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัว โดยเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง จะมีผลกระทบทางจิตใจที่อาจจะนำไปสู่ภาวะความซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล หรือแม้แต่การใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาอีกด้วย สำหรับข้อมูลสถิติสะสม ของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ระหว่างมกราคม พ.ศ. 2547 – ธันวาคม พ.ศ. 2557 ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 15 ปี พบว่า มีเด็กและเยาวชน เสียชีวิตสะสม ทั้งสิ้น 81 คน เป็นกลุ่มเด็กที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 20 คน และ กลุ่มเด็กที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 60 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งสิ้น 445 คน เป็นกลุ่มเด็กที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 156 คน และ กลุ่มเด็กที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 287 คน โดยปีที่มีจำนวนการเสียชีวิตสูงสุด คือ ปี พ.ศ. 2550 จำนวน 21 คน

จากที่กล่าวมา จะพบว่าปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีปัญหาที่หลากหลายและสั่งสมมาอย่างยาวนาน เช่น ปัญหายาเสพติด การติ่มน้ำกระท่อม (ซึ่งเป็นวิถีชีวิต) ยาเสพติดอื่นๆ เช่น กัญชา ยาบ้า ก็เป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไข นอกจากนี้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ยังเป็นสถานการณ์หนึ่งที่เป็นปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ของรัฐยากมากขึ้น ปัญหาระบบการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานและระบบของภาพรวมของประเทศรวมไปถึงการเน้นศึกษาทางศาสนาซึ่งส่งผลต่อการศึกษาขั้นสูงและการหางานทำ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือก่อนสมรสทำให้เกิดปัญหาท้องนอกสมรสในเยาวชนมุสลิมหญิง หรือปัญหาที่เกิดจากสภาพครอบครัวส่งผลให้พบเห็นเยาวชนมุสลิมจำนวนมากขับรถมอเตอร์ไซด์บนท้องถนนในยามวิกาลหรือทำกิจกรรมที่ก่อความรำคาญให้แก่ชุมชนและสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นเพียงปัญหาส่วนหนึ่งที่ค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งเป็นปัญหาไม่ใช่เพียงระดับท้องถิ่น หรือชุมชนสังคม ที่จะสามารถแก้ไขได้ แต่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม จนไปถึงรัฐบาลกลางระดับประเทศที่ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ออกระเบียบกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการสร้างความเข้าใจใหม่ๆ ให้เยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ สามารถดำเนินชีวิตในวิถีทางแห่งอิสลามที่ดีโดยควบคู่กับการอยู่รอดภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

3. การดำเนินงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชน

ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนมีภาครัฐหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะอนุกรรมการด้านเด็กและเยาวชน (2556) ซึ่งอยู่ภายใต้ คณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรีผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา เช่น เพื่อให้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและทางเลือกให้แก่เด็กและเยาวชน ภาครัฐควรส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระดับครัวเรือน โดยการสร้างเครือข่ายระดับครอบครัวในท้องถิ่นให้เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน มีการพัฒนาและจัดทำระบบสวัสดิการสำหรับครอบครัวที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของระบบการศึกษาทางเลือก และพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการใช้ชีวิตในสังคมให้แก่เด็กในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น รัฐต้องสนับสนุนและมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันและองค์กรสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน รัฐต้องมีการเพิ่มช่องทางการสื่อสารและการจัดสรรพื้นที่สื่อทางเลือกสำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัว การสนับสนุนการผลิตสื่อโดยกลุ่มเยาวชนและผลิตสื่อเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ควรมีการผลักดันให้มีกฎหมายควบคุมสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการจัดระเบียบพื้นที่ทางสังคมอย่างจริงจัง โดยจัดทำระบบเพื่อกำหนดพื้นที่ตั้งสถานบันเทิงในเขตเมือง รวมถึงการขยายพื้นที่ที่ดีและปราศจากสิ่งยั่วยุให้แก่เด็กในเขตเมือง การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลเด็กเยาวชนของตนเอง ตลอดจนการดูแลและให้คำปรึกษาแก่เยาวชนที่เคยกระทำผิดซึ่งปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในความดูแลของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้ต่อไป

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ได้ดำเนินโครงการภูถ้ำนันทบุรี (ทางสายใหม่) เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการที่มุ่งเป้าหมายไปที่เด็กและเยาวชน ให้มีความศรัทธาต่อศาสนาของตนเอง รักแม่และพ่อที่และเกลียดยาเสพติดเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนไปใช้ยาเสพติด (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า, 2555) โครงการ "ภูถ้ำนันทบุรี" เป็นหนึ่งในการแก้ปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เน้นการฝึกอบรมทำความเข้าใจกับเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อให้รู้ถึงภัยร้าย เพื่อนำไปสู่การ "ลด ละ เลิก" ในการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในที่สุด โดยการอบรมจะเป็นลักษณะการเข้าค่ายอบรมและทำกิจกรรม และมีการฝึกอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เยาวชนมีอาชีพในการทำงานหารายได้ต่อไปในอนาคตและเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาด (สนุกออนไลน์, 2553)

หน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา มีการจัดโครงการ "เปิดโลกทัศน์เยาวชนน้อมเกล้าถวายพระพร" โดยได้นำเยาวชนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากอำเภอในพื้นที่รับผิดชอบได้แก่ อำเภอเรือเสาะ อำเภอร่องบัว อำเภอจะนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอเจาะไอร้อง อำเภอสุไหงปาดิ อำเภอแว้ง อำเภอสุคิริน และอำเภอสุไหงโกลก เยาวชนทั้งไทยพุทธและมุสลิม พร้อมเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมรวมทั้งสิ้นจำนวน 100 คน โดยเดินทางด้วยอากาศยานของกองทัพอากาศจากจังหวัดนครราชสีมาไปยังกรุงเทพมหานคร กิจกรรมสำคัญในโครงการ คือ ร่วมลงนามถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ณ อาคาร

ศาลา 100 ปี โรงพยาบาลศิริราช และไปทัศนศึกษา ท่องเที่ยว เยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติ เช่น วัดพระแก้ว พระบรมมหาราชวัง สวนสัตว์ดุสิต สวนสนุกดิสมิวด์ และพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งทำให้เยาวชนในโครงการได้มีโอกาสสัมผัสพบเห็นประสบการณ์ใหม่ ความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง ตลอดจนความเจริญในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นการเปิดโลกทัศน์ของเยาวชนให้กว้างไกล และได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนต่างศาสนิกทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจในอันที่จะปฏิบัติต่อกันอย่างให้เกียรติ มีการแบ่งปัน เอื้ออาทร และเกิดความรักระหว่างกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติต่อไปในอนาคต (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า, 2556)

ในปี พ.ศ. 2557 หน่วยเฉพาะกิจยะลา ได้ดำเนินกิจกรรมด้วยการนำเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมสร้างสันติสุขในพื้นที่ พร้อมจัดเสวนาบทบาทของเยาวชนต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ในมิติศาสนา และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยเป็นการดำเนินโครงการกิจกรรมค่ายศาสนบุตร โดยการนำเยาวชนไทยพุทธ-ไทยมุสลิม จำนวน 40 คน มาร่วมสัมมนาในหัวข้อ “บทบาทของเยาวชนต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในมิติศาสนา และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ” เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์การเรียนรู้ และสร้างความคุ้นเคยร่วมกันของเยาวชนให้เกิดความสามัคคี และการอยู่ร่วมกันในพื้นที่อย่างสันติ รวมทั้งสร้างเครือข่ายการทำงานในการแก้ปัญหาในพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นต้นแบบในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง สร้างความร่วมมือจากเยาวชนในการพัฒนา และการแจ้งข่าวสารหรือการร่วมกิจกรรมต่างๆ และรับทราบปัญหา ความต้องการ รวมถึงทัศนคติของเยาวชนในพื้นที่ และในโครงการได้มีการบรรยายเรื่อง “บทบาทของเยาวชนต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในมิติศาสนา และการสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้สึกที่จะร่วมมือร่วมใจกัน มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำความสันติสุขกลับสู่พื้นที่ต่อไป (ประชาสัมพันธ์จังหวัดยะลา, 2557)

ด้วยสถานการณ์และปัญหาสุขภาพของวัยรุ่นในปัจจุบันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่กระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมของวัยรุ่นและเยาวชนโดยเฉพาะปัญหาอนามัยการเจริญพันธุ์ ปัญหาทางเพศ และปัญหายาเสพติดที่ถือว่าเป็นปัญหาอันดับหนึ่งในจังหวัดปัตตานี ซึ่งปัจจุบันพบว่าวัยรุ่นและเยาวชนมีการเสพยาเสพติดในช่วงอายุน้อยลงเรื่อยๆ โรงพยาบาลปัตตานี จังหวัดปัตตานี จึงได้จัดตั้งคลินิกวัยรุ่น Love Teen Clinic เพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นและเยาวชนอย่างครบวงจรและให้ครอบคลุมสภาพปัญหาต่างๆ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เป็นศูนย์ดูแลและให้คำปรึกษาแก่วัยรุ่นในเขตอำเภอเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง (หนังสือพิมพ์แนวหน้า, 2554) นอกจากนี้ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปัตตานี จัดกิจกรรม เยาวชนดี สังคมไทยดี ตามโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกรมประชาสัมพันธ์ ด้วยการนำเยาวชนประมาณ 100 คน มาเข้าร่วมกิจกรรมและอบรม เช่น การบรรยาย เพื่อให้เยาวชนเข้าใจถึงความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อทางวัฒนธรรม และสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการศาสนาอย่างถูกต้องแก่เยาวชน และปรับทัศนคติให้เล็งเห็นถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อเยาวชนได้รับความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องและสามารถนำ

ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ มีกิจกรรมสันทนาการ เช่น เล่นเกม ชิงรางวัล เพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน (สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, 2558)

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำเนินการจัดตั้งค่ายมวยรัตนกานู เพื่อส่งเสริมเยาวชนในพื้นที่ได้หันมาออกกำลังกาย โดยใช้กิจกรรมกีฬามวยไทย ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย เป็นสื่ออันเป็นการช่วยให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด และเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน อันจะนำมาซึ่งความเป็นปึกแผ่นทางด้านสังคมของคนในพื้นที่ โดยใช้กิจกรรมกีฬามวยไทยเป็นสื่อ และเพื่อปลูกฝังให้ประชาชนและเยาวชนมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เสริมสร้างทักษะ รู้กฎกติกา มารยาท ทั้งในฐานะผู้เล่น ผู้ชม รวมทั้งการส่งเสริมทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะ ซึ่งถือเป็นรากฐานของการสร้างความสามัคคี และสมานฉันท์ในสังคม อันส่งเสริมให้สังคมลดความระหวาดระแวงซึ่งกันและกัน และกีฬามวยไทยยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ (ผู้จัดการออนไลน์, 2552)

สำหรับเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดปัตตานี ทางสถานพินิจฯ ก็มีการดำเนินโครงการ ตามข่าวที่รายงานโดย เอเอสทีวี ผู้จัดการออนไลน์ (2557) ได้อธิบายว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานีจัดโครงการคลินิกให้คำปรึกษาเด็กและครอบครัวอบอุ่น โดยจัดทำคลินิกให้คำปรึกษาเด็กและครอบครัวอบอุ่นขึ้นเพื่อให้คำปรึกษาแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง ประชาชนซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับบุตรหลาน ปัญหาการเรียน ปัญหาครอบครัว ตลอดจนเมื่อบุตรหลาน กระทำความผิด และถูกดำเนินคดีและต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยในศูนย์จะมีบริการให้คำปรึกษาโดยนักวิชาชีพซึ่งมีประสบการณ์ และทักษะในการดูแล บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนโดยตรง มีความพร้อมทั้งในการจัดกิจกรรมบำบัดฟื้นฟู การบริการด้านกฎหมาย การส่งต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการให้ความรู้ให้คำปรึกษาด้านการเรียน ความประพฤติ ปัญหาครอบครัว และอื่นๆ โดยมุ่งหวังให้บิดามารดา ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปมีความสุข ส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความอบอุ่น เข้มแข็ง เป็นต้น

4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การเบี่ยงเบนทางพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้มีผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสิ่งยั่วยุ เช่น ผับ บาร์ ยาเสพติด คาราโอเกะ และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ซึ่งดึงดูดให้เยาวชนมุสลิมมีพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักศาสนา นอกจากนี้ สื่อสารมวลชนก็มีอิทธิพลต่อเยาวชนมุสลิมค่อนข้างมากเพราะเป็นสื่อสารมวลชนที่เข้าถึงเยาวชนได้เกือบทุกพื้นที่ ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการศรัทธาของเยาวชนไทยมุสลิม (อ่อมใจ วงษมณฑา, 2556) ปัญหาการพนันเป็นปัญหาหนึ่งที่เยาวชนจำนวนมากในสามจังหวัดชายแดนใต้เข้าไปเกี่ยวข้องโดยเฉพาะการเล่นพนันฟุตบอลต่างประเทศ โดยในการแก้ปัญหาเยาวชนที่เล่นพนันฟุตบอล ปราณี ทองคำ และสุชาดา รัฐิระวิวงศ์ (2553) ได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาไว้ว่า รัฐควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนัน เจ้าหน้าที่ควรจริงจังในการปราบปรามโต๊ะรับพนันให้มากขึ้น รัฐควรมีการพัฒนาความสามารถเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อตรวจจับการเล่นการพนันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต รัฐควรมีการจัดกิจกรรมและส่งเสริม

ให้เยาวชนสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องในการเชียร์กีฬา ครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน เช่น ไม่ส่งเสริมค่านิยมการเสี่ยงโชค และสร้างจิตสำนึกในการพึ่งตนเองให้แก่เยาวชน ครอบครัวต้องดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิดเพื่อไม่ให้ตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการเล่นการพนัน ศาสนาและชุมชนจะต้องเพิ่มบทบาทในการแนะนำและช่วยเหลือเยาวชนไม่ให้เกี่ยวข้องกับการพนัน และควรสนับสนุนให้เยาวชนได้ทำงานพิเศษเพื่อมีรายได้ มากกว่าที่จะมาเล่นการพนันเพื่อได้เงินมาง่ายๆ เป็นต้น

จากการศึกษาของ เกษตรชัย และหิม และดลมนรรัตน์ บากา (2552) พบว่าเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เป็นเพศชายจะมีพฤติกรรมรุนแรงมากกว่าเพศหญิง โดยเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะมีโอกาสสูงที่จะมีพฤติกรรมความรุนแรงมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้สูง เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อ-แม่ทะเลาะกันให้เห็นอยู่เป็นประจำก็มีโอกาสสูงที่จะมีพฤติกรรมความรุนแรงมากกว่าเยาวชนที่มาจากครอบครัวปกติอยู่ที่ 1.47 เท่า และเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่รับชมภาพยนตร์ที่มีความรุนแรงจะมีโอกาสเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมความรุนแรงมากกว่าเยาวชนที่ไม่รับชมอยู่ที่ 1.41 เท่า และเยาวชนที่ชอบเล่นเกมประเภทต่อสู้จะมีความเสี่ยงพฤติกรรมความรุนแรงมากกว่าเยาวชนที่ไม่เล่นอยู่ที่ 2.05 เท่า ซึ่ง เกษตรชัย และหิม และดลมนรรัตน์ บากา (2555) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาความรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ไว้ว่า 1) ควรจัดให้มีการอบรม พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ให้เรียนรู้เทคนิคการอดทนอดกลั้นต่อบุตร และเทคนิคการลงโทษที่เหมาะสม 2) ครอบครัว ญาติพี่น้อง และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องส่งเสริมการใช้ชีวิตครอบครัวเป็นสุข 3) ประชาชนโดยทั่วไปต้องตระหนักถึงปัญหาเยาวชน และแจ้งเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องถ้าพบการกระทำความรุนแรงของครอบครัวที่จะส่งผลต่อเยาวชน 4) รัฐควรส่งเสริมให้สื่อสาธารณะเผยแพร่เฉพาะภาพยนตร์ที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ และ 5) รัฐต้องควบคุมร้านเกม การจำหน่ายเกม และการผลิตเกมที่สื่อถึงความรุนแรง

การเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรง เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก ไม่ว่าจะสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่ดี เช่น ชุมชนแออัดที่มีเพื่อนบ้านเป็นเด็กเกเรอันตรายอาจชักจูงเด็กไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร หรือเด็กที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่จากสภาพแวดล้อมที่เป็นชนบทเข้ามาเรียนต่อในเมือง อาจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ ทำให้เกิดความคับข้องใจและอาจก่อปัญหาขึ้นในสังคมได้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) สภาพแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรงทั้งในครอบครัวและสื่อโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความรุนแรงของพ่อแม่ และดารา นักแสดงในละครโทรทัศน์ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การที่เด็กได้เห็นพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งและตบตีกันอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการรับชมละครโทรทัศน์ที่มีการต่อสู้ รบราฆ่าฟัน ตบตี ทะเลาะ ชกต่อย กดขี่ข่มเหง ใช้อาวุธไม่สุภาพ หยาบคาย และโต้เถียงนั้นทำให้เด็กซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว (Ahmed & Braithwaite, 2004; โสภณ สุภาพงษ์, 2548)

ความต้องการของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการต้องการความรัก การต้องการการยอมรับในสังคม โดยเฉพาะเด็กที่ไม่ได้การยอมรับจากเพื่อนอาจจะแสดงพฤติกรรมหลายรูปแบบเพื่อให้เป็นจุดเด่นและได้รับความสนใจจากครูและเพื่อน บางครั้งก็มีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เป็นที่ยอมรับขัดกับสังคม เด็กบางคนที่ไม่ม่มีปมเด่นทางการเรียนอาจจะหาเรื่องกับเพื่อน ชอบทะเลาะวิวาท ชกต่อย ก้าวร้าว ส่งเสียงดังเป็นที่น่ารำคาญ เพื่อให้คนอื่นสนใจตนและยอมรับตนเท่านั้น (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) รวมทั้ง

ความต้องการตำแหน่งทางสังคมหรือความสำเร็จที่ไม่ได้รับการตอบสนอง เด็กประเภทนี้จะพยายามเรียกร้องความสนใจให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของตน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การวางอำนาจเหนือเพื่อน การแสดงตนเป็นหัวหน้าแก๊ง ก่อความสงบ เป็นต้น (พรทิพย์ อินทรโชติ, 2536) การสอนในโรงเรียนไม่ดี เด็กอาจมีปัญหาได้เนื่องมาจากโรงเรียนและครู โดยเฉพาะโรงเรียนที่ไม่เอาใจใส่ให้ความรักและเข้าใจนักเรียนเท่าที่ควร ซึ่งมักสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับเด็กได้มาก อาจทำให้เด็กมีการปรับตัวต่อสังคมมากขึ้น และมีอารมณ์ไม่มั่นคงได้ (วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537)

ในด้านการศึกษาพบว่า การศึกษาของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิชาการทางศาสนา โดยเริ่มจากการศึกษาระดับประถมศึกษา (อนุบาล) ปอเนาะ (สถาบันศาสนา) การศึกษาในระดับมัธยม และระดับอุดมศึกษา ซึ่งบางส่วนเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม คุณภาพทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาด้านมาตรฐานการศึกษาซึ่งยังต่ำกว่าระดับมาตรฐานทั่วไป เนื่องจากยังขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดสรรทุนการศึกษา และผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ และปัจจัยที่ทำให้คุณภาพการศึกษาไม่ได้มาตรฐาน คือ นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามต้องเรียนวิชาทางด้านศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ โดยในช่วงเช้าต้องเรียนในสายสามัญ ส่วนตอนค่ำต้องเรียนในสายศาสนา ซึ่งใช้เวลาเรียนรวมทั้งสิ้นประมาณ 10 ชั่วโมงต่อวัน ทำให้การเรียนรู้ ความเข้าใจ มีลดน้อยลง ซึ่งเกิดจากความเหนื่อยล้าต่อการเรียนในแต่ละวัน และส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาโดยเฉพาะในภาควิชาสามัญต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานทั่วไป นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถาบันส่วนใหญ่ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานหรือผลทางการศึกษาที่สูง และต้องมีการสอบแข่งขันเพื่อให้ได้เข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง และมีคุณภาพ จึงมีนักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนเพียงเล็กน้อยที่จะได้รับโอกาสที่จะเข้าไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในประเทศ (บัณฑิต อารอมัน, 2556)

ในการแก้ไขปัญหาของเยาวชนในโรงเรียน เกษตรชัย และหิม และอุทิศ สังขรัตน์ (2555) ได้อธิบายว่า ครู อาจารย์ในโรงเรียนมีส่วนเป็นอย่างมากในการคัดกรองเบื้องต้นถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และครูในโรงเรียนมีส่วนเป็นอย่างมากในการแก้ไขปัญหาเยาวชนดังกล่าว ซึ่งโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีส่วนสำคัญอย่างมาก ในส่วนด้านครอบครัว มุสลิมห์ โต๊ะกานี (2555) ได้อธิบายว่า ครอบครัวที่มีการดูแลเอาใจบุตรหลานตนเองเป็นอย่างดีจะมีผลต่อพฤติกรรมที่ดีของบุตรหลาน โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้การที่ครอบครัวดูแลเอาใจใส่เยาวชนจะช่วยลดผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบต่อเยาวชนได้ และการสนับสนุนให้เยาวชนได้ทำดี มีปฏิสัมพันธ์ในชุมชนและร่วมกิจกรรมของชุมชนก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมในทางที่ดีของเยาวชนได้เช่นกัน

พียซอล มะหะหมัด ปราณี ทองคำ และมารุต คำชะอม (2551) อธิบายว่า ครอบครัวที่มีย้ายมาจากนอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้แล้วมาอาศัยอยู่ในในเขตสามจังหวัดชายแดนใต้มีการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนในครอบครัวได้ดีกว่าครอบครัวที่มีพื้นฐานอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ และครอบครัวที่มีรายได้ต่ำมักจะไม่ค่อยให้ความสำคัญในการดูแลเยาวชนในครอบครัวได้ดีเท่าที่ควร และครอบครัวที่มีรายได้สูงจะมีการปลูกฝังจริยธรรมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนได้ดีกว่าครอบครัว

ที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งในการพัฒนาเยาวชนครอบครัวควรปฏิบัติต่อบุตรด้วยความรัก ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของเด็ก ให้เวลาและโอกาสแก่เด็กได้ใกล้ชิดให้มากที่สุด สร้างบรรยากาศที่ดีในครอบครัว

ในการจัดการศึกษาสามารถพัฒนาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ด้วยการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ รวมไปถึงได้สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง สถาบันการศึกษาควรจะทำให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้นและตระหนักในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเยาวชนและนักศึกษา รวมไปถึงการสร้างค่านิยมที่ดีแก่เยาวชนในสถาบันการศึกษาไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ และการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่หลากหลายเพื่อหลอมรวมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (ชุมศักดิ์ อินทรรักษ และอ้อมใจ วงษมณฑา, 2552)

นอกจากนั้น กมลพรรณ ชิวพันธ์ศรี (2548) ได้อธิบายวิธีการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในระดับรัฐไว้ว่า รัฐจะต้องให้ให้ความรู้ครูและผู้ปกครองในด้านการเลี้ยงดูเด็กทั้งด้านจิตวิทยาเด็ก พัฒนาสติปัญญา การดูแลสุขภาพเด็ก รัฐจะต้องจัดหาสถานที่ให้เยาวชนแสดงออก (กีฬา ดนตรี ร้องเพลง ฯลฯ) ซึ่งมีการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าเด็กที่ได้รับการปลูกฝัง เนื้อหาที่เน้นสิ่งไหนดี สิ่งไหนไม่ดี โดยติดตามไป 27 ปี พบว่าเด็กมีความประพฤติดีกว่า ตัดยาน้อยกว่า และเด็กผู้หญิงท้องนอกสมรสก็น้อยกว่า และเงินทุกๆ หนึ่งดอลลาร์ที่รัฐบาลอเมริกาจ่ายไป ประชาชนจะได้รับ 7.16 ดอลลาร์คืนจากการลดอาชญากรรมและได้รับภาษีคืน เพราะฉะนั้นควรจะมีการอบรมให้รู้ว่าสิ่งไหนดี สิ่งไหนไม่ดี และปลูกฝังแต่สิ่งดีๆ ลงไป เพราะจะทำให้พฤติกรรมเสี่ยงลดลง โดยเมื่อเยาวชนได้เรียนศาสนาแล้ว เยาวชนควรมีเวลาได้นำไปใช้ประยุกต์จริงและรัฐควรมีกฎหมายรองรับหรือร่างกฎหมายใหม่ เช่น ลงโทษผู้ปกครอง โรงเรียน หากเด็กหรือลูกหลานไปทำความเดือดร้อนต่อผู้อื่น หรือลงโทษผู้ประกอบการที่ขาดความรับผิดชอบ เช่น เซอร์ส คาร์ตูน นิยายหลังข่าว อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้สำหรับเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและก่อความเดือดร้อน เราควรจะให้ นักจิตวิทยาศึกษาถึงสาเหตุแห่งพฤติกรรมเสี่ยงอันนั้นแล้วหาทางแก้ไข และนำเยาวชนเข้ามาอบรมหลักสูตรกลุ่มเกลาจิตใจ โดยอาจต้องใช้เวลาและให้ผู้นำศาสนามาร่วมแก้ปัญหา

จากอดีตที่ผ่านมา ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้หามาตรการต่างๆ เพื่อที่จะช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความสงบสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแนวทางการแก้ปัญหาอันหนึ่งที่ได้รับจากในหลวงคือ “เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนา” ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้สังคมทุกสังคมที่มีความขัดแย้งกันได้มีความสงบสุขขึ้น (อุมม์ รอซิด, 2555) ในการแก้ปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ กองทัพได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากเช่น จากข้อมูลของ Newswit.com (2548) ที่อธิบายว่า กองทัพเรือได้นำเยาวชนไทย - มุสลิม ที่เดินทางมาจากจังหวัดนราธิวาส จำนวน 40 คน เพื่อมาทัศนศึกษาออกสถานที่ ณ ห้องพระโรง พระราชวังเดิม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในโครงการ "รวมใจไทยเป็นหนึ่ง" การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในครั้งนี้ เพื่อต้องการให้เยาวชนไทย-มุสลิมในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ได้เปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น ได้รับความรู้ ประสบการณ์ที่มีคุณค่า ซึ่งจะทำให้เยาวชนที่ร่วมโครงการที่ทัศนคติที่ดีและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสันติวิธีต่อไป

จากข้อมูลของ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน (2552) ได้อธิบายแนวทางที่รัฐบาลต้องการให้ทุกภาคส่วนดำเนินการตามแนวทาง “ความเป็นไทย และความเป็นธรรม” สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน จึงจัดทำโครงการมหาวิทยาลัยรวมใจเพื่อสร้างความสงบใน 3 จังหวัดใต้ (ยูเวนดาเวห์ และอิหม่ามน้อย) และได้รื้อฟื้นแนวทางพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนคือ “ความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เพื่อช่วยแก้ปัญหาและปลูกฝังทัศนคติการป้องกันแก้ไขการใช้ความรุนแรงในกลุ่มเยาวชน เพื่อให้เกิดพลังความร่วมมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากทุกส่วนของสังคมอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชนจึงได้เข้าไปมีส่วนการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ 2 เรื่องคือ สำนักให้สังคมเป็นคนไทย และความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2556) ได้อธิบายยุทธศาสตร์ 8 ข้อ เพื่อแก้ปัญหาผู้หญิงและเยาวชนคือ 1) การสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคทางเพศ เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยอมรับบทบาทสตรีให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มโอกาสสิทธิทางสังคมของผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้สตรีทุกคน ทุกกลุ่มเข้าถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ การถือครองที่ดินและทรัพย์สิน ความมั่นคงทางอาหารและอาชีพ การเข้าถึงการศึกษาทุกระดับ รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้หญิง 3) การพัฒนาสุขภาพ สิทธิ อนามัยเจริญพันธุ์ คุณภาพชีวิต และการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของผู้หญิง เพื่อให้สตรีมีสุขภาพ สุขภาวะ เข้าถึงสิทธิ อนามัยเจริญพันธุ์ และคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม 4) การคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิง เพื่อสนับสนุนให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงความยุติธรรม และได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ 5) การพัฒนาศักยภาพสตรีเพื่อเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในทุกระดับ เพื่อให้ผู้หญิงสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยอาศัยประสบการณ์ของผู้หญิง รวมถึงศักยภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในระดับต่างๆ 6) ส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงการศึกษา การศึกษาศาสนา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้หญิงและเด็ก เพื่อให้ผู้หญิงสามารถพัฒนาทักษะความรู้ให้มีความก้าวหน้า เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคม ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับศีลธรรมอันดี 7) การให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ และ 8) การสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนแผนการทำงาน เพื่อทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

นอกจากนั้น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2556) ยังได้มีการดูแลเยาวชนมุสลิมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เช่น ดูแลความเป็นอยู่ ให้การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาพฤติกรรมนิสัยเด็กและเยาวชน เพื่อกล่อมเกล่าให้มีความประพฤติดี สิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ การประกอบศาสนกิจทางศาสนาประจำวัน การแต่งกายให้ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม ดังนั้นจึงมีการมอบเครื่องแต่งกายเด็กและเยาวชนมุสลิมตามหลักศาสนาให้กับผู้ต้องขัง ประกอบด้วยชุดละหมาดผู้หญิง ชุดละหมาดผู้ชาย หมวกกาปิเยาะห์ ชื่อญาดะห์ ให้กับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

เพื่อให้เด็กและเยาวชนแต่งกายให้เหมาะสม สะอาด รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมให้กลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตตามวิถีมุสลิมต่อไปในอนาคต

ปัญหาเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรม และพหุทางสังคม โดยในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึง 2557 ผู้วิจัยได้รับเชิญไปบรรยายการให้แก่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้แก่เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ในหัวข้อการปรับตัวในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งโครงการดังกล่าวเน้นให้เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้สัมผัสชีวิตและเรียนรู้โลกกว้าง เพื่อให้เข้าใจสังคมโดยภาพรวมเพิ่มมากขึ้น และมีการนำเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ไปทัศนศึกษาและไปอยู่อาศัยกับครอบครัวต่างศาสนาในพื้นที่อื่นๆ จำนวน 7 วัน ซึ่งทำให้เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้มีความรู้ความเข้าใจคนต่างศาสนาและต่างพื้นที่เพิ่มมากขึ้น จากที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐ มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการเป็นพลังขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาเยาวชน โดยอาศัยเครือข่ายองค์กรเอกชน ชุมชน สังคม และครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน อย่างไรก็ตามปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ยังพบกับปัญหาอุปสรรคมากมายซึ่งนำไปสู่การที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อสะท้อนปัญหา สถานการณ์ปัจจุบันของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนให้ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

“เยาวชน” เป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากและมีความสำคัญยิ่งต่ออนาคตของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การที่โครงสร้างประชากรของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างไปจากโครงสร้างประชากรในส่วนอื่นๆ ของประเทศก็เนื่องจากสตรีไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่นิยมการวางแผนครอบครัว ดังจะเห็นได้จากสตรีคนหนึ่งๆ อาจจะมีบุตรธิดาถึง 6 ถึง 7 คน และพ่อ 1 คน อาจจะมีลูกเกือบ 15 ถึง 16 คน (เกิดพ่อคนเดียวแต่จากภรรยาหลายคน) ประชากรเด็กและเยาวชนในแต่ละหมู่บ้านจึงมีจำนวนมาก เมื่อครอบครัวมีลูกมากโอกาสที่จะให้ลูกทุกคนได้รับการศึกษาในระบบอย่างทั่วถึงจึงมีน้อย เยาวชนกลุ่มนี้ (โดยเฉพาะผู้ชาย) เป็นเด็กที่ออกจากโรงเรียนตั้งแต่จบชั้นประถมศึกษา ไม่ได้เรียนต่อและไม่มีอาชีพ อีกทั้งพ่อแม่ก็ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแล จึงเป็นบุคคลที่น่าสงสารและเป็นที่ยกย่องของคนในสังคม เยาวชนจำนวนมากจึงเลือกที่จะประชดชีวิตของตนเองไปในทางที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ปรารถนา เช่น รวมกลุ่มกันใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ เยาวชนที่สิ้นหวังต่อระบบสังคมประกอบกับไม่มีใครเข้าใจในจิตวิทยาวัยรุ่น ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้รวมตัวกัน ใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวมกลุ่มและหาความสุข เป็นกลุ่มคนที่สามารถถูกชักจูงไปในทางผิดได้ง่ายมาก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งกำลังมีปัญหาด้านความมั่นคง เยาวชนจัดเป็น “กลุ่มเสี่ยง” ที่ถูกจับตามองจากภาครัฐและยังเป็นดินแดนที่มีอัตลักษณ์ทั้งด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งหมดก่อให้เกิดแรงกดดันอย่างสูงแก่ตัวเด็กเอง หากคนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นครอบครัว

โรงเรียน หรือสังคมจัดการไม่ดี เยาวชนเหล่านี้ก็เปรียบเสมือนระเบิดลูกย่อมๆ ที่พร้อมจะตูมตามทำลายล้างทุกสิ่งรอบตัว (ศูนย์ข่าวอิศรา, ม.ป.ป.) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนนั้นส่วนใหญ่เกิดมาจากการกระทำที่เป็นสิ่งแวดล้อมของคนในสังคม เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาสู่สังคมเมือง และจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของคนหลายกลุ่ม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือหรือถูกไล่ออกจากโรงเรียน เด็กเหล่านี้จะถูกผลักให้เข้าไปสู่วังวนของยาเสพติดหรืออาจถูกชักจูงไปในทางไม่ดีได้ ปัญหาและปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับเด็กไทยมีด้วยกันหลายสาเหตุ เช่น ความแตกแยกในครอบครัว หย่าร้าง การขาดความอบอุ่น อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และการขาดการดูแลจากคนในครอบครัว ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตเด็กแต่ละพื้นที่ ขาดการเอาใจใส่จากครูและโรงเรียน รวมถึงการมีกลุ่มเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรง การบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสมทั้งเรื่องของความรุนแรง เรื่องเพศ ปัญหาการติดเกม อบายมุข และการพนันในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เป็นแหล่งอบายมุขซึ่งกระตุ้นพฤติกรรมเสี่ยง ทั้งการเที่ยวกลางคืน การดื่มเหล้า เสพสารเสพติดการทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การตั้งกลุ่มหรือแก๊งเพื่อก่อพฤติกรรมเสี่ยงภัยบนท้องถนน นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐเองก็มีปัญหาในการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับเด็กเยาวชน และข้อมูลเชิงพื้นที่ในระดับหมู่บ้านหรือชุมชน ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงตามความเป็นจริง (ทีมเฉพาะกิจสำนักประชาสัมพันธ์, 2556)

นอกจากนั้น สมพร ดวงคำฟู (2549) ได้อธิบายการแก้ไขและป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชนไว้ว่า ชุมชนมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก โดยชุมชนจะต้องตระหนักถึงปัญหา และจัดตั้งทีมงานในการทำงานร่วมกันกับรัฐเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาให้เด็กและเยาวชน โดยเน้นการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มเล่นดนตรี การเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานด้านเด็กและเยาวชนกับเครือข่ายต่างๆ ด้วยการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ สมชัย สติรวัฒนา (2551) ได้อธิบายว่า การให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาเยาวชนมีความสำคัญมาก ทำให้เกิดความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกันระหว่างผู้ปกครองและบุตร ทำให้พ่อ-แม่ ผู้ปกครองและชุมชน รู้จักหน้าที่ของตน ให้ความสำคัญกับลูก-หลาน เด็ก และเยาวชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาที่มีที่พึ่งพิง ได้รับความอบอุ่น ได้รับการชี้แนะที่ถูกต้อง เด็กสนใจการศึกษามากขึ้น รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้เด็กและเยาวชนลดการกระทำผิดซ้ำได้

ริสวาน วังกละ (2552) ได้อธิบายว่า การดำเนินการเพื่อลดอุปสงค์ยาเสพติดในพื้นที่ให้ได้ผลหรือเกิดชัยชนะต่อปัญหาเสพติดอย่างรวดเร็วทันการณ การดำเนินการโดยใช้สถาบันศาสนาอิสลามในการลดอุปสงค์ด้านยาเสพติดต้องเกิดขึ้นจากความร่วมมือของ 3 ฝ่าย คือ บ้าน โรงเรียน และมัสยิด หรือเรียกว่า “บรรม” (หากเป็นศาสนาพุทธ จะเป็น บ้าน วัด โรงเรียน หรือ “บวร”) ทั้งในการจัดค่ายบำบัดฟื้นฟู และทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่ก่อนที่จะสามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จอย่างจริงจังและยั่งยืนได้ จะต้องทำความเข้าใจใน 2 เรื่อง สำคัญก่อน คือ วิถีชุมชนมุสลิม และบทบาทหน้าที่ของมัสยิด ต้องไม่ลืมว่าแนวทางหรือกระบวนการในการดำเนินการ

แก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนมุสลิม ต้องยึดถือในหลักการแห่งศาสนาอิสลามเป็นกรอบแนวคิดในการจัดกระบวนการทำงาน โดยควรมีการเปิดโอกาส สนับสนุน และหาวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจถึงปัญหาความเสื่อมความไม่ถูกต้องของการใช้ยาเสพติด เพื่อให้เขาเหล่านั้นเข้ามาสู่การปรับเปลี่ยน/เปลี่ยนแปลงโดยตนเอง และหลังจากนั้นก็ต้องพัฒนาและสนับสนุนให้บุคคลนั้นมีศักยภาพที่เหมาะสมกับการดำรงตนในสังคมตามวิถีทางแห่งศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง เหมาะสม จึงจะสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น และได้รับความร่วมมืออย่างสูง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ใช่เรื่องใหม่ในสังคมไทยนั่นก็คือแนวทางที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้แก่คนไทย คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” นั่นเอง

นอกจากนั้น กองทัพบกยังมีบทบาทเป็นอย่างมากในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนมุสลิม ดังเช่น ผู้จัดการออนไลน์ (2552) ได้นำเสนอข่าวชุดปฏิบัติการกิจพลเรือนกองกำลังเทพสตรี (ไทย-มาเลเซีย) ที่ 404 นำเยาวชนมุสลิม 40 คน มาฝึกอบรมเยาวชนตำบลชายแดน รุ่นที่ 1 ประจำปี 2552 ที่โรงเรียนบ้านตำมะลังเหนือ ต.ตำมะลัง อ.เมือง จ.สตูล โดยให้เรียนรู้การใช้ภาษาไทย ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะผู้นำให้กับเยาวชน สร้างผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชน และสังคมในอนาคต เพื่อให้เกิดแนวร่วมกลุ่มแกนนำเยาวชน เครือข่ายเยาวชน ได้สำนึกรักแผ่นดินเกิด พร้อมมีความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการพัฒนาลักษณะผู้นำให้แก่เยาวชน สร้างผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนและสังคมในอนาคต หรือหน่วยงานเอกชนเช่น จากข้อมูลของ โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้ (2552) ได้อธิบายว่า มูลนิธิศักยภาพชุมชน (People Empowerment Foundation) ได้เริ่มจัดเวทีการเสวนาระหว่างกลุ่มไทยพุทธ มลายูมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนตั้งแต่ปี 2554 โดยได้จัดเวทีย่อยทั้งสิ้น 70 เวที มีผู้เข้าร่วมกว่า 800 คน ภายใต้หัวข้อ “ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้และทางออกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ความเห็นของผู้หญิง เยาวชน และผู้นำชุมชน” เพื่อสร้างเวทีแลกเปลี่ยนกันได้มาสนทนาและครุ่นคิดถึงทางออกของการดับไฟใต้ร่วมกัน โดยผลจากการจัดเวทีได้นำไปสู่การสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญห และให้ข้อเสนอแนะแก่ภาครัฐเพื่อไปกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนใต้

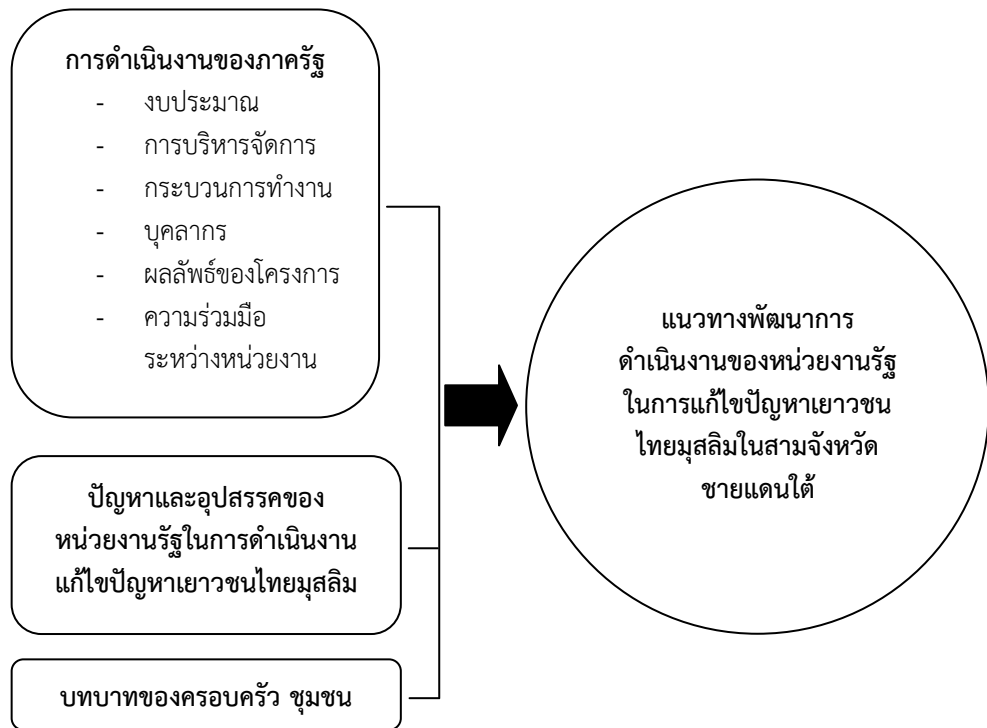
วระอชะฮุนนะ (2555) ได้อธิบายว่า จากสภาพสังคมที่เสื่อมโทรม ทางด้านจริยธรรม รวมถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่แพร่หลายไปทั่วโลก ทำให้วัยรุ่นมุสลิมทุกวันนี้ค่อยๆ เดินตามก้าวเดินของยุโรปตะวันตก ไม่สนใจศาสนาและประเพณีปฏิบัติตัวกันตามใจชอบ ทำให้เกิดปัญหามากมายกับวัยรุ่นมุสลิมในเมืองไทย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทย (2556) ได้นำเสนอข่าวโครงการแก้ปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยกองทัพพร้อมกับ โครงการ “สานใจไทย สู่ใจใต้” เร่งปลูกฝังเยาวชนจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รุ่นที่ 12 ให้ตระหนักถึงความรัก ความสามัคคี และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติเพื่อเสริมสร้างทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ เพื่อให้เยาวชนเกิดความหวงแหนต่อแผ่นดินและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญห 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

นุรมาน จินตารา และคณะ (2555) ได้ศึกษาความสำเร็จและความล้มเหลวของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

จุดแข็ง คือ คำสอนทางศาสนาอิสลามมีความละเอียดครอบคลุมทุกเนื้อหาในสังคม ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ทั้งในระดับสังคม และระดับประเทศ ส่วนจุดอ่อน คือ เด็กและเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่ชอบฟังการบรรยาย มีสมาธิสั้นซึ่งทำให้การสอนตามเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดถือเป็นเรื่องยาก เด็กและเยาวชนจะชอบเล่นแม้กระทั่งในชั้นเรียนต้องเรียนก็ยังมีอาการหยอกล้อกันไปมาตามประสาเด็กและเยาวชน เพราะตารางเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะแน่นมากกว่าโรงเรียนสามัญทั่วไปและยังมีการเรียนการสอนที่ตื้อๆ กันจนเกินไปซึ่งทำให้เด็กไม่มีเวลาเล่น และพักผ่อนตามประสาเด็กและเยาวชนได้ เด็กบางส่วนจึงชอบเล่นในเวลาเรียน นอกจากนี้ ระบบการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นระบบที่มีแต่นักเรียนมุสลิม ทำให้ขาดความหลากหลายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นักเรียนไม่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนต่างศาสนาและวัฒนธรรมได้ และนโยบายต่างๆ ที่กำหนดใช้โดยรัฐในการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่จะเน้นในการพัฒนาเชิงวัตถุ เช่น การพัฒนาอาชีพ การเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ มากกว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของที่ดั่งงามแก่เด็กและเยาวชนที่หลงผิด หรือมีความเชื่อผิดๆ จึงควรกำหนดนโยบายต่างๆ ในพื้นที่ที่บูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณด้วยหลักคิดคุณธรรม จริยธรรม มาใช้ในการนำการพัฒนาในด้านอื่นๆ

นอกจากการดำเนินงานของภาครัฐแล้ว ครอบครัวก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิม เพราะการอบรมเลี้ยงดูส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชน และความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาต่อบุตร และการสั่งสอนทางศาสนาที่ดีจะส่งผลต่อพฤติกรรมให้เด็กเป็นคนดี มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม และนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนซึ่งจะผลให้มีพฤติกรรมดี ดังนั้นความเอาใจใส่ต่อบุตร สอนให้ลูกอยู่ในกรอบอิสลามที่ให้ปฏิบัติ สอนให้ลูกเป็นคนดี มีความกตัญญู ตอบแทนคุณต่อบุพการี การให้อภัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความปรองดองกัน สอนให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สอนไม่ให้เป็นเด็กดื้อ ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ควบคุมดูแลให้บุตรเป็นคนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ฟังพาดตนเองได้ และรู้จักแบ่งปันกันสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันกินอาหารให้ถูกหลักตามที่ศาสนากำหนด จะทำให้กายใจของเยาวชนบริสุทธิ์ได้ มีชื่อเสียงกับตัวเอง ไม่ลักขโมย ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และที่สำคัญเยาวชนจะตั้งใจเรียนหนังสือ โดยการสั่งสอนของพ่อแม่จะส่งผลให้บุตรประพฤติดี (นาซีเราะห์ เจะมามะ และคณะ, 2553)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำเสนอกรอบแนวคิดในการศึกษาดังภาพที่ 2-2 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาด้วยการสำรวจภาคสนาม (Survey research) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คือ ข้าราชการครู จำนวน 4 ท่าน นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 5 ท่าน นายทหารชั้นสัญญาบัตร จำนวน 1 ท่าน ข้าราชการฝ่ายปกครอง จำนวน 2 ท่าน อัยการ จำนวน 1 ท่าน เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน จำนวน 6 ท่าน ผู้นำศาสนาและครอบครัวผู้นำศาสนา จำนวน 2 ท่าน ครูสอนศาสนา จำนวน 1 ท่าน ผู้ปกครองเยาวชนมุสลิม จำนวน 2 ท่าน เยาวชนมุสลิม จำนวน 10 ท่าน นักวิชาการในพื้นที่ชายแดนใต้ จำนวน 2 ท่าน อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ณ ประเทศมาเลเซีย จำนวน 1 ท่าน และรักษาการอัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ณ ประเทศมาเลเซีย จำนวน 1 ท่าน และข้าราชการประจำสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 9 จำนวน 1 ท่าน ดังแสดงในตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3 -1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	กรณีศึกษาที่
ข้าราชการครู	1 2 3 และ 4
นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร	5 6 7 8 และ 9
นายทหารชั้นสัญญาบัตร	10
ข้าราชการฝ่ายปกครอง	11 และ 12
อัยการ	13
เจ้าหน้าที่รัฐที่ดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน	14 15 16 และ 17
ผู้นำศาสนาและครอบครัวผู้นำศาสนา	18 และ 19
ครูสอนศาสนา	20
ผู้ปกครองเยาวชนมุสลิม	21 และ 22
เยาวชนมุสลิม	23 24 25 26 27 28 และ 29
นักวิชาการในพื้นที่ชายแดนใต้	30 และ 31
อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ณ ประเทศมาเลเซีย และ รักษาการอัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ณ ประเทศมาเลเซีย	32
ข้าราชการประจำสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดภาค 9	33

1.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาด้วยการสนทนากลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ปฏิบัติงานในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเยาวชนมุสลิมประจำจังหวัด จังหวัดละ 1 ท่าน 2) ปลัดอำเภอหรือนายอำเภอ จังหวัดละ 1 ท่าน 3) ผู้นำชุมชน (กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน) จังหวัดละ 1 ท่าน 4) สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดละ 1 ท่าน 5) นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร จังหวัดละ 1 ท่าน 6) ผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดละ 1 ท่าน 7) ข้าราชการครู จังหวัดละ 1 ท่าน 8) นักวิชาการที่ทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดละ 1 ท่าน 9) ครอบครัวเยาวชน จังหวัดละ 1 ท่าน และ 10) เยาวชนมุสลิม จังหวัดละ 1 ท่าน

โดยการสนทนากลุ่มจัดขึ้นในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 โดยการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 จัดขึ้นที่อำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา มีผู้มาร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 ท่าน ครั้งที่ 2 จัดขึ้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีผู้มาร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 ท่าน และครั้งที่ 3 จัดขึ้นที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีผู้มาร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 ท่าน

2. วิธีการสุ่ม

ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) และใช้วิธีการสุ่มแบบสโนว์บอล (Snowball sampling) ส่วนการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง คือ ผู้วิจัยเป็นผู้เลือกที่จะเชิญใครมาเข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม

3. พื้นที่ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ พื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนครราชสีมา โดยสาเหตุที่เลือกพื้นที่นี้ด้วยพื้นที่นี้มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนค่อนข้างมาก อาทิเช่น จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป.) อธิบายว่า โครงสร้างทางสังคมของประชาชนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนครราชสีมา มีความแตกต่างไปจากท้องถิ่นส่วนอื่นๆ ของภาคใต้ ทำให้มีปัญหาในเรื่องการจัดการศึกษา การวางแผนครอบครัว และการจัดการด้านสวัสดิการสังคมของรัฐ มีเด็กยากจนและเด็กกำพร้าที่จำนวนมาก และในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ต้องส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของเยาวชนและบทบาทของสตรีเป็นกรณีพิเศษ นอกจากนี้ มะรุดีง สะมาแม (ม.ป.ป.) อธิบายว่า เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ประสบกับปัญหาหลายด้าน อาทิ ปัญหาความยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา และว่างงานกันมากอยู่แล้ว ยิ่งมาเจอปัญหาหายาเสพติด กระหน้าซ้ำเข้าไปอีก จึงเป็นเรื่องง่ายที่พวกเขาจะถูกใช้เป็นเครื่องมือหรือตกเป็นเหยื่อในขบวนการบ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐ

4. วิธีการศึกษา

4.1 การศึกษาสถานการณ์ปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และการศึกษากระบวนการทำงานและผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เยาวชนมุสลิม ครอบครัวเยาวชน นักวิชาการ

ครูสอนศาสนา ผู้นำศาสนา เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาเยาวชนมุสลิม

4.2 การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทย มุสลิม ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาเยาวชนมุสลิม ครอบครัวเยาวชนมุสลิม ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และเยาวชนมุสลิม

4.3 การศึกษาเพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐในการแก้ไขปัญหา เยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม จำนวน 3 ครั้ง (จังหวัด ปัตตานี 1 ครั้ง จังหวัดยะลา 1 ครั้ง และจังหวัดนราธิวาส 1 ครั้ง) ด้วยการเชิญ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ปฏิบัติงานในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเยาวชนมุสลิมประจำจังหวัด ปลัดอำเภอ หรือนายอำเภอ ผู้นำชุมชน (กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน) สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายตำรวจชั้น สฎุยาบัตร ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู นักวิชาการที่ทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ครอบครัวเยาวชน และ เยาวชนมุสลิม จำนวน 10 ท่าน มาร่วมสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหา แนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพหน่วยงานรัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชน ไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ ต่อไปการศึกษาต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงบริบทของเนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

6. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มีระยะเวลาการดำเนินงานทั้งสิ้น 12 เดือน (1 ปี) ดังแสดงในตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

วิธีการ/เดือน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
- สัมภาษณ์แบบเจาะลึก	/	/	/	/	/	/	/					
- วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก							/	/	/	/		
- สนทนากลุ่ม											/	/
- นำเสนอผลการศึกษา												/

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยมีแนวทางในการนำเสนอผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ ตอนที่ 2 ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ตอนที่ 2 ผลการศึกษา

1. สรุปปัญหาของเยาวชนมุสลิม
2. โครงการของภาครัฐเกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม
3. กระบวนการทำงานและผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม
4. ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม
5. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพหน่วยงานรัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

1.1 **ข้าราชการครู**

กรณีศึกษาที่ 1

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนราธิวาส ได้ข้อมูลว่า ปัญหาสำคัญของเยาวชนมุสลิมคือ ปัญหายาเสพติดซึ่งจะพบมากในเยาวชนชาย เช่น น้ำกระท่อม หรือยาบ้า (น้ำกระท่อมเป็นปัญหาใหญ่ เพราะเยาวชนนำมาผสมยาแก้ไข ยาฆ่าแมลง ยาแก้นุง เป็นต้น เพื่อให้ฤทธิ์มันแรงขึ้น) ถัดมาคือ โรงเรียนเอกชนของอิสลามเน้นสอนวิชาศาสนามากกว่าวิชาสามัญ ซึ่งส่งผลต่อพื้นฐานทางการศึกษาทางสามัญของเยาวชนทำให้มีปัญหาในการศึกษาชั้นสูง ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของนักเรียน เมื่อทางโรงเรียนพบว่าเยาวชนในโรงเรียนมีปัญหาทำค้อนข้างยาก เพราะผู้ปกครองโดยส่วนมากจะมีค่านิยมในการเข้าข้างลูก กล่าวคือไม่เชื่อว่าลูกของตนเองจะมีพฤติกรรมตามที่ทางโรงเรียนได้แจ้งแก่ผู้ปกครอง นอกจากนั้นทางกระทรวงศึกษาธิการยังออกนโยบายที่ปกป้องเยาวชน (นักเรียน) มากเกินไปจนครูอาจารย์ไม่สามารถทำอะไรได้ เช่น เด็กที่มีปัญหามาก 1 คน ก็ไม่สามารถให้ออก หรือไล่ออก หรือแจ้งให้เด็กย้ายสถานศึกษาได้ เพราะกระทรวงศึกษาธิการห้ามดำเนินการดังกล่าว เยาวชน (นักเรียน) จะออกจากสถานศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ได้ก็ต่อเมื่อผู้ปกครองและนักเรียนลาออกไปเอง ทำให้นักเรียนหนึ่งคนที่มีปัญหาและยังอยู่ในโรงเรียนสามารถสร้างปัญหาได้ต่อและสามารถที่จะได้รับโอกาสในการชักจูงเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ ให้เข้าไปสู่ปัญหาต่อไป

กรณีศึกษาที่ 2

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูประจำโรงเรียนมัธยม จำนวน 1 ท่าน ในจังหวัดนครราชสีมา ได้ข้อมูลว่า เยาวชนมุสลิมโดยส่วนมากให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาสามัญค่อนข้างน้อย ทำให้ส่งผลต่อการที่จะไปศึกษาชั้นสูงหรือส่งผลต่อการศึกษาที่ไม่สอดคล้องตามความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้ เยาวชนมุสลิมในปัจจุบันไม่ค่อยเคร่งต่อหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลามและตระหนักต่อวิถีมุสลิม ซึ่งอยากให้ภาครัฐช่วยตระหนักและสนับสนุนให้นักเรียนมุสลิมรวมไปถึงครอบครัวได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการศึกษาแบบสามัญและการดำเนินวิถีอิสลามควบคู่กันไป นอกจากนี้ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้เน้นวิชาสามัญเพิ่มมากขึ้นเพื่อการศึกษาชั้นสูงหรือเพื่อให้เยาวชนมีอาชีพที่จะหาเลี้ยงตัวเองได้ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับนักเรียนในโรงเรียนสามัญทั่วไปให้เรียนรู้และเข้าใจวิถีอิสลามเพิ่มมากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 3

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูประจำโรงเรียนมัธยมจำนวน 1 ท่าน ในจังหวัดนครราชสีมา ได้ข้อมูลว่า ปัญหาสำคัญของเยาวชนมุสลิมคือปัญหาสุขภาพจิต (สำหรับนักเรียนชาย) ต่อมาคือ ปัญหาสภาพในครอบครัวเกิดขึ้นจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนแต่มีลูกจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถดูแลบุตรธิดาของตนเองได้เป็นอย่างดี หรือพ่อแม่ไปทำงานประเทศมาเลเซียและฝากบุตรหลานไว้กับปู่ย่า-ตายาย ซึ่งปู่ย่า-ตายายก็ไม่สามารถเลี้ยงดูและควบคุมได้ดีเท่าที่ควร ส่วนปัญหาเยาวชนมุสลิมหญิงจำนวนมากมีปัญหาออกจากโรงเรียนเพราะท้องก่อนวัยอันควร ซึ่งทางโรงเรียนใช้วิธีการแก้ปัญหาคือ ให้ครูผู้สอนและครูประจำชั้นออกเยี่ยมบ้านนักเรียนและไปพูดคุยกับผู้ปกครองในประเด็นต่างๆ รวมไปถึงการช่วยกันแก้ปัญหาเท่าที่จะทำได้ เช่น ถ้าครอบครัวไหนมีปัญหาเรื่องสภาพครอบครัวไม่ดี แต่นักเรียนมีความสนใจและขยันตั้งใจเรียนทางโรงเรียนก็จะอุปการะให้เข้ามาอาศัยในโรงเรียนโดยมีครูที่พักอาศัยอยู่ในโรงเรียนช่วยดูแล เป็นต้น โดยอุปสรรคในการแก้ปัญหาของโรงเรียนโดยส่วนมากจะเกิดจากการที่ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือ และไม่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้แก้ไขปัญหาค่อนข้างยาก ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาก็ต้องสร้างความตระหนักจากผู้ปกครองให้เห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเยาวชนและบุตรหลานของตนเองเพิ่มมากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 4

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูประจำโรงเรียนมัธยมจำนวน 1 ท่าน ในจังหวัดปัตตานี ได้ข้อมูลว่า ปัญหาใหญ่ของนักเรียน คือ ยาเสพติด การไม่สนใจการเรียน รวมไปถึงการไม่สนใจต่อคำสั่งสอนของครูอาจารย์ นอกจากนี้ ผู้ปกครองก็ไม่ค่อยจะให้ความร่วมมือในการช่วยกันแก้ไขปัญหามุสลิมของตนเอง และมักจะปกป้องบุตรหลานตนเองถึงแม้จะกระทำผิด โดยในส่วนของโรงเรียนการดำเนินการแก้ไขปัญหามุสลิมที่มีปัญหาทำค่อนข้างยากเพราะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งโดยส่วนมากมักจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่จะไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานของตนเองเนื่องจากสาเหตุการต้องทำงานหาเลี้ยงชีพหรือการทำงานต่างพื้นที่ เช่น ประเทศมาเลเซีย โดยการแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นจะอาศัยทางโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ เพราะนอกจากครอบครัวและโรงเรียนแล้วหน่วยงานอื่นๆ ก็ต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาด้วย เช่น ทหารและตำรวจก็ต้องป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไม่ให้มีขายหรือสามารถเข้ามาแพร่กระจายในพื้นที่ได้ หรือ ชุมชน ผู้นำชุมชน ก็

ต้องช่วยกันดูแลเยาวชนในหมู่บ้านหรือในท้องถิ่นของตนเองให้ห่างไกลจากยาเสพติดและให้ความสำคัญกับการเรียนเพื่อการมีอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองต่อไปในอนาคต

1.2 นายตำรวจสัญญาบัตร

กรณีศึกษาที่ 5

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับสารวัตรประจำสถานีตำรวจภูธรจำนวน 1 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดยะลา ได้ข้อมูลว่า ในพื้นที่ที่มีปัญหามากเกี่ยวกับเยาวชนที่ติดยาเสพติด เช่น ใบกระท่อม และยาบ้า ซึ่งครอบครัวของเยาวชนเองก็ไม่ใส่ใจในการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาก็เพราะพ่อติ่มน้ำกระท่อม แม่ติ่มน้ำกระท่อม ลูกก็ติ่มน้ำกระท่อม (ติ่มกันทั้งบ้าน) หรือในกรณีพ่อตำรวจเรียกมาตักเตือนหรือจับเยาวชนมุสลิมได้ผู้ปกครองก็จะไม่เชื่อว่าบุตรหลานตนเองติดยาเสพติดหรือไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาก็ยอมรับแบบไม่ค่อยพอใจ กล่าวคือ เคยยอมรับว่าลูกติดยาจริงให้เหตุการณ์มันผ่านไปและจะได้กลับบ้าน แต่ไม่ได้จริงจังอะไรกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนอกจากนั้นสภาพครอบครัวสังคมที่ปล่อยปะละเลยจึงพบเห็นเยาวชนมุสลิมจำนวนมากขับรถมอเตอร์ไซด์เที่ยวเล่น ซึ่งสาเหตุที่เด็กและเยาวชนออกมาอยู่บนท้องถนนก็เพราะครอบครัวไม่ใส่ใจโดยในพื้นที่อำเภอที่นายตำรวจท่านนี้ดูแลอยู่ได้ข้อมูลว่าเด็กและเยาวชนมุสลิมติ่มน้ำกระท่อมประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งกำลังตำรวจมีไม่เพียงพอและจากการที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ของเจ้าหน้าที่เป็นไปค่อนข้างยากเพราะความไม่ปลอดภัยสูง นอกจากนั้นประชาชนด้วยกันเองก็อยู่ในวงจรของยาเสพติดจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาก็หรือการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อการแก้ไขปัญหาก็ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยจากข้อมูลของทางเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่า ยาเสพติด เช่น ยาบ้ามาจากหลายทิศทาง เช่น บางส่วนกับรถขนผักและผลไม้ที่ชนผักและผลไม้ส่งต่อกันมาเป็นทอดๆ จากภาคเหนือสู่ภาคกลางลงมายังภาคใต้และกระจายมายังสามจังหวัดชายแดนใต้ หรือบางส่วนเข้ามาทางทะเลกับเรือประมง เป็นต้น

ซึ่งปัญหา ยาเสพติดส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของคดีลักขโมยที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการจับกุมในสมัยปัจจุบันทำค่อนข้างยากเพราะจะต้องมีหลักฐานโดยแน่ชัด และดำเนินการค่อนข้างยาก ถ้าเป็นในสมัยก่อนถ้าเพียงแต่สงสัยสามารถเชิญมาสอบสวนได้เลย ทำให้กระบวนการยุติธรรมค่อนข้างช้า เช่น มีผู้ของหายมาแจ้งความแต่ตำรวจก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วเพราะต้องหายานหลักฐานที่ชัดเจน รวมไปถึงคดียาเสพติดก็เช่นกัน บางทีเจ้าหน้าที่ตำรวจก็รู้ว่าใครเสพ ใครขาย แต่การสอบสวนเพื่อหาหลักฐานหรือพยานทำได้ค่อนข้างลำบาก ซึ่งกว่าจะทำการสอบสวน หาหลักฐานและพิสูจน์ ทำให้ช้าซึ่งไม่ทันต่อสถานการณ์การแก้ไขปัญหามากที่สุดคือต้องให้ครอบครัวของเยาวชนเข้ามาช่วย กล่าวคือ ครอบครัวต้องรับรู้และตระหนักว่าบุตรหลานของตนเองกำลังเป็นปัญหา หรือก่อปัญหาให้แก่สังคม เพราะจะหวังเพียงแต่ให้รัฐแก้ปัญหาแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ เพราะเมื่อไหร่ก็ตามที่รัฐหรือเจ้าหน้าที่เผลอลงมือจับกุมการยาเสพติดก็จะเข้ามาในพื้นที่อีกหรือต่อให้เจ้าหน้าที่รัฐไม่เผลอและเข้มงวดก็ยังสามารถเข้ามาแพร่ระบาดได้อยู่ดีเพราะพื้นที่ในอำเภอมียา และยิ่งจากเหตุการณ์ความไม่สงบยิ่งทำให้รัฐเข้าถึงประชาชนยากมากขึ้น ดังนั้นการสร้างจิตสำนึกที่ครอบครัวจึงเป็นสิ่งจำเป็นและครอบครัวและสังคมต้องช่วยเหลือนด้วยและจริงจัง

กรณีศึกษาที่ 6

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับรองผู้กำกับกับการประจำสถานีตำรวจภูธรจำนวน 1 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้ข้อมูลว่า ยาเสพติด เช่น น้ำกระท่อมเปรียบเสมือนยาสามัญประจำบ้านไปแล้ว “เพราะในเมื่อพ่อแม่ติ่ม แล้วจะไม่ห้ามให้ลูกไม่ติ่มได้เช่นไร” ยาเสพติดอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของครอบครัวคนนับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้จำนวนมาก โดยเฉพาะพื้นที่ในชนบท เช่น เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 จะเข้าจับกุมเยาวชนชายติ่มน้ำกระท่อมและเสพยาเสพติดซึ่งมีอายุระหว่าง 13 – 16 ปี จำนวนหลายคน ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง (ทั้งหมู่บ้านนับถือศาสนาอิสลาม) โดยในการจะเข้าจับกุมได้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านให้มาเป็นพยานแต่ผู้ใหญ่บ้านไม่มาขอให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาก็ไม่มีใครมา จึงได้ไปตามผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้หญิงมาจึงสามารถเข้าจับกุมได้ ด้วยความสงสัยว่าทำไมผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้ชายจึงไม่มา จึงได้ให้ตำรวจตามไปเชิญตัวจากที่บ้านมาพบจึงพบว่าทั้งผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ผู้ชาย) ที่ไม่มาก็เพราะกลัวว่าตนเองจะโดนจับไปด้วย เพราะทั้งผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต่างก็มีสารเสพติดในร่างกาย (เมื่อผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาต่างก็ยอมรับสารภาพถึงสาเหตุที่ไม่ยอมมาร่วมเป็นพยานในการจับกุม) นอกจากนั้น “ยาบ้า” ก็แพร่กระจายมาก รองผู้กำกับกับการสถานีตำรวจจึงกล่าวว่า “แล้วตำรวจจะทำอะไรได้มากไปกว่านี้ ในเมื่อแม่แต่ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านก็ยังติ่มน้ำกระท่อม” เพราะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ถึงแม้จะพบว่ามีการกระทำผิดแต่ถ้าจับกุมก็จะปัญหาอื่น ๆ ตามมา เพราะน้ำกระท่อมเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนนับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

นอกจากนั้น เยาวชนมุสลิมจำนวนมากไม่ยอมเรียนหนังสือ (สายสามัญ) แต่ไปเน้นเรียนศาสนา เพราะไม่เห็นความสำคัญของการเรียนในระบบวิชาชีพหรือสายสามัญเพื่อจะไปหางานทำ เยาวชนจะรู้ตัวว่ามีความจำเป็นต้องเรียนสายสามัญก็ต่อเมื่อไม่เรียนแล้วอายุมากขึ้นแล้วไม่สามารถหางานทำเลี้ยงชีพตนเองได้ จึงได้แต่ทำงานรับจ้างทั่วไป เช่น ทำสวน รับจ้างกรีดยาง หรือไม่ก็ไปทำงานประเทศมาเลเซีย นอกจากนั้นครอบครัวจำนวนมากเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ (มีลูกจำนวนมากแต่ไม่มีความสามารถในการดูแล) เมื่อพ่อแม่ไม่มีการศึกษาและมีลูกมาก พอลูกเกิดมาก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา พ่อแม่เน้นทำงานหาเลี้ยงชีพมากกว่าจะสนใจเลี้ยงและดูแลบุตรให้ดี (เพราะลูกมาก ครอบครัวยากจน รายได้ไม่เพียงพอ จึงดูแลลูกไม่ได้) พอเยาวชนไม่ได้รับการเอาใจใส่ที่ดีก็มีปัญหาตามมา เช่น ติดยาเสพติด ท้องก่อนวัยอันควร เป็นต้น ในการทำให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวที่ทางโรงพยาบาลประจำอำเภอเป็นผู้ดูแล ก็พบว่าพยาบาลที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมีลูก 6 คน จึงมีคำถามว่าขนาดพยาบาลยังมีลูก 6 คน แล้วจะไปแนะนำให้ครอบครัวมุสลิมวางแผนครอบครัวได้อย่างไร โดยจากประสบการณ์ของนายตำรวจท่านนี้ท่านกล่าวว่า “ถ้าครอบครัวมุสลิมครอบครัวไหนมีการศึกษา เขาจะเข้าใจถึงเรื่องการวางแผนครอบครัวและการมีบุตร” ซึ่งความเชื่อทางศาสนามีผลต่อการวางแผนครอบครัว ซึ่งครอบครัวมุสลิมจำนวนมากยังมีความเชื่อทางศาสนามากกว่าการวางแผนครอบครัว หรือการที่จะให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสายสามัญหรือวิชาชีพเพื่อที่จะไปประกอบวิชาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงานหรือนายจ้างในอนาคต

กรณีศึกษาที่ 7

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับรองผู้บังคับการประจำศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนใต้ (ศชต.) จังหวัดยะลา จำนวน 1 ท่าน ได้ข้อมูลว่า ปัญหาหลักๆ ของเยาวชนคือ ยาเสพติด รถกวนเมืองและก่อความรำคาญแก่สังคม โดยยาเสพติดจำนวนมากมาจากพื้นที่ภาคกลาง ส่วนปัญหาการขั้รถกวนเมืองและก่อความรำคาญให้ประชาชนโดยทั่วไปเกิดจากสภาพครอบครัวของเยาวชนที่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแล โดยการแก้ไขปัญหายาเสพติดควรจะได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะครอบครัวพ่อแม่ ผู้ปกครองของเยาวชนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันปลูกฝังให้เยาวชนรู้ถึงโทษของยาเสพติด ในส่วนของการศึกษาภาครัฐจะต้องให้ความใส่ใจกับโรงเรียนปอเนาะและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาวิถีคิดเยาวชนมุสลิมไปในทางที่ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่ปล่อยให้จัดการกันเองมากเกินไป และส่งเสริมความเข้าใจทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่การประกอบวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น และต้องเข้าไปดูแลไม่ให้สถาบันการศึกษาเหล่านี้เป็นที่บ่มเพาะความรู้หรือความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับวิถีอิสลาม ซึ่งภาครัฐต้องเข้าไปดูแลตรงนี้เพิ่มมากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 8

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นายตำรวจระดับรองผู้บัญชาการประจำศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1 ท่าน ท่านได้สรุปปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนมุสลิมไว้ดังนี้ 1) เยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ติดยาเสพติดมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ 2) ขบวนการผู้ก่อความไม่สงบมักจะใช้เยาวชนที่ดูเป็นเด็กตั้งใจเรียน ขยัน ไม่ค่อยยุ่งสังกับเพื่อนมาเป็นฝ่ายปฏิบัติการในการก่อเหตุ และเมื่อทางตำรวจหรือทหารจับได้ ญาติพี่น้อง พ่อแม่ ของผู้ต้องหา/ผู้ต้องสงสัยที่เป็นเยาวชนก็จะไม่เชื่อข้อมูลจากภาครัฐและให้การปกป้องเยาวชนที่กระทำผิดอย่างมาก 3) เยาวชนจำนวนมากไม่เรียนหนังสือ หรือเรียนมาทำงานทำไม่ได้ ครอบครัวไม่ใส่ใจจึงสร้างปัญหาต่างๆ ให้กับสังคม เช่น ขั้รถมอเตอร์ไซค์รบกวนผู้อื่น และ 4) ในบางพื้นที่ (หมู่บ้าน/ชุมชน) เมื่อถึงเวลาปฏิบัติศาสนกิจ (ละหมาด) แพทจะหาเยาวชนชายมาปฏิบัติศาสนกิจไม่ได้เลย

ซึ่งแม้เจ้าหน้าที่รัฐจะพยายามจับกุม ป้องกัน หรือปราบปรามเพียงใด แต่ก็ไม่ค่อยเป็นผลสำเร็จ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากการไม่ดำเนินการของภาครัฐ เพราะต่อให้ดำเนินการแต่ถ้าครอบครัว ชุมชน สังคม ไม่ช่วยเหลือหรือไม่เห็นโทษของยาเสพติดหรือนิ่งเฉยต่อการกระทำผิดกฎหมายใดๆ แล้วการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐใดๆ ก็ไม่ประสบความสำเร็จอยู่ดี

กรณีศึกษาที่ 9

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นายตำรวจระดับรองผู้กำกับสถานีตำรวจแห่งหนึ่งในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ได้ข้อมูลว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ทำค่อนข้างลำบาก เพราะสถานการณ์ในพื้นที่ บริบททางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางสังคมของชุมชนมุสลิม อาทิเช่น การดื่มน้ำกระเทียม การมีใบกระเทียมไว้ในครอบครอง ถึงแม้จะผิดกฎหมายก็ไม่สามารถทำอะไรได้ เพราะเป็นข้ออ้างว่าเป็นวัฒนธรรมของชุมชนอิสลาม และเมื่อครอบครัวดื่มน้ำกระเทียมเหมือนกับดื่มชาในชีวิตประจำวัน มีดื่มดื่มกินที่บ้านแล้วเมื่อพ่อ-แม่ดื่ม ลูกก็ยอมดื่มตามพ่อ-แม่ นอกจากนั้น พ่อ-แม่ก็ไม่ได้มีการห้ามปราม นอกจากนั้นในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวมุสลิมก็มียาเสพติดแพร่กระจายทั่วไป เช่น ยาบ้า และ

จับกุมอย่างไรก็ไม่หมด นอกจากนั้น แม้แต่ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ก็ติดยาเสพติด และค้าขายยาเสพติด ชุมชนและสังคมที่เยาวชนจึงค่อนข้างจะมีความเสี่ยงสูงต่อยาเสพติด

นอกจากนั้น ระบบการศึกษาที่เน้นเรียนศาสนาาก็ทำให้ไม่สามารถเรียนต่อมหาวิทยาลัย หรือวิชาชีพอาชีวศึกษาได้ เมื่อเรียนจบศาสนาก็ไม่มีงานทำก็ทำให้ตกงานก็ไม่รู้จะทำอาชีพอะไร ไม่มีรายได้ก็นำพาไปสู่วงจรของยาเสพติดหรือขบวนการผู้ก่อความไม่สงบ และจากสถิติการจับกุมผู้ก่อความไม่สงบพบว่าบางสถาบันสอนศาสนา กลับกลายเป็นสถานที่บ่มเพาะผู้ก่อความไม่สงบ เพราะมีเยาวชนผู้ก่อเหตุจำนวนมากที่โดนจับกุมจบมาจากสถาบันการศึกษาทางศาสนาเดียวกัน นอกจากนั้น สถาบันการศึกษาบางแห่งยังเป็นที่พักของสมาชิกเยาวชนซึ่งอยู่ในขบวนการผู้ก่อความไม่สงบ รวมถึงยาเสพติด (มีข้อมูลจากการหลักฐานกล้องวงจรปิด พบว่า เมื่อเยาวชนที่อยู่ในขบวนการผู้ก่อความไม่สงบ หลังจากได้ก่อเหตุเสร็จ (วางระเบิด) ได้เดินทางเข้าไปในสถาบันการศึกษาแห่งนั้น และเปลี่ยนเสื้อผ้า ในชมรมหนึ่งในสถาบันฯ แล้วกลับออกมา) ซึ่งการไม่ดูแลนักศึกษาและ/หรือไม่ใส่ใจของคณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหายาชนในเรื่องการก่อความไม่สงบหรือยาเสพติด

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการแก้ไขปัญหา คือ ด้านยาเสพติดต้องใช้การการ ประครองสถานการณ์ กล่าวคือ ถ้าจับกุมก็กลายเป็นประเด็นว่าตำรวจไม่เป็นธรรมไม่เข้าใจวิถีชีวิต อิสลามในพื้นที่ (ทั้งที่ตำรวจทำตามกฎหมาย) ส่วนถ้าไปจับกุมเยาวชนที่ร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ต้องอาศัยหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ช่วยหรือแม้แต่มีหลักฐานชัดเจน เช่น มีภาพในกล้องวงจรปิด ก็ โดนกล่าวหาว่าจับกุมผู้บริสุทธิ์ เพราะในพื้นที่กระบวนการที่กล่าวหาและสร้างการสื่อสารทางสังคมว่า ตำรวจกระทำการไม่ยุติธรรมมีอยู่โดยทั่วไป และชาวบ้าน (คนที่นับถือศาสนาอิสลาม) ก็เชื่อในข่าวนั้น โดยไม่มีการไตร่ตรอง และช่วยเหลือคนศาสนาเดียวกันไว้ก่อน ไม่ว่าจะทำอะไรถูกหรือผิด ทำให้ กระบวนการของตำรวจทำงานยากเพราะจะโดนกดดันเจ้าผู้ศาสนาอิสลามและกลุ่มประชาชนในพื้นที่ นอกจากนั้น สิ่งที่ทำให้ยาเสพติดแพร่กระจาย และอยู่ในชุมชนมุสลิมเพราะว่าจากเหตุการณ์ ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมาพื้นที่ไหนที่มีเฉพาะกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่ทั้งหมดแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ก็จะไม่ค่อยเข้าไปในพื้นที่ นานๆ จะเข้าไปซักครั้งหนึ่ง หรือเมื่อมีเหตุ ก็ทำให้ผู้ที่กระทำผิดกฎหมายมีอิสระมากขึ้น นอกจากนั้น ฝ่ายปกครอง คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นที่ในพื้นที่ ซึ่งก็นับถือศาสนาอิสลามด้วยกันก็ไม่ดำเนินการอะไร ซึ่งยิ่งมีความรุนแรงและพื้นที่ใดที่มีเฉพาะคนที่ นับถือศาสนาอิสลามแล้วพื้นที่นั้นก็ยิ่งสะดวกต่อการปฏิบัติการของผู้ทำผิดกฎหมายและผู้ก่อความไม่สงบ

1.3 นายทหารชั้นสัญญาบัตร

กรณีศึกษาที่ 10

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นายทหารระดับรองผู้บัญชาการหน่วยเฉพาะกิจฯ ในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนใต้ จำนวน 1 ท่าน ได้ข้อมูลว่า การทำงานในสามจังหวัดชายแดนใต้ คือ การประครอง สถานการณ์ เพราะทำงานค่อนข้างลำบาก เพราะประชาชนโดยเฉพาะคนที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวนมากยังไม่ค่อยเข้าใจวิธีการทำงานและกระบวนการต่างๆ ของรัฐในการช่วยแก้ไขปัญหาคือ เกี่ยวกับเยาวชน และส่วนหนึ่งก็มองว่า เมื่อเยาวชนมารับการบำบัด หรือเข้าค่ายฝึกอบรมใดๆ แล้ว ก็ จะโดนรัฐป้อนหัวให้มาเข้าข้างประเทศไทยหรือคนที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งในการแก้ไขปัญหาละ

เยาวชนทางกองทัพบกมีการดำเนินการหลายอย่างโดยส่วนมากเป็นการจัดโครงการ เช่น โครงการ กีฬา เช่น เชิญชวนเยาวชนมาเรียนรู้ทักษะการเล่นฟุตบอลโดยตัวแทนผู้ฝึกสอนของทีมฟุตบอล แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด จากประเทศอังกฤษ (จัดในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558) โดยมีผู้มาอบรมจาก จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา รวมจำนวนทั้งสิ้น 400 คน หรือโครงการ “โครงการ รวมใจไทยเป็นหนึ่ง” โดยกองทัพเรือร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็มีการดำเนินการอยู่เป็นประจำทุกปี โดยได้นำเยาวชนด้อยโอกาส จาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) เดินทางไปทัศนศึกษาและเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน กับเยาวชนในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยเพื่อสร้างความสมานฉันท์และสามัคคี เปิดโอกาสการเรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์และเพิ่มมุมมองให้แก่เยาวชนไทยที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติและสงบสุขท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนปลูกฝัง ความรักชาติและความภาคภูมิใจที่เป็นคนไทย หรือกองทัพอากาศมีการจัดโครงการ “เยาวชนไทยใต้ฟ้าเดียวกัน” โดยมอบสิ่งของต่างๆ ให้แก่เยาวชนและครอบครัวมุสลิมที่มีความยากจน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาดีขององค์การภาครัฐในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ทุกคนอยู่ด้วยกัน อย่างสันติสุข หรือโครงการภูถ้ำนันทน์บารูของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเพื่อช่วยแก้ไข ปัญหาเยาวชนที่ติดยาเสพติดในสามจังหวัดชายแดนใต้

อย่างไรก็ตาม ท่านให้ข้อมูลการดำเนินการของรัฐเพื่อแก้ปัญหาเยาวชนมุสลิมค่อนข้าง ประสบความสำเร็จน้อย ด้วยเพราะบริบทในพื้นที่และสังคม วัฒนธรรมของผู้นับถือศาสนาอิสลามใน สามจังหวัดชายแดนใต้ ยังยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติและวิถีคิดแบบที่เคยเป็นมา ยาเสพติด เช่น น้ำ กระท่อมเป็นวิถีชีวิตที่เคยเป็นมาแต่อดีตการจะไปปรับเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจเรื่องอันตรายของ สารเสพติดก็ต้องใช้เวลาอีกนาน ซึ่งก็ไม่แน่ว่าจะเปลี่ยนวิถีคิดได้หรือไม่ และการที่เยาวชนอยู่กับ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยยาเสพติดรวมไปถึงยาบ้า เยาวชนจึงง่ายต่อการติดยา เสพติด และภาครัฐทุกภาคส่วนช่วยกันปราบปรามจับกุมเท่าไรก็ไม่หมด เพราะเมื่อจับกุมก็หา พยานหลักฐานยากเพราะคนในชุมชนเองก็ช่วยกันปกป้อง ซึ่งถ้าดูจากข้อมูลจะพบว่าครอบครัวที่นับ ถือศาสนาอิสลาม แล้วฐานะยากจน การศึกษาไม่สูงและมีบุตร-ธิดาจำนวนมากมีอัตราการติดยาเสพติดค่อนข้างสูง ส่วนปัญหาอื่นๆ ก็เช่น การไม่เรียนหนังสือในระบบสายสามัญหรือวิชาชีพแต่เรียน ศาสนาจึงหางานทำไม่ได้จะสอบรับราชการก็ไม่ได้ และเมื่อไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ และติดยาเสพติด การถูกชักจูงเข้าสู่ขบวนการผู้ก่อความไม่สงบก็ง่ายตามไปด้วย แต่ถ้าให้ดูครอบครัวผู้นำศาสนา ครอบครัวชาวมุสลิมที่มีการศึกษา หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี จะพบได้เลยว่า ลักษณะครอบครัว แบบนี้จะมิบุตร-ธิดาไม่มาก เน้นให้เรียนสายสามัญควบคู่ไปกับศาสนาและโดยส่วนมากส่งไปเรียน หนังสือต่างพื้นที่ เช่น สงขลาหรือกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้รับการศึกษาที่ดีเพื่อมีงานทำและฐานะ ทางเศรษฐกิจที่ดีต่อไปในอนาคต และเพื่อให้ห่างไกลจากยาเสพติดและปัญหาทางสังคมต่างๆ ในพื้นที่ และชุมชนในสามจังหวัดชายแดนใต้

โดยสรุป การดำเนินการของภาครัฐโดยเฉพาะกองทัพเป็นโครงการซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการ ซึ่งโดนส่วนมากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการก็จะได้รับความรู้ ความเข้าใจการอยู่ในสังคมที่มีการ ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา และสามารถเข้าใจความแตกต่างทางด้านศาสนา วัฒนธรรม เชื้อชาติ

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาเยาวชนหรือการดำเนินการใดๆ จะอาศัยเพียงภาครัฐหรือกองทัพก็ไม่ได้ เพราะหัวใจสำคัญอยู่ที่ผู้ใหญ่ซึ่งก็คือครอบครัวที่ต้องอบรม ดูแล เลี้ยงดูและเอาใจใส่ บุตรหลานของตน รวมไปถึงชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ต้องสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเรียนรู้ถึง อันตรายจากการติดยาเสพติดประเภทต่างๆ และต้องเข้าใจวัฒนธรรมโลกว่าต้องได้รับการศึกษา ประเภทไหนถึงจะมีงานทำและหาเลี้ยงชีพได้ ซึ่งต่อให้ภาครัฐดำเนินการดีแค่ไหน เมื่อเยาวชนกลับไป อยู่ชุมชนแล้วเจอสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมแบบเดิมแล้ว เยาวชนก็มีโอกาสสูงที่จะกลับไปเป็น ปัญหาสังคมและติดยาเสพติดเช่นเดิม

1.4 ข้าราชการฝ่ายปกครอง

กรณีศึกษาที่ 11

ผู้วิจัยสัมภาษณ์กำนัน 1 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ได้ข้อมูลว่า ปัญหาเยาวชนปัจจุบัน ดำเนินการค่อนข้างยาก เพราะผู้ปกครองค่อนข้างจะปกป้องลูกตนเองมาก เช่น กรณีศึกษาในพื้นที่ ตำบลที่ตนเองดูแลอยู่มีผู้ปกครองพาเยาวชน (บุตร-หลาน) ของตนไปร่วมชุมนุมทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 ณ กรุงเทพมหานคร เป็นเวลาหลายเดือนทำให้นักเรียนขาดเรียน พอกลับมาจาก ชุมนุมพบว่า นักเรียนคนดังกล่าวติดน้ำกระท่อม มีพฤติกรรมเปลี่ยนไปเป็นก้าวร้าวรุนแรง พอเรียก ผู้ปกครองมาตักเตือนก็ไม่เชื่อในสิ่งที่กำนันพูด ทางกำนันก็ประสานไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนให้ช่วง แก้ปัญหา ทางโรงเรียนก็แจ้งมาว่า “ทางโรงเรียนรับทราบปัญหา แต่ทำอะไรไม่ได้เพราะผู้ปกครอง ไม่ให้ความร่วมมือ” ซึ่งทางผู้อำนวยการโรงเรียนยังให้ข้อมูลว่า ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะพอจะ ดำเนินการอะไร ผู้ปกครองก็จะแสดงความไม่พอใจ ทางโรงเรียนขอให้ออกไปหรือไล่ออกก็ไม่ได้ เพราะกระทรวงศึกษาธิการไม่อนุญาตให้ไล่นักเรียนออก จะออกได้ก็ต่อเมื่อผู้ปกครองของนักเรียนพา นักเรียนมาลาออกเอง ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรจะทบทวนการใช้นโยบายที่ให้อำนาจ ผู้ปกครองและนักเรียนมีอำนาจมากจนอยู่เหนือโรงเรียน

ปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญเพราะยาเสพติดสัมพันธ์กับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ภาคใต้ เพราะถ้าเยาวชนติดยาเสพติดก็ต้องหาเงินมาใช้จ่ายในการซื้อขาย เมื่อไม่มีเงินการเข้าไปสู่ ขบวนการการก่อความไม่สงบจึงง่ายเพราะเป็นหนทางหนึ่งที่จะให้ได้มาซึ่งยาเสพติด ซึ่งถ้าเยาวชนติดยาเสพติดแล้วจะลำบากและเลิกยาก การตั้งศูนย์บำบัดยาเสพติดของรัฐก็ไม่ค่อยจะได้ผล เพราะการที่ เอาเยาวชนผู้ติดยาเสพติดไปอยู่รวมกันส่งผลคือ ทำให้เยาวชนผู้ติดยาเสพติดได้เครือข่ายยาเสพติด เพิ่ม การแก้ปัญหาของรัฐที่ผ่านมาก็ทำตามหน้าที่ไม่ได้จริงจัง โดยเฉพาะการที่ส่วนกลางในบางยุคของ รัฐบาลกำหนดมาเลยว่าจังหวัดหนึ่งจะต้องมีจำนวนเยาวชนมาเข้าค่ายอบรมเพื่อบำบัดและเลิกยาเสพติดก็คน ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ใช้วิธีเกณฑ์เยาวชนมาอบรมหรือเข้าค่ายบำบัด (ถ้าเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ไม่ทำก็จะโดนส่วนกลางเล่นงาน) ทำให้พบว่าเด็กที่เกณฑ์มาให้ครบจำนวนนั้นมีส่วนหนึ่งไม่ได้ติดยาเสพติดจริงๆ แต่ต้องมาเพราะโดนเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่บังคับมาเพื่อตอบสนองความต้องการของ รัฐบาลส่วนกลาง และเพื่อไม่ให้ตนเองโดนลงโทษหรือมีปัญหาเพราะขัดคำสั่งรัฐบาลกลาง นอกจากนั้น ระบบการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานทำให้เยาวชนจบมาแล้วเรียนต่อชั้นสูง ไม่ได้ หรือจบมาแล้วก็ไม่มีงานทำ ซึ่งการที่ไม่มีงานทำและทำให้ไม่มีรายได้ส่งผลต่อปัญหาสังคมหลาย

ประการรวมถึงปัญหาเสพติด ซึ่งสังคมจะหวังพึ่งแต่ภาครัฐเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากที่ต้องช่วยกันดูแล และลงโทษลูกหลานที่กระทำผิดด้วย

ในส่วนของผู้ปกครอง ก็มีการดำเนินการร่วมกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ โรงเรียน และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในการจัดการปัญหาเสพติด เช่น กำหนดจะคอยเตือนประชาชนในพื้นที่ตำบลของตนเองให้ดูแลบุตรหลาน การสร้างความรู้ความเข้าใจทั้งแก่ครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธและครอบครัวที่นับถือศาสนาอิสลาม และการจับกุมไม่ใช่ทางแก้ไขปัญหาแต่ปัญหาเยาวชนต้องดูแลแก้ไขที่ความเข้าใจของครอบครัว อย่างไรก็ตาม ก็ไม่มีประสิทธิภาพมากนักเพราะครอบครัวมักจะไม่ให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะครอบครัวที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีค่านิยมในการปกป้องบุตรหลานในครอบครัวตนเองมากเกินไปจนไม่คำนึงว่าเยาวชนในครอบครัวกระทำผิดหรือกระทำถูก เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 12

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ปลัดอำเภอ 1 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้ข้อมูลว่า ปัญหาหลักของเยาวชนมุสลิมคือ ปัญหาเสพติด เช่น บางหมู่บ้านเยาวชนชายมีปัญหาเสพติดมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเยาวชนชายในหมู่บ้าน หรือบางหมู่บ้านก็เกิด 90 เปอร์เซ็นต์ โดยเสพติดที่ติดกันมากอันดับหนึ่งคือ น้ำกระท่อม อันดับต่อมาคือ ยาบ้า โดยในส่วนของน้ำกระท่อมนี้โดยส่วนมากพ่อก็จะดื่มก่อนอยู่แล้วหรือบางครอบครัวอาจจะดื่มกันทั้งครอบครัว ส่วนเยาวชนมุสลิมหญิงก็มีปัญหาท้องก่อนวัยอันควรเพราะเกิดจากการที่ครอบครัวมีลูกมากและขาดการเอาใจใส่ที่ดีพอ เยาวชนมุสลิมชายและหญิงจำนวนมากมีปัญหาเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและยังขาดการป้องกันทำให้ปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรเกิดขึ้น นอกจากนี้ก็เป็นปัญหาเยาวชนติดเกมไม่ยอมเรียนหนังสือ และร้านเกมจำนวนมากเปิดให้เยาวชนเข้าไปเล่นเกมในเวลาห้ามไว้และพ่อแม่ผู้ปกครองก็ปล่อยปะละเลย ซึ่งการแก้ปัญหาก็ค่อนข้างยาก แม้แต่ทางโรงเรียนเองก็ดูแลควบคุมยาก และเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่ค่อยจะเข้าไปดำเนินการกับร้านเกมที่เปิดให้เยาวชนเข้าไปเล่นในเวลาที่ต้องห้าม ซึ่งกระบวนการแก้ไขปัญหาของภาครัฐในเรื่องปัญหาเยาวชนไม่ค่อยประสบความสำเร็จจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความหย่อนยานของเจ้าหน้าที่รัฐเอง รวมไปถึงการไม่มีกำลังมากพอในการจัดการปัญหาต่างๆ อย่างไรก็ตามปลัดอำเภอนั้นย้ำว่า ปัจจัยสำคัญคือ สภาพครอบครัวที่ขาดการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานของตนเอง การมีลูกมากและฐานะยากจนทำให้ต้องเลี้ยงตามยถากรรม และถึงแม้ภาครัฐจะพยายามอย่างไรก็ไม่ประสบความสำเร็จถ้าครอบครัวไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญถึงปัญหาเยาวชนและบุตรหลานของตนเอง

สำหรับการดำเนินการของผู้ปกครอง เป็นการดำเนินการป้องกัน และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดูแลชุมชนตนเอง เช่น ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด การดูแลบุตรหลาน เป็นต้น ในส่วนการปราบปรามในบางกรณีที่ตำรวจไม่ดำเนินการ ฝ่ายปกครองก็จะเข้าไปดำเนินการเอง เช่น มีกรณีร้านเกมให้นักเรียนประถมและมัธยมเข้าไปเล่นเกมในเวลาเรียนหนังสือ ทางโรงเรียนมีการประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้วตำรวจไม่ดำเนินการ ฝ่ายปกครองก็เข้าไปดำเนินการจับกุมและส่งสถานีตำรวจเอง อย่างไรก็ตาม ปลัดฯ ให้ข้อมูลตอนท้ายว่าในอำเภอที่ดูแลอยู่เป็นที่ผสมผสานระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิมจึงยังสามารถดูแลและบริหารจัดการได้เป็น

ส่วนมาก ส่วนพื้นที่ไหน (หมู่บ้าน) ที่เป็นชาวมุสลิมหมดแล้ว ก็จะทำให้ปลัดอำเภอที่เป็นคนอิสลามดูแล เพราะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ค่อนข้างจะมีการแบ่งแยกเรื่องชุมชนระหว่างศาสนาพอสมควร

1.5 อัยการ

กรณีศึกษาที่ 13

ผู้วิจัยสัมภาษณ์อดีตอัยการประจำจังหวัดยะลา จำนวน 1 ท่าน ได้ข้อมูลว่า ปัญหาสำคัญของเยาวชนคือ ปัญหา ยาเสพติด ซึ่งเป็นที่รับทราบโดยทั่วไปแต่การดำเนินคดีค่อนข้างจะลำบาก นอกจากนั้นการสั่งไม่ฟ้องก็ค่อนข้างสูงเพราะขาดประจักษ์พยานและหลักฐานยืนยันและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่ค่อยสมบูรณ์ นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องโดยทั่วๆ ไปที่พบเห็นคือ การอยู่นอกบ้านของเยาวชนในเวลาอันไม่สมควร เช่น ในเวลากลางคืน หรือการที่เยาวชนหนุ่มสาวมุสลิมมีความสัมพันธ์กันมากกว่าเพื่อน เช่น ชู้สาว เยาวชนชายหญิงชักรถกอดกัน ซึ่งการแก้ไขปัญหาค่อนข้างจะลำบากเพราะภาครัฐก็ทำอะไรได้ไม่มาก โดยครอบครัวเป็นหัวใจสำคัญของการแก้ปัญหา แต่เด็กที่มีปัญหาจำนวนมากเกิดจากสภาพครอบครัวเป็นสำคัญ เช่น ฐานะยากจน มีบุตรมาก พ่อแม่ต้องเอาเวลาไปทำงาน ทำให้ไม่มีเวลาเอาใจใส่ครอบครัว เป็นต้น

1.6 เจ้าหน้าที่รัฐที่ดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน

กรณีศึกษาที่ 14

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐจำนวน 1 ท่าน ที่ดูแลเรื่องเยาวชนประจำสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี ได้ข้อมูลว่าปัญหาหลักของเยาวชนมุสลิมในจังหวัดปัตตานีคือ ปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนชาย เช่น กระท่อม เพราะมีอยู่ทุกในชุมชน นอกจากนั้นยังมีการซื้อ-ขายกันง่ายมาก เพราะมีการสร้างเครือข่ายอย่างกว้างขวางทั้งในตัวผู้ใหญ่และเยาวชนเอง ทำให้วงจรเครือข่ายยาเสพติด (กระท่อม) เป็นวงจรและเครือข่ายขนาดใหญ่ ส่วนเยาวชนหญิงที่สำคัญคือ ปัญหา ท้องก่อนวัยอันควร ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐที่ให้ข้อมูลคาดการณ์ว่าน่าจะมีประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ของเยาวชนที่ท้องก่อนแต่งงาน ส่วนปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรนี้ก็ปัญหาที่น่าตระหนกยิ่งหนักที่เยาวชนมีเรื่องเพศสัมพันธ์เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งปัญหาการตั้งครรภ์ของเยาวชนหญิงเกิดจากสภาพของครอบครัวที่ไม่พร้อมในการดูแลบุตร เช่น ฐานะยากจนแต่มีลูกจำนวนมาก

สำหรับปัญหาทางการศึกษา การที่สภาพสังคม วัฒนธรรม และบริบทในพื้นที่ที่สนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนเรียนวิชาทางศาสนา มาก ถึงแม้จะจบปริญญาตรีก็ไม่ค่อยจะมีงานทำ เพราะไม่มีตำแหน่งงานรองรับในตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนั้นเยาวชนจำนวนมากก็ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนหนังสือเพราะสภาพครอบครัวไม่เอื้ออำนวยจึงเลือกที่จะไม่ศึกษาและไปทำงานหาเลี้ยงชีพตนเองเพื่อความอยู่รอดมากกว่า เช่น ไปทำงานรับจ้างในประเทศมาเลเซียหลังจากจบการศึกษามัธยมต้นหรือมัธยมปลาย โดยในการแก้ไขปัญหาเยาวชนมุสลิมของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ หน่วยงานส่วนกลางดำเนินการเอง และการมอบหมายโครงการและงบประมาณให้ส่วนจังหวัดเป็นผู้ดูแล อย่างไรก็ตามหน่วยงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่มีงบประมาณและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

โดยการดำเนินงานของส่วนกลางคือ โครงการแลกเปลี่ยนเด็กและเยาวชนต่างวัฒนธรรม โดยดำเนินการปีละ 1 ครั้ง รับสมัครเยาวชนจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล จังหวัดละ 15 คน รวมทั้งหมด 75 คน มาเข้าค่ายอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ และมีการนำไปอาศัยอยู่กับครอบครัวรับรองในต่างพื้นที่ต่างวัฒนธรรม จำนวน 5 วัน 4 คืน เช่น บางปีก็นำเด็กและเยาวชนไปพักอยู่กับครอบครัวรับรองที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น เพื่อให้เยาวชนในพื้นที่ชายแดนใต้ ได้เข้าใจถึงการดำรงอยู่ของคนที่มีนับถือศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งโครงการนี้ค่อนข้างได้ผลเพราะจากการประเมินพบว่าเยาวชนที่กลับมาจากการเข้าค่ายและการไปอาศัยกับครอบครัวรับรองจะมีการปรับตัวในการอยู่ในสังคมได้เพิ่มมากขึ้น เยาวชนมีทัศนคติและมุมมองในทางที่ดีต่อสังคมอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น และทำให้เยาวชนปรับตัวเข้ากับสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบอื่นๆ ได้เพิ่มมากขึ้น แต่เป็นที่น่าเสียดายที่โครงการนี้มีการดำเนินการเพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น

โครงการที่ดำเนินงานโดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนโดยตรงมีโครงการเดียวคือ โครงการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นโครงการที่โดนกำหนดมาจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งในส่วนของแผนงานและงบประมาณที่จัดสรรมาให้ โดยโครงการนี้เป็นโครงการที่ดำเนินการทุกจังหวัดเหมือนกันทั้งประเทศ ไม่ได้มีการให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยโครงการนี้คือการจัดสรรงบประมาณให้อำเภอละ 1 หมื่นบาท และตำบลละ 1 หมื่นบาท ต่อปี โดยให้ทางสภาเด็กและเยาวชนประจำอำเภอและประจำตำบลเสนอโครงการมาในงบประมาณปีละ 1 หมื่นบาท ว่าสภาเด็กและเยาวชนดังกล่าวอยากดำเนินโครงการอะไร เช่น บางตำบลก็ดำเนินโครงการ “เรียนรู้อาเซียน” โดยเยาวชนเองจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ข้อมูลอาเซียน เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่เยาวชนและเด็กในตำบลนั้นๆ เป็นต้น ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการที่ไม่ได้มุ่งเป้าไปที่การแก้ปัญหาเยาวชนอย่างจริงจัง เป็นเพียงโครงการที่เน้นการทำกิจกรรมของเยาวชน ซึ่งงบประมาณปีละ 1 หมื่นบาทต่อปีต่อพื้นที่นั้น ถ้าตามความเป็นจริงแล้วก็แทบจะดำเนินการอะไรเพื่อแก้ปัญหาหรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้ไม่มากนัก หน่วยงานในท้องที่ก็เพียงแต่ทำหน้าที่เท่าที่จะทำได้ตามที่ส่วนกลางกำหนดมาแล้วก็รายงานผลการดำเนินงานให้ทราบว่าได้ดำเนินการแล้วตามที่หน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลางกำหนดมาให้ ซึ่งปัญหาของภาครัฐคือ ราชการส่วนกลางไม่ได้สำรวจอย่างจริงจังว่าแต่ละพื้นที่มีปัญหาอะไรที่ต้องแก้ไขอย่างจริงจัง การกำหนดนโยบาย งบประมาณ โครงการ หรือแผนงานในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ราชการส่วนกลางยังใช้วิธีการมองแบบภาพรวมมากกว่าจะมองการแก้ปัญหาแบบเจาะจง ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงกับความเป็นจริงและไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เป็นต้น ซึ่งถ้าราชการส่วนกลางใช้ตัวชี้วัดว่าประสบความสำเร็จตามแผนการดำเนินงานหรือไม่ ถือได้ว่าโครงการนี้ได้ตามแผนที่ราชการส่วนกลางกำหนดมา แต่ถ้าถามว่าการแก้ปัญหาเยาวชนนั้นสามารถทำได้ดีหรือไม่ น่าจะตอบได้ว่ายังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุดและเต็มที ซึ่งราชการส่วนกลางจะต้องเพิ่มเติมในการสร้างกลไกเชื่อมโยงกับระดับพื้นที่และใช้ข้อมูลจากระดับพื้นที่มากำหนดงบประมาณ แผนงาน และโครงการ แยกตามความสำคัญของปัญหา มิใช่มองในภาพรวมของทั้งประเทศอย่างเช่นในปัจจุบัน

กรณีศึกษาที่ 15

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการภูาลันนันบารู (โครงการทางสายใหม่) จำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นโครงการค่ายอบรมเยาวชนเพื่อปรับพฤติกรรมเยาวชน ดำเนินงานโดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ได้ข้อมูลว่า โครงการภูาลันนันบารู เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 โดยเน้นการปรับพฤติกรรมกลุ่มเยาวชน เช่น ให้สามารถเลิกจากยาเสพติด ให้ปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ได้ และมีชีวิตใหม่หลังจากเข้าค่ายอบรม เป็นระยะเวลา 7 วัน โดยเป็นโครงการที่จัดขึ้นในทั้งสามจังหวัดชายแดนใต้ และเป็นโครงการที่จัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อหวังผลให้เยาวชนสามารถเลิกจากยาเสพติดได้อย่างเด็ดขาด โดยภายในระยะเวลา 1 ปี จะมีการอบรมเยาวชนหลายครั้ง (รุ่น) โดยในเวลา 1 ปี จะมีการจัดโดยเฉลี่ยอย่างน้อย 4 ครั้ง ในแต่ละจังหวัด โดยจำนวนเยาวชนที่เข้ามาอบรมต่อรุ่นประมาณ 50-80 คนโครงการนี้นอกจากจะมีการอบรมและเสนอแนะแนวทางให้เยาวชนได้เลิกยาเสพติดแล้วยังเน้นเรื่องการสร้างรายได้ เช่น การเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

จากข้อมูลที่ได้มาพบว่า มีเยาวชนที่เข้าโครงการอบรมไปแล้วประมาณ 20,000 คน ซึ่งมีประมาณ 65 เปอร์เซ็นต์ ที่อาจจะสามารถเลิกได้ และอีก 35 เปอร์เซ็นต์ กลับไปติดเหมือนเดิม โดยจากข้อมูลที่ได้รับพบว่า มีเพียงเยาวชนประมาณไม่ถึง 200 คน จากผู้เข้าอบรมทั้งหมดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ที่ทางโครงการฯ สามารถมั่นใจได้ว่าเลิกจากยาเสพติด และก้าวไปสู่ทางสายใหม่ของชีวิตจริงๆ สิ่งที่โครงการทำนั้นค่อนข้างประสบความสำเร็จในระยะหนึ่ง แต่การที่เยาวชนหันกลับไปเสพยาอีก เพราะว่าเยาวชนโดยส่วนมากอยู่ในสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ที่เป็นยาเสพติด ถึงแม้จะมาเข้าค่ายฝึกอบรม ฟันฟู และมีจิตใจที่เข้มแข็งในการที่จะเลิกเดินทางชีวิตใหม่แล้ว แต่เมื่อกลับไปอยู่ในชุมชนที่มียาเสพติดและมีคนในชุมชนเสพยาเสพติดอยู่จำนวนมาก การที่เยาวชนจะกลับไปเสพยาเสพติดอีกจึงมีความเป็นไปได้สูงมาก ซึ่งที่ผ่านมามาภาครัฐพยายามดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และได้ให้ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาช่วยดูแลเยาวชนที่เข้ามาโครงการฯ แล้วออกไปใช้ชีวิตใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือไม่ และมีการตั้งชมรมเยาวชนขึ้นมาในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้รุ่นพี่ได้ดูแลรุ่นน้อง แต่ถ้าเยาวชนคนไหนมีความตั้งใจที่จะเลิกจากยาเสพติดอย่างจริงจังและคิดว่าถ้าอยู่ในชุมชนตนเองแล้วจะไม่สามารถเลิกได้ ทางโครงการฯ ก็ได้จัดสถานที่ให้ออกมาอยู่ข้างนอก โดยได้จัดตั้งโรงเรียนปอเนาะ ที่มีสภาพตั้งอยู่เป็นเกาะกลางทะเลสาบ เข้า-ออก ลำบากเพราะมีน้ำล้อมรอบ อยู่ในพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เพื่อให้เยาวชนที่มีความตั้งใจจริงที่จะเลิกยาเสพติดได้เข้ามาอยู่อาศัยและเรียนหนังสือในสภาพแวดล้อมใหม่ที่ปราศจากยาเสพติดโดยไม่มีค่าใช้จ่าย และสามารถอยู่ได้จนกว่าที่ตัวเยาวชนเองจะคิดว่าตนเองเข้มแข็งและสามารถกลับไปสู่สังคมได้โดยไม่หันไปติดยาเสพติดอีก ปัจจุบัน (เดือนเมษายน พ.ศ. 2558) มีเยาวชนอาศัยและเรียนอยู่ทั้งสิ้น 59 คน ซึ่งทางโรงเรียนปอเนาะแห่งนี้ไม่สามารถรับเยาวชนได้มากไปกว่านี้ เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านสถานที่ ห้องสุขา และระบบสาธารณูปโภคต่างๆ

กรณีศึกษาที่ 16

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จำนวน 1 ท่าน ได้ข้อมูลว่า ในการแก้ไขปัญหาเยาวชนทาง ศอ.บต. มีการดำเนินการหลายอย่าง เช่น การร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศจัดหาทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนมุสลิมในพื้นที่ไปศึกษาต่อ

ต่างประเทศ เช่น ทุนจากรัฐบาลบาหลีเรน ทุนรัฐบาลมาเลเซีย (ไปศึกษาต่อโรงเรียนสอนศาสนา) ทุนพี โทนีส (ไปศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ในประเทศมาเลเซีย) ทุนรัฐบาลตุรกี ทุนรัฐบาลโมร็อกโก ทุนจาก กองทุนในประเทศอินโดนีเซีย หรือโครงการสนับสนุนทุนการศึกษาให้เยาวชนในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ของ ศอ.บต. โดยเป็นโครงการสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการที่เปิดสอบคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ที่นับถือศาสนาอิสลาม และมีภูมิลำเนาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ที่มีความประสงค์จะไปเรียนต่อต่างประเทศ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาเอก (เป็นทุนการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 10 ทุน ปริญญาตรี 10 ทุน ปริญญาโท 2 ทุน และปริญญาเอก 1 ทุน)

ในส่วนของทุนอื่นๆ เช่น ทุนนักเรียนในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งดำเนินโครงการโดย สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเป็นทุนที่ให้นักเรียนที่ศึกษาต่อเนื่องจากโรงเรียน ตชด. (ตำรวจตระเวนชายแดน) มี สภาพครอบครัวยากจน อยู่ถิ่นทุรกันดาร มีความประพฤติดี ผลการเรียนดี มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.50 นอกจากนั้น ก็มีโครงการ “สานใจไทย สู่ใจใต้” เกิดขึ้นจากการดำริของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ โดยได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มูลนิธิพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อได้พิจารณา คัดเลือกนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เรียนดีแต่ยากจน เด็กกำพร้าในสถาบันศึกษาปอเนาะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและโรงเรียนของรัฐ โดยการคัดเลือกจะใช้วิธีการสัมภาษณ์นักเรียน ทุกคน พร้อมการพิจารณาคุณสมบัตินักเรียนที่เหมาะสมที่สุด นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจะได้ไปใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวอุปถัมภ์ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งการศึกษาดูงานใน สถานที่ต่างๆ เพื่อเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ และสามารถเชื่อมความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายระหว่าง ครอบครัวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการสานสัมพันธ์กลุ่มเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมตาม โครงการสานใจไทยสู่ใจใต้ ได้มีโอกาสมาร่วมพบปะร่วมกิจกรรมเพื่อแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความรู้รักสามัคคี และมีจิตสำนึกในการตอบแทน คุณแผ่นดิน

สำหรับการดูแลปัญหาเด็กและเยาวชนทาง ศอ.บต. มีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อดูแลเด็กและ เยาวชนโดยตรงเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นและป้องกันมิให้กลุ่มเด็กและเยาวชน หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำหรือก่อเหตุรุนแรงเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต และส่งเสริมในเรื่องของ การศึกษาหรือ ส่งเสริมทางด้านการประกอบอาชีพสำหรับเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของสถานพินิจเด็ก และเยาวชน ซึ่งลักษณะการทำงานของ ศอ.บต. จะมีเป็นลักษณะการจัดโครงการสำหรับเยาวชนและ ขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการช่วยเหลือโดนทาง ศอ.บต. จะเป็นผู้ประสานงานให้เกิด โครงการและกิจกรรมต่างๆ และในบางส่วนก็ใช้งบประมาณประจำปีของทาง ศอ.บต. ในการดำเนิน โครงการและกิจกรรม

กรณีศึกษาที่ 17

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จำนวน 2 ท่าน ประจำสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดปัตตานี ได้ข้อมูลว่าทางหน่วยงานมีกิจกรรมหลายอย่างเพื่อดูแลและแก้ไขปัญหาเยาวชนมุสลิมที่เข้ามาสู่สถานพินิจฯ เช่น การฟื้นฟูและบำบัดเยาวชนผู้ติดยาเสพติด การพัฒนาและสร้างอาชีพ โดยฝึกอาชีพให้เยาวชนที่ออกจากสถานพินิจไปแล้วสามารถมีอาชีพที่หาเลี้ยงตนเองได้ เช่น ช่างตัดผม การปฏิบัติเรื่องเกษตรอินทรีย์ ช่างซ่อมรถ เป็นต้น นอกจากนี้ ก็มีการให้วิทยากรจากภายนอกมาบรรยายเพื่อให้ความรู้ต่างๆ เช่น การห่างไกลยาเสพติด ข้อเสียของยาเสพติด และการปรับตัวทางสังคม เป็นต้น อย่างไรก็ตามงบประมาณที่ทางสถานพินิจฯ ได้มาแต่ละปีนั้นไม่เพียงพอต่อการจัดโครงการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาเยาวชน จึงต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกในการดำเนินงาน เช่น วิทยาลัยการอาชีพมาช่วยเหลือเรื่องฝึกทักษะ หรือการที่ต้องจัดงานทอดกฐินฯ เพื่อนำเงินที่ได้จากการทอดกฐินฯ มาดำเนินโครงการในการช่วยเหลือเยาวชนในสถานพินิจฯ เช่น โครงการส่งเสริมทักษะด้านอาชีพให้กับเยาวชน ได้มีอาชีพหลังจากการพ้นโทษ และเป็นคนดีต่อสังคม โดยได้รับงบประมาณช่วยเหลือจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและศูนย์พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ หรือโครงการนันทนาการ เช่น กีฬา โดยได้รับความร่วมมือจากกรมพลศึกษา เป็นต้น

นอกจากนั้น ในสถานพินิจฯ ยังมีศูนย์บริการให้คำปรึกษาโดยนักวิชาชีพซึ่งมีประสบการณ์และทักษะในการดูแล บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนโดยตรง มีความพร้อมทั้งในการจัดกิจกรรมบำบัดฟื้นฟู การบริการด้านกฎหมาย การส่งต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการให้ความรู้ให้คำปรึกษาด้านการเรียน ความประพฤติ ปัญหาครอบครัว เพื่อให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวเยาวชนในสถานพินิจฯ รวมไปถึงตัวเยาวชนเองเพื่อให้เป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยแก้ปัญหาเยาวชนและเปิดโอกาสในครอบครัวได้มาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่และให้เกิดความไว้วางใจระหว่างครอบครัวกับเจ้าหน้าที่รัฐเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาของเยาวชนที่น่าเป็นห่วงในพื้นที่ คือ ปัญหายาเสพติด และปัญหาความมั่นคงที่ไปมีส่วนกับผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ เพราะเยาวชนเป็นเป้าหมายสำคัญที่กลุ่มขบวนการต้องการให้เข้ามาเป็นแนวร่วมกับผู้ก่อความรุนแรง ซึ่งโครงการของสถานพินิจฯ สามารถจำแนกได้สามส่วน คือ โครงการตามงบประมาณปกติ เช่น งบประมาณเพื่อการบริหารจัดการในสถานพินิจฯ โครงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ และโครงการสนับสนุนที่สถานพินิจฯ ขอความช่วยเหลืองบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ มาจัดและดำเนินโครงการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาเยาวชนในพื้นที่ชายแดนใต้ทำค่อนข้างยาก เพราะอัตลักษณ์ บริบท ศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา และความรู้ความเข้าใจของคนในพื้นที่ที่ยังยึดโยงอยู่กับวิถีคิด และวิถีชีวิตแบบที่เขาเคยเป็นมา รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ยาเสพติดมีอยู่ทั่วไป พ่อ-แม่ ขาดความเอาใจใส่บุตรของตนเอง ซึ่งประเด็นทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมนี้สำคัญเพราะบทบาทของรัฐก็ไม่อาจสู้บทบาทของครอบครัวและชุมชนได้ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาเยาวชนในพื้นที่ ครอบครัว ชุมชน สังคมในพื้นที่นั้น จึงต้องช่วยกันไม่ใช่ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงอย่างเดียว

1.7 ผู้นำศาสนาและครอบครัวผู้นำศาสนา

กรณีศึกษาที่ 18

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้นำศาสนา (โต๊ะอิหม่าม) จำนวน 1 ท่าน ได้ข้อมูลว่า ปัญหาเยาวชนมุสลิมขึ้นอยู่กับการเล่นดูของครอบครัว ถ้าครอบครัวมีการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาและใช้หลักศาสนาในการสอนบุตรหลานร่วมกับการดูแลเอาใจใส่แล้วปัญหาต่างๆ ของเยาวชนในครอบครัวก็จะไม่เกิดขึ้น นอกจากนั้น ความรู้ความเข้าใจระบบการศึกษาก็สำคัญ เช่น บางชุมชนก็เน้นให้เรียนแต่ศาสนาอิสลามอย่างเดียวจนเยาวชนเมื่อโตขึ้นก็ไม่รู้จะไปประกอบอาชีพอะไรเพราะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้จ้างงานหรือไม่สามารถสอบรับราชการได้ ซึ่งในประเด็นนี้อธิบายกันค่อนข้างลำบากในชุมชนเพราะขึ้นอยู่กับวิถีคิดของครอบครัวพ่อแม่ผู้ปกครองในประเด็นทางการศึกษา นอกจากนั้น ระบบการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ก็อ่อนแอ กล่าวคือ เมื่อทุกฝ่ายรู้อยู่แล้วว่าเรียนศาสนาแล้วไม่มีงานทำแต่เหตุใดโรงเรียนหรือสถาบันสอนศาสนาจึงขยายตัวและมีเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก (รัฐอนุญาต) แต่ระบบโรงเรียนสายสามัญของรัฐคุณภาพก็ตกต่ำลง ซึ่งถ้าดูตัวอย่างประเทศมาเลเซียที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามจำนวนมากแล้วจะพบว่าที่ประเทศมาเลเซียเขาเน้นให้เรียนเพื่อประกอบวิชาชีพส่วนการเรียนศาสนาคือการเรียนโดยใช้เวลาวางจากการเรียนวิชาชีพซึ่งบริบทค่อนข้างต่างกับในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่เน้นเรียนศาสนามากกว่าวิชาชีพ สำหรับโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนโต๊ะอิหม่ามให้ข้อมูลว่า ส่วนมากแล้วรัฐจะจัดโครงการอะไรก็เข้ามาประสานงานดำเนินโครงการเลย โดยบางทีสิ่งที่รัฐทำก็ไม่ได้ตรงหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาอะไรได้อย่างจริงจัง และอาจจะเป็นเพียงแค่ใช้งบประมาณตามที่รัฐบาลส่วนกลางสั่งมาให้จัดโครงการก็จัดไปตามคำสั่งเท่านั้น

กรณีศึกษาที่ 19

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ลูกสาวโต๊ะอิหม่าม จำนวน 1 ท่าน ในพื้นที่แห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี ได้ข้อมูลว่า ปัญหาของเยาวชนมุสลิมขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัวและการปลูกฝังของผู้ปกครอง เช่น ครอบครัวที่ไม่รู้เรื่องศาสนาก็จะอยู่ไปเรื่อยๆ ไม่ใช่วิถีอิสลามมาเป็นตัวกำกับในการดำเนินชีวิต ส่วนปัญหาในหมู่บ้านที่สำคัญคือ เยาวชนติดยาเสพติด โดยเป็นปัญหาตั้งแต่ระดับประถมจนถึงมัธยมศึกษา ส่วนมากปัญหาเสพติดจะพบในเยาวชนมุสลิมชาย ส่วนปัญหาในเยาวชนมุสลิมหญิงก็มีบ้างแต่เล็กน้อย โดยยาเสพติดที่เป็นปัญหาหนักคือ น้ำกระท่อม ซึ่งถ้าดื่มปกติก็จะมีปัญหาแต่ในยุคนปัจจุบันเขาเอาไปผสมยาแก้ไอ ยากันยุง ให้ฤทธิ์มันแรงขึ้นจึงเป็นปัญหาค่อนข้างมาก ยาบ้ามีบ้างในชุมชน ปัจจุบันมีมาใหม่คือ เหล้าแห้งมีลักษณะเป็นเม็ดคล้ายยา ทานแล้วจะเมา โดยในหมู่บ้านมีเยาวชนชายติดยาเสพติดประมาณ 80 เปอร์เซนต์ ซึ่งปัญหาเสพติดนอกจากแพร่กระจายในชุมชนแล้วยังแพร่กระจายในโรงเรียนและมีประชาชนรวมถึงเยาวชนจำนวนมากที่อยู่ในวงจรของยาเสพติด โดยสาเหตุหลักๆ ที่เยาวชนเป็นแบบนี้ก็เพราะเกิดจากสภาพครอบครัวที่มีปัญหา เช่น ยากจนแต่ลูกเยอะ นอกจากนั้นถ้าทางโรงเรียนหรือหน่วยงานราชการแจ้งผู้ปกครองว่าลูกมีปัญหาจะไม่เชื่อและปกป้องลูกตนเองมากและไม่ยอมรับว่าเด็กหรือลูกหลานของตนติดยาเสพติด ในส่วนของเยาวชนมุสลิมหญิงปัญหาที่มากคือการไม่เรียนหนังสือ เพราะมีปัญหาท้องก่อนวัยอันควร การมีเพศสัมพันธ์

ก่อนวัยอันควร ซึ่งเยาวชนหญิงที่มีปัญหานี้โดยส่วนมากจะเกิดจากสภาพครอบครัวที่เลี้ยงดูไม่ดีหรืออยู่ในครอบครัวที่มีปัญหา

อันดับถัดมาคือ มาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนเอกชนไม่ดี เพราะครูผู้สอนก็ไม่ได้มีความชำนาญมากในวิชาสามัญ นอกจากนั้นโรงเรียนเอกชนส่วนมากเน้นการสอนทางศาสนา มากกว่าวิชาสามัญทำให้การศึกษาต่อขั้นสูงในสาขาวิชาชีพเพื่อไปทำงานทำจะลำบาก แต่ถ้าเรียนศาสนาไปเรื่อยๆ จนปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก ก็จะไม่มีปัญหาในการเรียน แต่จะมีปัญหาเมื่อจบการศึกษามาแล้วและหางานทำไม่ได้ นอกจากนั้นเยาวชนจำนวนมากที่เรียนในโรงเรียนสอนศาสนา หรือโรงเรียนเอกชนก็จะมีปัญหาการใช้ทักษะภาษาไทยเพราะทางโรงเรียนสอนศาสนา ครูผู้สอนก็ไม่ค่อยจะสื่อสารภาษาไทยกับนักเรียนในโรงเรียน นอกจากนั้นเยาวชนปัจจุบันก็ใช้ภาษาไทยผิดเพี้ยนเพราะใช้ศัพท์การเขียนตามอินเทอร์เน็ตหรือชอบเขียนง่ายๆ ทำให้เคยชินและส่งผลกระทบต่อเขียนภาษาไทยทั้งในการเรียนและชีวิตประจำวัน เช่น คำว่า “จริง” นักเรียนก็จะเขียนเป็น “จิง” เป็นต้น ซึ่งปัญหานี้เกิดจากครอบครัวที่ไม่ดูแล และปล่อยให้เด็กอยู่กับเทคโนโลยีมากเกินไป และเยาวชนไม่รู้จักแยกแยะ เพราะเยาวชนจำนวนมากเลือกที่จะอยู่กับเทคโนโลยีมากกว่าจะปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกัน

การแก้ปัญหาที่ทำอยู่ในปัจจุบันของชุมชนคือ องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่ได้พยายามสนับสนุนให้เยาวชนใช้เวลาว่างมาเล่นกีฬาและจัดสถานที่สำหรับออกกำลังกายต่างๆ ส่วนการใช้หลักศาสนาขัดเกลาจิตใจก็เป็นส่วนที่ผู้นำศาสนาดำเนินการอย่างต่อเนื่องแต่ต้องใช้เวลาอย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญคือเรื่องครอบครัว กล่าวคือพ่อแม่ต้องรู้จักรักลูกให้เป็น และอย่าปกป้องลูกมากเกินไป และครอบครัวต้องใช้เวลาและดูแลเอาใจใส่บุตรหลานของตนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการศึกษาสายสามัญเพื่อเรียนต่อในสหสาขาวิชาต่างๆ ในชั้นสูงและเพื่อการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

1.8 ครูสอนศาสนา

กรณีศึกษาที่ 20

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูสอนศาสนาอิสลาม (อุस्ताซ) จำนวน 1 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ได้ข้อมูลว่า ยาเสพติด เช่น ใบกระท่อม (น้ำกระท่อม) แพร่ระบาดอย่างหนักในพื้นที่มาหลายปี แม้กระทั่งในโรงเรียนก็ยังแพร่ระบาดเข้าไปได้ ซึ่งอุस्ताซได้ใช้คำพูดว่า “ทั้งหมดบ้านจะจัดเยาวชนให้เป็นทีมฟุตบอลซักทียังไม่ได้เลย เพราะเยาวชนไปมั่วสุมกับยาเสพติดกันหมด” นอกจากนั้นผู้ปกครองจำนวนมากก็เข้าข้างลูกของตนเอง ลูกของตนเองทำผิดอะไรก็ไม่ค่อยจะยอมรับ นอกจากนั้นก็เป็นปัญหาการแอบอยู่กินกันแบบสามีภรรยาของเยาวชน ในหลายกรณีพบว่าเยาวชนมีเพศสัมพันธ์กันตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา และส่งผลให้เกิดการท้องนอกสมรสของเยาวชนหญิงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเยาวชนที่มีลักษณะและพฤติกรรมเช่นนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพปัญหาในครอบครัว เช่น ครอบครัวจำนวนมากยังยึดมั่นในศรัทธา ยึดมั่นในคำสอน เขาจึงมีลูกจำนวนมาก บางครอบครัวมีลูกมากกว่า 8 คน ซึ่งการยึดมั่นในคำสอนศาสนานั้นดี แต่ในทางสังคมแล้วมันเป็นปัญหาจริงๆ เช่น “พ่อแม่ ฐานะยากจน อาชีพรับจ้างกริดยาง แต่มีลูก 8 คน จะเอาปัญหาที่ไหนไปเลี้ยงลูก”

นอกจากนั้น การเรียนหนังสือของเยาวชนก็ได้รับการปล่อยปะละเลย เช่น เรียนศาสนามากเกินไปซึ่งเมื่อจบการศึกษาก็ไม่มีอาชีพ หรือจะไปเรียนต่อก็ไม่ได้ เพราะเยาวชนมุสลิมจำนวนมากเมื่อมาเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่ายังอ่านและเขียนภาษาไทยไม่ค่อยจะได้ ซึ่งส่วนหนึ่งก็เกิดจากการที่ภาครัฐปล่อยปะละเลยมากเกินไป รัฐจะต้องเข้ามาดูแลควบคุมโรงเรียนเอกชนให้มากกว่านี้เพราะการศึกษาสายสามัญเป็นสิ่งจำเป็นเพราะต้องนำไปเรียนต่อการศึกษาชั้นสูงและเพื่อเรียนในสาขาที่ตอบสนองต่อตลาดแรงงาน (อุตสาหกรรม ท่านนี้จบการศึกษาปริญญาตรี-โท-เอก ทางด้านศาสนาอิสลามจากต่างประเทศ จึงเข้าใจเป็นอย่างดี ของความยากลำบากในการหางานทำของผู้จบการศึกษาทางด้านศาสนา) ในการแก้ปัญหาเยาวชนมุสลิมนั้น อุตสาหกรรมเห็นว่า ผู้นำศาสนาต้องปลูกจิตสำนึกแก่ครอบครัวและเยาวชน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสังคมและเยาวชน เช่น ใช้การบรรยายธรรมในวันศุกร์ (เพราะคนในชุมชนจะให้ความสำคัญกับวันศุกร์) เป็นการบรรยายให้เห็นถึงสิ่งที่ผิดและสิ่งที่ถูกต้อง และควรจะบรรยายคุตบะฮ์ในวันศุกร์ให้ครอบครัวฟังด้วย นอกจากนี้รัฐจะต้องเข้ามาดูแลระบบการศึกษาให้มากขึ้นกว่านี้ตั้งแต่ ตาติกา จนถึงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เช่น การช่วยพัฒนาครูผู้สอน และการช่วยจัดระบบการศึกษาให้สามารถเรียนศาสนาควบคู่กับสายสามัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เยาวชนสามารถศึกษาต่อชั้นสูงได้ และเรียนในสาขาที่ใช้ประกอบวิชาชีพได้ต่อไป

1.9 ผู้ปกครองเยาวชนมุสลิม

กรณีศึกษาที่ 21

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ปกครองเยาวชนมุสลิมจำนวน 1 ท่าน ที่หน้าโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา ได้ข้อมูลเพียงสั้นๆ ว่าลูกเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้ปกครองต้องเสียเวลามากในการมาดูแลลูก เพราะลูกติดเกม ติดเพื่อน ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ เชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ถึงแม่ตนจะมีลูกเพียงไม่กี่คนแต่การที่ลูกมีปัญหาทำให้ผู้ปกครองต้องเสียเวลาทำงานมาตามลูก บางทีลูกไม่เข้าบ้านไปกับเพื่อนก็กลัวว่าจะไปติดยาเสพติด ซึ่งการดูแลของทางโรงเรียนก็ช่วยอะไรได้ไม่มาก เพราะเมื่อเด็กไม่ไปโรงเรียนครูอาจารย์ก็ไม่มีโอกาสได้อบรมสั่งสอน ซึ่งต้องให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามจับกุมร้านเกมที่เปิดให้เยาวชนไปเล่นในเวลาเรียนเพิ่มมากขึ้นก็จะสามารถช่วยบรรเทาปัญหาไปได้

กรณีศึกษาที่ 22

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ปกครองเยาวชนมุสลิมจำนวน 1 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ได้ข้อมูลว่าปัญหาสำคัญของเยาวชนคือ ปัญหายาเสพติดซึ่งแพร่กระจายอยู่ในทุกพื้นที่และในทุกหมู่บ้าน ซึ่งในกรณีของครอบครัวนี้ได้ย้ายบ้านจากในหมู่บ้านออกมาอยู่ถนนใหญ่หน้าหมู่บ้านเพื่อป้องกันลูกของตนไปหมู่สุมาเสพติดในชุมชน นอกจากนี้ยังส่งลูกทั้ง 3 คน มาเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อให้ลูกได้รับการศึกษาแบบศาสนาและสามัญควบคู่กันไป นอกจากนี้ยังเป็นการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงของปัญหาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งการที่ให้ลูกทั้ง 3 คน เน้นเรียนสามัญควบคู่กับศาสนาเพราะมองถึงอนาคตทางการศึกษาชั้นสูงที่จะไปหางานทำต่อไปได้ในอนาคต ปัญหาการแต่งกายของเยาวชนมุสลิมหญิง เช่น การสวมกางเกงขาสั้นหรือเสื้อผ้าโชว์สรีระของร่างกายตามอย่างตะวันตกซึ่งผิดวิถีสลาม และปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยเรียนของเยาวชนทั้งชายและหญิง เพราะพบเห็นได้โดยทั่วไปที่เยาวชนชายหญิงมุสลิมช้อนมอเตอร์ไซด์แล้วกอดกัน

หรือเดินจับมือถือแขนกัน ซึ่งผิดหลักวิถีอิสลาม ซึ่งในประเด็นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยเรียนของเยาวชนทั้งชายและหญิงส่งผลต่อการท้องก่อนวัยอันควรและการที่เยาวชนหญิงต้องเลิกเรียนกลางคัน นอกจากนี้ก็เป็นการดำเนินชีวิตตามตะวันตกของเยาวชนเช่น การเที่ยวตามสถานบันเทิงโดยวัยรุ่นจำนวนหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนใต้ก็จะไปเที่ยวสถานบันเทิงที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นต้น

1.10 เยาวชนมุสลิม

กรณีศึกษาที่ 23

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เยาวชนมุสลิมหญิง จำนวน 2 ราย และเยาวชนชาย จำนวน 1 ราย ซึ่งมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส โดยถามเยาวชนหญิงมุสลิมทั้งสองท่านว่า ปัญหาสำคัญของเยาวชนมุสลิมหญิงในพื้นที่คืออะไร ได้รับคำตอบว่า “การตั้งท้อง” และการ “ไม่เรียนหนังสือ” ส่วนปัญหาของเพื่อนๆ เยาวชนชาย คือ ยาเสพติด (น้ำกระท่อม) ส่วนเยาวชนชายตอบว่า “ปัญหาของเยาวชนชาย คือ การติดยาเสพติด เช่น น้ำกระท่อม” ซึ่งมีการนำมาผสมกับสารเสพติดชนิดอื่นๆ ทำให้มีฤทธิ์แรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ก็เป็นปัญหายาเสพติดอื่นๆ เช่น ยาบ้า และปัญหาการโดนโน้มน้าวให้เข้าไปสู่กระบวนการต่อต้านรัฐบาล หรือเข้าไปอยู่ในกลุ่มผู้ก่อความรุนแรง (ซึ่งในประเด็นการโดนโน้มน้าวนั้น เยาวชนชายมุสลิมที่ถูกสัมภาษณ์ตอบว่า “ผมไม่อยู่ในกลุ่มขบวนการครับ และผมไม่เอาด้วยกับกลุ่มขบวนการ”)

กรณีศึกษาที่ 24

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เยาวชนมุสลิมชาย ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 1 ราย ได้ข้อมูลว่า ปัญหาของเยาวชนมุสลิมที่เยาวชนท่านนี้สัมผัสได้และพบเห็น คือ ปัญหายาเสพติด เพราะสังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มียาเสพติดจำนวนมาก และเพื่อนเยาวชนมุสลิมจำนวนมากก็ติดยาเสพติด เช่น น้ำกระท่อม และยาบ้า เป็นต้น โดยสาเหตุหนึ่งของการที่เยาวชนติดยาเสพติด คือ การเข้าไม่ถึงระบบการศึกษา กล่าวคือ เมื่อไม่ได้เรียนหนังสือก็มีโอกาสสูงที่จะถูกชักจูงโดยเพื่อนๆ ที่ติดยาอยู่ก่อนแล้วหรือบุคคลในสังคมให้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ ก็เป็นปัญหาทางครอบครัวซึ่งเกิดจากการเข้าถึงระบบเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งคนในพื้นที่ส่วนมากไม่มีงานทำหรือกลายเป็นเพียงลูกจ้างทำให้รายได้ไม่เพียงพอประกอบกับแต่ละครอบครัวมีบุตร-ธิดาจำนวนมาก เมื่อพ่อ-แม่ ไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูกมากเพราะลูกเยอะ และต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวก็ส่งผลต่อปัญหาภายในครอบครัว เพราะลูกๆ ก็ไม่ได้รับการเลี้ยงดูไปในทิศทางที่ถูกต้อง หรือบางครอบครัว พ่อ-แม่ก็แยกทางกันก็ส่งผลต่อการดูแลเอาใจใส่และการเลี้ยงดู เช่นกัน สำหรับเยาวชนมุสลิมหญิงก็มีปัญหาเรื่องการมีคู่ครองและท้องก่อนวัยอันควรเพราะไม่ได้รับการศึกษา ฐานะยากจน หรือต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวก็เลยคบเพื่อนชายในขณะอายุน้อยและท้องก่อนวัยอันสมควร เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 25

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เยาวชนชายในพื้นที่จังหวัดยะลา จำนวน 1 ราย และเป็นแกนนำเยาวชนในพื้นที่ ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้ ปัญหาเยาวชนมุสลิมประกอบไปด้วย ยาเสพติด การศึกษา ตกงาน ชอบเที่ยวเตร่ และความเสี้ยวต่อขบวนการผู้ก่อความไม่สงบ (โดนชักจูง) โดยยาเสพติดเกิดจากอยู่ในพื้นที่ใกล้ชายแดนมาเลเซียการค้าเสรีง่ายและสภาพสังคมที่เอื้ออำนวยให้เยาวชนติดยาเสพติด สำหรับ

การศึกษา เยาวชนท่านนี้มองว่า เยาวชนในชายแดนใต้เรียนศาสนามากกว่าระบบสายสามัญตามบริบทของพื้นที่ และพูดภาษามลายูเป็นหลัก ทำให้การศึกษาที่ใช้ภาษาไทยเป็นจุดอ่อน เยาวชนจึงไม่สนใจการศึกษาในระบบภาษาไทย และเมื่อเรียนจบมาไม่มีงานทำ เพราะการศึกษาไม่ตรงกับความต้องการของผู้จ้างงานและในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้หางานทำยาก ช่องทางการเลือกงานที่จะทำไม่มีจึงตงงาน เมื่อตงงานไม่มีรายได้ ก็ไม่รู้จะทำอะไรก็เที่ยวเตร่และใช้ชีวิตไปแต่ละวัน ทำให้มีโอกาสสูงที่จะโดนชักจูงเข้าไปสู่การเป็นแนวร่วมผู้ก่อความไม่สงบ เพราะเยาวชนเป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้ใช้อาวุธที่จะนำไปเป็นแนวร่วมและใช้ในการก่อเหตุความรุนแรงต่างๆ

กรณีศึกษาที่ 26

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เยาวชนชายมุสลิมในจังหวัดยะลา จำนวน 2 ราย สรุปได้ว่า ปัญหาสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งสาเหตุสำคัญเกิดจากครอบครัว เพราะที่บ้านมีฐานะยากจน มีลูกจำนวนมาก พ่อแม่หย่าร้างทำให้ขาดหัวหน้าครอบครัวหรือเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้ขาดบิดาคอยอบรมสั่งสอน คอยดูแลเอาใจใส่ และมารดาต้องทำงานหนักหาเลี้ยงครอบครัวก็ไม่มีเวลาอบรมดูแลลูก ทำให้หนีเรียน คบเพื่อนกลุ่มไม่ดี นำไปสู่การติดยาเสพติด และการชักจูงให้กระทำผิดกฎหมายต่างๆ นอกจากนี้การชักจูงเยาวชนที่ไม่เรียนหนังสือให้เข้าไปเป็นแนวร่วมกับผู้ก่อความไม่สงบก็เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป รวมไปถึงแม้แต่เยาวชนที่เรียนสถาบันการศึกษาทางศาสนาที่โดนปลุกระดม ซึ่งในประเด็นของแนวร่วมนี้ผู้ให้ข้อมูลบอกว่าขึ้นอยู่กับตัวของเยาวชนเองว่าเมื่อได้รับการชักจูงแล้วจะไปเป็นแนวร่วมหรือไม่ แต่ส่วนใหญ่แล้วเยาวชนที่ติดยาเสพติดก็มีโอกาสสูงที่จะเป็นแนวร่วม ขบวนการผู้ก่อความไม่สงบเพราะต้องการยาเสพติด (เช่น ยาบ้า) และมีรายได้มีเงินจากการได้รับการว่าจ้างให้ทำงาน นอกจากนี้ ครอบครัวไหนที่มีหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิตด้วยการถูกเจ้าหน้าที่รัฐวิสามัญฆาตกรรมหรือถูกจับกุมคุมขังหรือหนีไปอยู่ประเทศเพื่อนบ้านก็มักจะเป็นเป้าหมายให้ผู้ก่อความไม่สงบเข้าไปชักจูงเพื่อให้มาแก้แค้นเจ้าหน้าที่รัฐแทนบิดาของตนเอง

นอกจากนั้น ครอบครัวจำนวนมากในพื้นที่ชนบทไม่สื่อสารภาษาไทยหรือพูดภาษาไทยไม่ได้ก็ไม่สนับสนุนให้บุตรหลานเรียนในโรงเรียนที่มีการสอนภาษาไทย และฐานะยากจนไม่มีเงินจะส่งลูกเรียนที่ส่งลูกไปอยู่โรงเรียนปอเนาะในบางพื้นที่ ซึ่งก็เป็นเป้าหมายของกลุ่มขบวนการที่จะปลุกฝั่งแนวคิดการแบ่งแยกดินแดนและการแบ่งแยกระหว่างอิสลามและพุทธ นอกจากนี้ การตอภัยของการสื่อสารข้อมูลและรูปภาพของสื่อบางสำนักข่าวเรื่องเจ้าหน้าที่ทำร้ายประชาชนมุสลิมในเหตุการณ์ตากใบและการเผยแพร่คลิปวิดีโอของกลุ่มผู้ไม่หวังดีก็สร้างความเกลียดชังให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง โดยสรุปการแก้ปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เยาวชน 2 ท่านนี้สรุปว่า ปัจจัยสำคัญ คือ ครอบครัว และตัวเยาวชนเอง ส่วนกระบวนการภาครัฐและโครงการต่างๆ เป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

กรณีศึกษาที่ 27

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เยาวชนชายมุสลิม จำนวน 1 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ได้ข้อมูลว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ เพราะมีอยู่ในเกือบทุกพื้นที่ และก็เป็นการศึกษาของเยาวชนและครอบครัวก็ไม่ให้ความสำคัญ เช่น เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วก็ไม่ได้เรียนต่อ ไม่มีอาชีพ ไม่มีงานทำ ก็เที่ยวเล่นก่อกวนสังคม เช่น ขับรถจักรยานยนต์ป่วนเมือง นอกจากนี้ ก็เป็นเรื่อง

การที่คนส่วนมากทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนาต่างๆ ที่มีการศึกษาทางด้านศาสนากันอย่างมา นอกจากนั้น การดำเนินการต่างๆ ของรัฐก็เข้าไม่ถึงเยาวชนหรือไม่ประสบความสำเร็จ เช่น การปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะหลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบยาเสพติดแพร่กระจายเป็นอย่างมากและมีเยาวชนติดยาเสพติดมากยิ่งขึ้น จนมีข้อสงสัยว่าที่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายยาเสพติดหรือไม่

โดยในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลเขามองว่า ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเพราะเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เช่น มีเยาวชนในหมู่บ้านหลายคนเมื่อเข้าไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแล้วเมื่อกลับออกมาอีกกลับพบเห็นว่ามีความสามารถทางอาชญากรรมมากกว่าเดิมรวมไปถึงมีเครือข่ายยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น เพราะได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนเยาวชนในสถานพินิจฯ เป็นต้น ดังนั้น การแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้วยการแก้ไขปัญหาที่ผู้เสพจริงไม่ใช่หนทางที่ถูกต้อง เพราะรัฐควรจับกุมผู้ค้าและเข้มงวดกับการขายยาเสพติดให้มากกว่านี้ รวมไปถึงการจัดการเรื่องวัฒนธรรมการติ่มน้ำกระท่อมด้วย เพราะน้ำกระท่อมก็คือยาเสพติดเช่นกัน นอกจากนั้นควรที่จะพัฒนากิจกรรม เช่น การออกกำลังกายและสร้างนิสัยเยาวชนให้ออกกำลังกายและรัฐควรจัดกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับทัศนคติและนิสัยของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง หรือจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาต่างๆ เพิ่มมากขึ้น และสนับสนุนระบบการศึกษาให้เยาวชนเรียนหนังสือเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะการเรียนเพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงาน เช่น การเรียนวิทยาลัยการอาชีพต่างๆ และจัดการเรื่องความไม่สงบในพื้นที่เพื่อให้เศรษฐกิจดีขึ้นและมีการจ้างงานกลับเข้ามาในพื้นที่

กรณีศึกษาที่ 28

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เยาวชนมุสลิมชาย จำนวน 1 ท่าน ที่อาศัยในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในพื้นที่จังหวัดยะลา ได้ข้อมูลว่า ปัจจุบันเยาวชนในหมู่บ้านของตนเองติดยาเสพติดประมาณ 99 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบปัญหายาเสพติดไม่เคยแพร่กระจายมากขนาดนี้ ซึ่งวัยรุ่นท่านนี้ให้ทัศนะว่าสาเหตุที่ยาเสพติดแพร่กระจายมากก็เพราะว่า “หากวัยรุ่นติดยาเสพติด ก็จะถูกขบวนการชักจูงได้ง่ายขึ้นโดยใช้ยาเสพติดเป็นตัวล่อ” สำหรับวิธีการแก้ปัญหาต้องอาศัยผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนร่วมมือกัน เช่น การให้ความรู้ที่รู้ที่มีสยดเวลาที่มาปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งมีโครงการที่ผู้นำศาสนาร่วมกับเยาวชนในพื้นที่โดยให้เยาวชนที่คาดว่าจะติดยาเสพติดมาร่วมกิจกรรม เช่น ฟังการบรรยายโดยเยาวชนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในการโน้มน้าวให้เยาวชนด้วยกันเหตุผลเสียที่เกิดขึ้นมากยาเสพติด รวมไปถึงมีกิจกรรม “ฮาลาเกาะห์” คือ การมาพูดคุยกันถึงปัญหาของตนเองและเอาคำสอนในคำภีร์อัลกุรอานมาสอดแทรกและบรรยายสอน ซึ่งก็ช่วยบรรเทาปัญหาไปได้แต่ก็ยังมีเยาวชนที่ติดยาเสพติดจำนวนมาก เพราะกิจกรรมการบำบัดนั้นไม่เข้าถึงเยาวชนเท่ากับขบวนการยาเสพติดที่เข้าถึงเยาวชนได้เร็วและง่ายกว่า

กรณีศึกษาที่ 29

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เยาวชนมุสลิมชาย จำนวน 2 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ได้ข้อมูลว่า ปัญหาเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ คือ ขัรบรเทียวยเตรในเวลากลางคืน ติดยาเสพติด เช่น รวมกลุ่มกันกินน้ำกระท่อมและมีการผสมสูตรต่างๆ จนเป็นยาเสพติดชนิดรุนแรง เยาวชนหญิงและชายอยู่อาศัยด้วยกันมีเพศสัมพันธ์กันก่อนแต่งงานและวัยอันควรซึ่งผิดหลักศาสนาอิสลาม โดยใน

แนวคิดของเยาวชนท่านนี้มองว่าควรจะพัฒนาการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจทางสังคมเพิ่มมากขึ้น และให้การศึกษาที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน มีการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเพิ่มมากขึ้น เช่น ลานกีฬาต้านยาเสพติด สนับสนุนให้เยาวชนออกกำลังกายและเล่นกีฬาชนิดต่างๆ นอกจากนั้น ควรจะมีกระบวนการให้ความรู้และอบรมเกี่ยวกับเพศศึกษาแก่เยาวชนเพิ่มมากขึ้น และผู้ใหญ่ผู้นำศาสนาควรจะมีโอกาสให้มีการให้ความรู้ทางด้านนี้เพราะส่งผลต่อปัญหาของเยาวชนค่อนข้างเยอะ นอกจากนั้น ต้องสร้างความรู้แก่พ่อแม่ และครอบครัว

1.11 นักวิชาการในพื้นที่ชายแดนใต้

กรณีศึกษาที่ 30

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักวิชาการชายจำนวน 1 ท่าน ที่ทำวิจัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มาหลายปีได้ข้อมูลสรุปได้ว่าปัญหาของเยาวชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้สามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเด็นหลักคือ

1. ประเด็นเรื่องความเชื่อและการศึกษา จากประเด็นดังกล่าวพบว่าเยาวชนมุสลิมนั้นซับซ้อนมากโดยเฉพาะเรื่องความเชื่อเนื่องจากหลายครั้งที่ได้พูดคุยและประสบกับเยาวชนมุสลิม จะพบว่าเยาวชนเหล่านี้มีตรรกะซึ่งแตกต่างไปจากเยาวชนอื่นๆ ในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งแน่นอนว่าสิ่งนี้เป็นเรื่องดีในหลักการ แต่สำหรับโลกในศตวรรษที่ 20 นั้นจะพบว่าการเคลื่อนตัวของข้อมูลข่าวสารนั้นไปได้อย่างรวดเร็ว แต่เยาวชนกลุ่มนี้ก็รับรู้ได้น้อยกว่าเยาวชนจากที่ต่างๆ ทั้งๆ ที่สื่อหลายสื่อได้พยายามสื่อสารเข้าไปในพื้นที่ หากด้วยเงื่อนไขความเชื่อดังกล่าวนี้เป็นกรอบให้เด็กเยาวชนอยากที่จะหลุดออกจากกรอบดังกล่าวนี้ ตลอดจนการศึกษาของเยาวชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ได้เรียนรู้เรื่องราวของศาสนามากกว่าพัฒนาการของโลกที่เคลื่อนตัวไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้เด็กเยาวชนเหล่านี้จึงเป็นกลุ่มที่มีความรู้เฉพาะเรื่อง ทั้งนี้จะพบว่าเมื่อเด็กเยาวชนมุสลิมไปเรียนในระดับมหาวิทยาลัยนั้นจะมีปัญหาการเรียนในรายวิชาพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา เป็นอย่างมาก ดังนั้นกรอบด้านความเชื่อนี้จึงเป็นปัญหาของกลุ่มเยาวชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ แต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้ไม่ใช่เกิดขึ้นจากตัวเยาวชนแต่หากเป็นปัญหาจากสภาพทางสังคม และครอบครัวของเยาวชนเอง เนื่องจากกลุ่มสังคมส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะท้องถิ่นนิยมดังนั้นสภาพปัญหานี้จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการนำมาพิจารณาในวงกว้าง เพื่อให้เห็นถึงจุดดี และจุดด้อยของลักษณะสังคมดังกล่าวนี้

2. ประเด็นปัญหาเรื่องยาเสพติด ปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องสำคัญมาก และพบมากในเยาวชนในจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย จะพบว่าปัญหาดังกล่าวได้แทรกซึมเข้าไปในระดับครัวเรือนของเยาวชน ซึ่งปัจจุบันพบว่ายาเสพติดที่แพร่หลายในหมู่เยาวชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีการกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งปัญหาเรื่องยาเสพติดนั้นก็เกิดมาจากสภาพครอบครัวของเยาวชนเอง การเข้ากลุ่มสังคมของเยาวชน ความเปราะบาง และ/หรือความเสี่ยงต่อการเข้าถึงที่ง่าย พัฒนาการด้านยาเสพติดของเยาวชนนี้เองเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในพื้นที่

3. ปัญหาครอบครัว และสถานะทางครอบครัว หลายครั้งที่พบว่าครอบครัวยากจน แต่มีลูกเยอะจนส่งผลต่อการดูแลลูกหลานเยาวชน ซึ่งปัจจุบันจะพบว่าสภาพทางครัวเรือนของเยาวชนมุสลิม

อาจจัดอยู่ในกลุ่มคนมีสถานะยากจน แต่ด้วยเหตุผลบางประการที่ทำให้แต่ละครอบครัวนั้นมีลูกจำนวนมาก การที่มีลูกมากนั้นก็จำเป็นต้องมีการเลี้ยงดูที่มากขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้สภาพการปัจจุบันครอบครัวคนในจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่คือเกษตรกร และเมื่อประสบปัญหาด้านราคาผลผลิตทางการเกษตรก็ส่งผลโดยตรงต่อสภาพครัวเรือน

4. สถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย สำหรับประเด็นนี้จะไปสัมพันธ์กับประเด็นเรื่องของการศึกษา เนื่องจากปัญหาสภาพการณ์ด้านความมั่นคงจะพบว่าหลายโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการหยุดการเรียนการสอนบ่อยมาก ซึ่งเมื่อมีการหยุดเรียนบ่อยก็ส่งผลต่อความอยากเรียนของเยาวชน ตลอดจนเด็กเยาวชนไม่สามารถใช้เวลาเรียนในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่อยู่อำเภอรอบนอกตัวเมือง

กรณีศึกษาที่ 31

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์นักวิชาการมุสลิมหญิง จำนวน 1 ท่าน ในพื้นที่จังหวัดยะลา ได้ข้อมูลว่า ปัญหาพื้นฐานสำคัญของเยาวชนมุสลิมหญิง คือ ปัญหาด้านการศึกษาและการเรียนในระบบเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาขั้นสูงและการหาอาชีพในอนาคต เพราะถ้ามีปัญหาทางด้านการศึกษา ก็จะนำไปสู่การมีปัญห่อื่นๆ ตามมา เช่น ไม่มีงานทำเพราะไม่มีการศึกษาที่ตอบสนองต่อการจ้างงาน และไม่มีตลาดแรงงานรองรับในสาขาการศึกษาทางศาสนา นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อหลักศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง นอกจากนั้น จากเหตุการณ์ความไม่สงบเยาวชนต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าเมื่อต้องสูญเสียบิดา-มารดา จากการกระทำของผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ และการศึกษาที่ไม่ดีพอทำให้เยาวชนหญิงขาดความรู้เรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ส่งผลต่อปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

ซึ่งในการแก้ไขปัญหาเยาวชนหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการอย่างมากโดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยผ่านโครงการต่างๆ รวมไปถึงองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) มากกว่า 30 องค์กรที่อยู่ช่วยแก้ปัญหาในพื้นที่ อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาต่างๆ ก็ไม่เป็นผลสัมฤทธิ์ เช่น ไม่มีการจ้างงานในพื้นที่ (การจ้างงานมีน้อย) เพราะจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และปัญหาการไม่เท่าเทียมกันทางสังคมระหว่างหญิงกับชายก็เป็นปัญหาหนึ่งของเยาวชนมุสลิมหญิง ซึ่งที่ภาครัฐดำเนินการต่างๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากบริบทในพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนใต้มีความแตกต่างจากบริบทในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย ซึ่งมีวิถีชีวิตแบบมุสลิมมาเป็นตัวกำหนด ถ้าหน่วยงานภาครัฐที่จะมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาเยาวชนมุสลิม (หญิง) ในพื้นที่ก็ต้องนำบริบททางมุสลิมในพื้นที่มาเป็นปัจจัยสำคัญในการวิเคราะห์การพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วย เพราะการมาแก้ปัญหาของรัฐก็อาจจะเป็นการสร้างปัญหาเพิ่มมากขึ้นแทนที่จะมาแก้ไขปัญหา ดังนั้นการแก้ไขและพัฒนาในพื้นที่จึงต้องพัฒนาทุกภาคส่วน ทุกเรื่อง เพราะทุกเรื่องต่างก็มีความเกี่ยวพันกันไปหมดกับปัญหาของเยาวชนที่เกิดขึ้น

ในทัศนะของนักวิชาการท่านนี้ ท่านมองว่าเรื่องการศึกษาและอาชีพเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าเยาวชนมีการศึกษาที่ถูกต้อง ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับตลาดแรงงานก็จะมีการทำงานและมีเศรษฐกิจที่เลี้ยงดูตนเอง ก็จะทำให้ปัญหาอาชญากรรมหรือยาเสพติดอื่นๆ เบาลงลง อย่างไรก็ตาม จากการเกิดปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้หญิงจำนวนมากที่จบการศึกษาถึงแม้จะในระดับปริญญาตรี หรือในสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน แต่ก็ไม่มีงานทำในพื้นที่สามจังหวัด

ชายแดนใต้อยู่ที่ เพราะไม่มีการจ้างงานในพื้นที่ (ส่วนใหญ่เป็นการจ้างงานของรัฐ) และคนในพื้นที่ก็ไม่ นิยมไปทำงานที่อื่นๆ (นอกจากมาเลเซีย) ซึ่งถ้าแก้ไขปัญหาการศึกษาและความไม่สงบในพื้นที่ได้ การ จ้างงานก็จะกลับมา ก็จะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นก็จะสัมพันธ์ไปยังปัญหาอื่นๆ ให้ลดลงด้วย

1.12 อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ณ ประเทศมาเลเซีย และรักษาการอัครราชทูต ที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ณ ประเทศมาเลเซีย

กรณีศึกษาที่ 32

ผู้วิจัยสัมภาษณ์อดีตอัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ณ ประเทศมาเลเซีย จำนวน 1 ท่าน และรักษาการอัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) จำนวน 1 ท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลได้ว่า แรงงานไทยที่ผิดกฎหมายในประเทศมาเลเซียมีประมาณ 6 - 8 หมื่นคน ซึ่งมีจำนวนตัวเลขไม่แน่นอน เพราะไม่สามารถเก็บข้อมูลให้ชัดเจนได้ โดยส่วนใหญ่ของแรงงานผิดกฎหมายเป็นคนในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารในร้านต้มยำกุ้ง (ร้านอาหารประเภท ต้มยำ) โดยสาเหตุที่ต้องไปทำงานผิดกฎหมายในประเทศมาเลเซียก็เพราะไม่มีอาชีพและไม่สามารถหา งานทำได้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และการเดินทางมาทำงาน ณ ประเทศมาเลเซียมีความ สะดวก เข้า-ออกได้หลายช่องทาง และคนอิสลามสามารถสื่อสารภาษามลายูได้ เพราะอยู่บนพื้นฐาน ของวัฒนธรรมเดียวกัน ภาษาเดียวกัน และศาสนาเดียวกัน คือ ศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมของ ความเป็นชาวมลายู และการที่ไม่มีอาชีพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ก็เนื่องมาจากเหตุการณ์ความ ไม่สงบในพื้นที่และเกิดจากการที่ไม่ได้รับการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพราะ ส่วนใหญ่จบการศึกษาทางด้านศาสนา หรือได้รับการศึกษาต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือ อุดมศึกษา ทำให้ถึงแม้จะเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียก็ทำงานได้เพียงแค่อู้งาน (ผู้ใช้ แรงงานระดับล่าง) และไม่สามารถพัฒนาไปสู่วิชาชีพอื่นๆ ได้ ถึงแม้ประเทศมาเลเซียจะมีความ ต้องการแรงงานในระดับวิชาชีพต่างๆ เช่น ช่างโยธา ช่างก่อสร้าง ช่างเชื่อม ช่างสำรวจ ช่างไฟฟ้า รวมไปถึงสาขาวิชาชีพชั้นสูงจำนวนมาก ดังนั้น การแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งในพื้นที่ชายแดนใต้ คือ การปรับ ระบบการศึกษาและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในประเทศไทยและประเทศ พื้นบ้าน โดยเน้นให้เยาวชนมุสลิมเรียนสาขาวิชาชีพ เช่น สาขาวิชาช่างต่างๆ ที่สามารถไปประกอบ อาชีพต่างๆ ได้ทั้งในประเทศเพื่อนบ้านและในประเทศไทยได้ต่อไปในอนาคต

1.13 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

กรณีศึกษาที่ 33

เนื่องด้วยจากการศึกษาพบว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์ ข้าราชการระดับสูงประจำสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 9 (ป.ป.ส.) ซึ่งดูแลพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้ข้อมูลว่า ในสามจังหวัดชายแดนใต้ “น้ำกระท่อม” เป็นปัญหาสำคัญมากที่สุดและมากกว่ายาบ้า และถ้าสามารถแก้ไขปัญหาย้ากระท่อม ได้ปัญหายาเสพติดอื่นๆ ก็จะลดลงด้วย ด้วยกระท่อมส่วนใหญ่นำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศมาเลเซีย ส่วนกัญชาจะนำเข้ามาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนำมา พักไว้ที่จังหวัดสงขลาแล้วกระจายไปยังสามจังหวัดชายแดนใต้และส่งออกไปยังประเทศมาเลเซียต่อไป

ซึ่งสถานการณ์พืชกระท่อมในสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่จะนำเข้ามาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เพื่อนำมาจำหน่ายแก่กลุ่มเด็กและเยาวชน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสามจังหวัดชายแดนใต้ทำค่อนข้างยากเพราะเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องมากมาย เช่น การว่างงาน การไม่เรียนหนังสือ เพื่อน สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงปัจจัยภายใน คือ เยาวชน ครอบครัวเยาวชน ปัจจัยภายนอก เช่น กลุ่มผลประโยชน์ ผู้มีอิทธิพล ความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเจ้าหน้าที่รัฐ ชุมชน ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งที่เป็นผู้เสพและผู้ค้า รวมไปถึงเงื่อนไขต่างๆ เช่น พืชกระท่อม คือ วิถีชีวิตที่ติ่มมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นต้น นอกจากนี้ ครอบครัวบางครอบครัวก็ติ่มน้ำกระท่อมไว้ในบ้านเมื่อลูกติ่มกินก็ไม่ห้ามปรามเพราะผู้ปกครองก็ติ่มจึงไม่สามารถห้ามปรามบุตรตนเองได้

สำหรับการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในการจัดโครงการเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดต่างๆ มักจะได้ผลในเชิงมวลชนหรือประสบความสำเร็จในระยะสั้น แต่เมื่อก้าวถึงระดับชุมชนหรือหมู่บ้านมักจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะชุมชนโดยส่วนมากจะนิ่งเฉยต่อปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ กระบวนการจัดโครงการของรัฐ “ไม่ได้เป็นไปตามกระบวนการสมัครใจ” และ “เป็นกระบวนการกึ่งสมัครใจ กึ่งบังคับ” ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะจากประสบการณ์ในการทำงานของผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายว่า “เยาวชนที่มีความสมัครใจและตั้งใจมาเข้าโครงการเพื่อบำบัด จะมีโอกาสสูงมากที่จะเลิกจากยาเสพติดโดยเด็ดขาด มากกว่าเยาวชนที่มาโดยกึ่งสมัครใจกึ่งบังคับ” นอกจากนี้ หน่วยงานราชการเกือบทั้งหมดทำงานตาม “นโยบาย” จึงขึ้นอยู่กับว่า “ณ เวลาดังกล่าว ฝ่ายนโยบายให้ความสำคัญกับเรื่องใด” ซึ่งถ้าฝ่ายนโยบายเน้นเรื่องใดฝ่ายปฏิบัติการ (ราชการ) ก็จะดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ทำให้โดยส่วนมากการปฏิบัติงานในโครงการจึงไม่ค่อยมีความต่อเนื่อง เพราะฝ่ายปฏิบัติงานมีภาระหน้าที่หลากหลายมากตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายมา

นอกจากนี้ จากอดีตที่ผ่านมาฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินนโยบายและการปฏิบัติงานมาได้ถูกทิศทางแต่ขาดการใช้หลักการมีส่วนร่วมจากชุมชน ซึ่งหลักสำคัญของการแก้ปัญหายา คือ ครอบครัวและชุมชน เพราะภาครัฐทำงานแต่ฝ่ายเดียวไม่มีทางประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยกระบวนการชุมชนและครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายา โดยต้องอาศัยความเข้มแข็งของผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมไปถึงสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการร่วมบูรณาการแก้ไขปัญหายา โดยรัฐเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดกระบวนการดังกล่าว เพราะจากสถิติของสำนักงาน ป.ป.ส. พบว่า ถ้าชุมชนใดที่มีผู้นำที่เข้มแข็งจะเป็นชุมชนที่มีปัญหาน้อยมากเพราะผู้นำจะควบคุมและจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้

ตอนที่ 2 ผลการศึกษา

1. สถานการณ์ปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาใหญ่ของเยาวชนมุสลิม คือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งมีแพร่กระจายอยู่ในเกือบทุกชุมชนและผู้ให้ข้อมูลทุกคนต่างๆ ก็กล่าวไว้ว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่และมีเยาวชนจำนวนมากเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และยาเสพติดกลายเป็นปัญหาใหญ่และมีการกระจายตัวของยาเสพติดอยู่ในเกือบทุกชุมชน โดยเฉพาะปัญหาสำคัญ คือ พืชกระท่อม รองลงมา คือ ยาบ้า อันดับ

ต่อมา คือ กัญชา และยาไอซ์ ตามลำดับ โดยจากข้อมูลสถิติการจับกุมของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558) มีข้อมูลว่า ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และจังหวัดสงขลา ยาเสพติดที่มีการแพร่กระจายมากที่สุด คือ พืชกระท่อม คิดเป็น 48.98 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือ ยาบ้า คิดเป็น 32.77 เปอร์เซ็นต์ ยาไอซ์ คิดเป็น 7.97 เปอร์เซ็นต์ กัญชาแห้ง คิดเป็น 4.29 เปอร์เซ็นต์ กัญชาสด คิดเป็น 0.11 เปอร์เซ็นต์ เฮโรอีน คิดเป็น 2.76 เปอร์เซ็นต์ ส่วนยาเสพติดที่มีสถิติการจับกุมน้อยที่สุด คือ ผิ่น คิดเป็น 0.02 เปอร์เซ็นต์

นอกจากนั้น ก็เป็นปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือการมีเพศสัมพันธ์นอกสมรส (ซิงา) ซึ่งส่งผลให้เยาวชนมุสลิมหญิงจำนวนมาก “ท้องก่อนวัยอันควร” ซึ่งปัญหานี้ประการสำคัญ คือ การขาดความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง และการปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่บุตรหลานของตน อันดับถัดมา คือ ปัญหาการที่ครอบครัวเยาวชนและบริบทของพื้นที่ทำให้เยาวชนมุสลิมเข้าถึงระบบการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพได้ยาก (ขึ้นกับครอบครัว) ทำให้เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่เรียนศาสนาเป็นหลัก และไม่เน้นการเรียนการศึกษาพื้นฐานในวิชาสายสามัญ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา เป็นต้น ซึ่งเมื่อเรียนจบมาก็ศึกษาต่อชั้นสูงค่อนข้างลำบาก เพราะพื้นฐานการศึกษาสายสามัญไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ นอกจากนั้น สถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวนมาก ก็ยังคงเน้นการเรียนการสอนทางด้านศาสนามากกว่าวิชาทางสายสามัญ ส่งผลให้การศึกษที่เยาวชนมุสลิมส่วนมากได้รับไม่สามารถสอบเข้าแข่งขันในสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือในสาขาวิชาที่ตรงกับตลาดแรงงานและมีผู้ต้องการเข้าศึกษาจำนวนมากในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษาได้ นอกจากนั้น การศึกษาทางด้านศาสนาก็ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย รวมไปถึงประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศมาเลเซีย ทำให้ส่งผลต่อการว่างงานของเยาวชนและประชากรในพื้นที่

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ เป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลต่อเยาวชนมุสลิม เพราะเยาวชนมุสลิม คือ เป้าหมายของผู้ก่อความไม่สงบที่ต้องการให้เข้ามาร่วมขบวนการ โดยเยาวชนที่มีส่วนร่วมในสถานการณ์ไม่สงบ มีสาเหตุจากหลายปัจจัย เช่น ต้องการค่าจ้างและว่างงาน เพื่อนำเงินมาซื้อยาเสพติด เล่นการพนัน เที่ยว อยู่กับเพื่อนและแฟน ตกแต่งรถจักรยานยนต์ ซื้อเครื่องแต่งกายเครื่องประดับ หรือถูกหลอกเพราะเท่าไม่ถึงการณ์ มีการศึกษาดำ และบางส่วนได้รับหลักคำสอนที่ผิดและบิดเบือน โดยการปลุกจิตสำนึกถึงชาตินิยมของกลุ่มขบวนการผู้ก่อความไม่สงบ และเยาวชนละเลยที่จะปฏิบัติศาสนกิจ นอกจากนั้น จากข้อมูลของเจ้าหน้าที่รัฐพบว่า มีสถาบันการศึกษาจำนวนไม่น้อยในพื้นที่ที่กลายเป็นที่บ่มเพาะเยาวชนให้มีแนวคิดและวิถีแห่งความรุนแรง ซึ่งปัญหาต่างๆ ของเยาวชนเกี่ยวโยงมาจากการขาดความดูแลเอาใจใส่ของครอบครัว เช่น ครอบครัวมีบุตร-ธิดาจำนวนมาก ในขณะที่ฐานะทางบ้านยากจน บิดา-มารดาจึงต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวจนไม่มีเวลาหรือละเลยการเอาใจใส่ลูกหลานของตนเอง ซึ่งเมื่อเยาวชนขาดการดูแลจากครอบครัวที่ดีก็มีความเสี่ยงสูงที่จะมีปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การเข้าสู่การเป็นแนวร่วมผู้ก่อความไม่สงบ นอกจากนั้น ก็เป็นปัญหาการใช้ภาษาไทยของกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนของรัฐบาล เพราะโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเอกชนที่เป็นของคณอิสลามโดยส่วนใหญ่จะเน้นจัดการเรียนการสอนเป็นภาษามลายู/ยาวิ เป็นหลัก

2. โครงการของภาครัฐเกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม

โครงการของภาครัฐเกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้มีโครงการจำนวนมาก อย่างไรก็ตามผู้วิจัยขอนำเสนอในบางโครงการ ดังแสดงในตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 โครงการของภาครัฐเกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม

โครงการ	หน่วยงาน
โครงการภูาลันันันารู	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า (มุ่งเน้นแก้ไขปัญหายาเสพติด)
ทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนมุสลิมในพื้นที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ	ศอ.บต. ร่วมกับ กระทรวงการต่างประเทศ (ให้ทุนเรียนต่างประเทศ แต่ส่วนใหญ่ไปเรียนเกี่ยวกับศาสนา)
โครงการสภาเด็กและเยาวชน	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด (ให้เงินปีละ 10,000 บาท เพื่อให้เยาวชนในแต่ละตำบลนำไปจัดกิจกรรมต่างๆ)
โครงการแลกเปลี่ยนเด็กและเยาวชนต่างวัฒนธรรม	กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นำเด็กจากสามจังหวัดชายแดนใต้ไปอบรม ศึกษาดูงาน และเรียนรู้วัฒนธรรมในภูมิภาคอื่นๆ)
โครงการเยาวชนไทยได้ฟ้าเดียวกัน	กองทัพอากาศ (นำเด็กจากสามจังหวัดชายแดนใต้ไปเรียนรู้วัฒนธรรมและศึกษาดูงานในภูมิภาคอื่นๆ)
โครงการรวมไทยใจเป็นหนึ่ง	กองทัพเรือ (นำเด็กจากสามจังหวัดชายแดนใต้ไปเรียนรู้วัฒนธรรมและศึกษาดูงานในภูมิภาคอื่นๆ)
โครงการการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการเล่นฟุตบอลแก่เยาวชนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้	กองทัพบก (พัฒนาทักษะการกีฬา เพื่อให้ไกลจากยาเสพติด)
โครงการเผยแพร่ความรู้ทักษะกีฬาประเภทต่างๆ ให้แก่เยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้	กองทัพบก กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น (พัฒนาทักษะการกีฬา เพื่อให้ไกลจากยาเสพติด)
พัฒนาระบบการศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ (พัฒนามาตรฐานระบบการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา)
โครงการรินน้ำใจสู่พี่น้องชาวใต้	คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จัดอบรมนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัย)

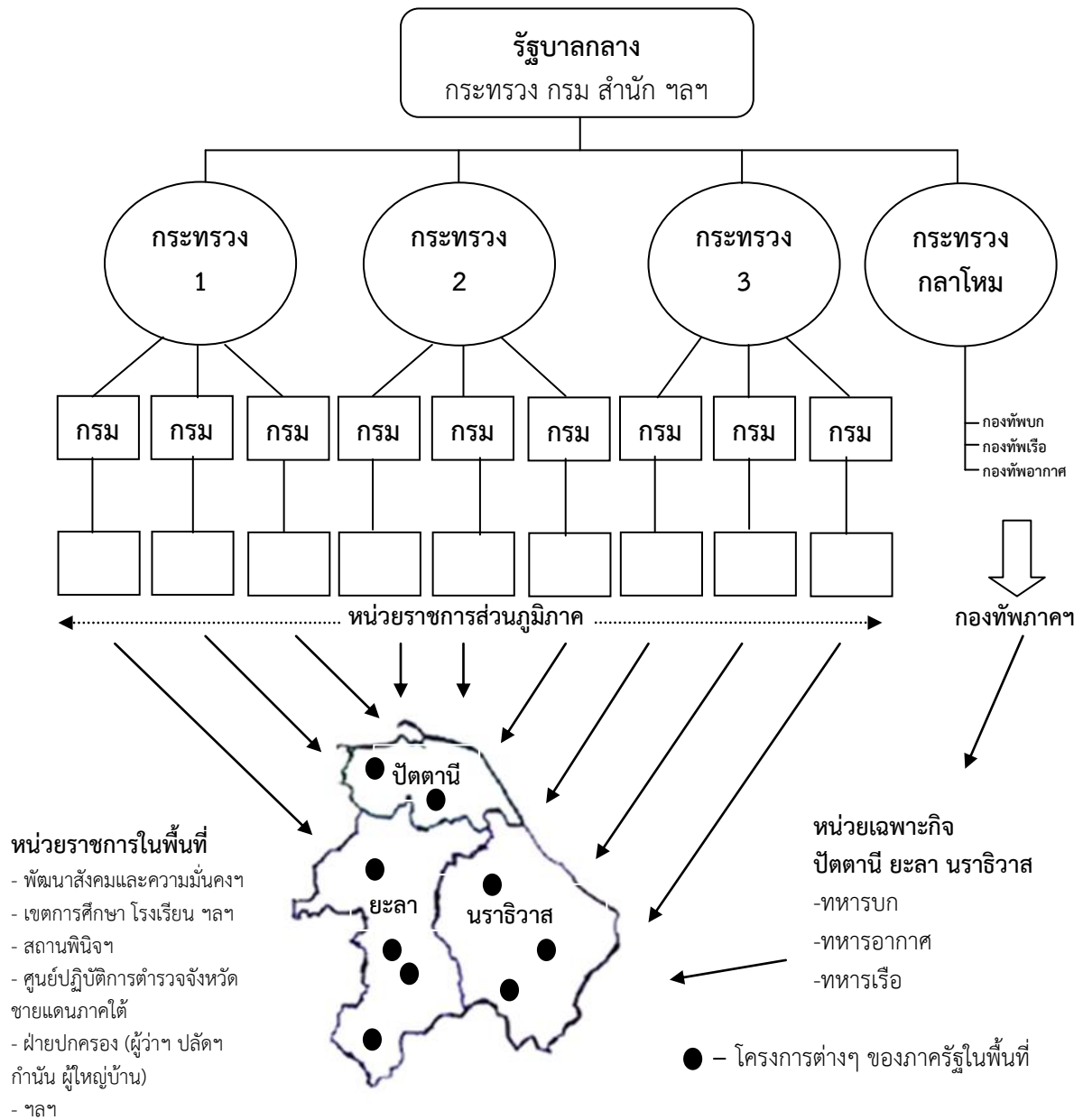
ตารางที่ 4-1 โครงการของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม (ต่อ)

โครงการ	หน่วยงาน
โครงการคลินิกให้คำปรึกษา ผู้ปกครองบุตรหลานที่ถูกดำเนินคดี	สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี
โครงการการฝึกอาชีพให้กับเยาวชน	สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี
ค่ายมวรัตนภานุ	ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ใช้กิจกรรมกีฬามวยไทย เพื่อช่วยให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด และเป็น การส่งเสริมให้ชุมชนได้มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ร่วมกัน)

3. กระบวนการทำงานและผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการทำงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมได้ 4 รูปแบบ คือ 1) กระบวนการที่ส่วนกลาง (รัฐบาลกลาง) หรือหน่วยงานกลาง เป็นผู้กำหนดนโยบาย 2) กระบวนการทำงานหรือโครงการที่มาจากหน่วยราชการในพื้นที่เป็นผู้ของงบประมาณจากรัฐบาลกลางมาจัดทำโครงการ 3) หน่วยงานในพื้นที่จัดสรรงบประมาณและดำเนินโครงการเอง เช่น ศอ.บต. 4) กระบวนการทำงานที่ส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินโครงการและมีหน่วยงานราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และ 5) โครงการที่องค์กรภาคเอกชนประสานงานมายังหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติงาน โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) กระบวนการที่ส่วนกลาง (รัฐบาลกลาง) หรือหน่วยงานกลาง เป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดโครงการ กำหนดวิธีปฏิบัติ และงบประมาณมาให้หน่วยราชการในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินโครงการ โดยชี้วัดความสำเร็จของโครงการ คือ มีการดำเนินโครงการและมีการใช้งบประมาณ เป็นลักษณะกระบวนการดำเนินงานขอหน่วยงานต่างๆ ของรัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ กล่าวคือ เป็นโครงการที่เป็นนโยบายและได้รับงบประมาณจากส่วนกลาง (กระทรวง กรม) โดยหน่วยราชการในพื้นที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามและรายงานผลสัมฤทธิ์ของโครงการว่าได้ใช้งบประมาณและดำเนินโครงการตามที่ได้รับมอบหมายเรียบร้อยแล้วและมีการรายงานผลลัพธ์ส่วนใหญ่เป็นจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลสัมฤทธิ์และการเปลี่ยนแปลงที่วัดได้หลังจากเสร็จสิ้นโครงการ (เมื่อจบโครงการจะมีการวัดผลโดยทันที) โดยไม่ได้มีการวัดผลสัมฤทธิ์ในระยะยาวหรือหลังจากที่เยาวชนได้ผ่านโครงการไปแล้ว อาทิเช่น โครงการต่างๆ ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยส่วนมากจะเป็นโครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ในระยะสั้น กล่าวคือ เมื่อเยาวชนเข้ามาอยู่ในสถานพินิจฯ และได้มีการดำเนินการปรับปรุงอบรมต่างๆ แล้ว แต่เมื่อกลับเข้าไปอยู่ในชุมชนใหม่ๆ ก็จะมีโอกาสที่จะกลับไปติดยาเสพติดเหมือนเดิม เพราะสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นยังเต็มไปด้วยยาเสพติด ดังแสดงในภาพที่ 4-1

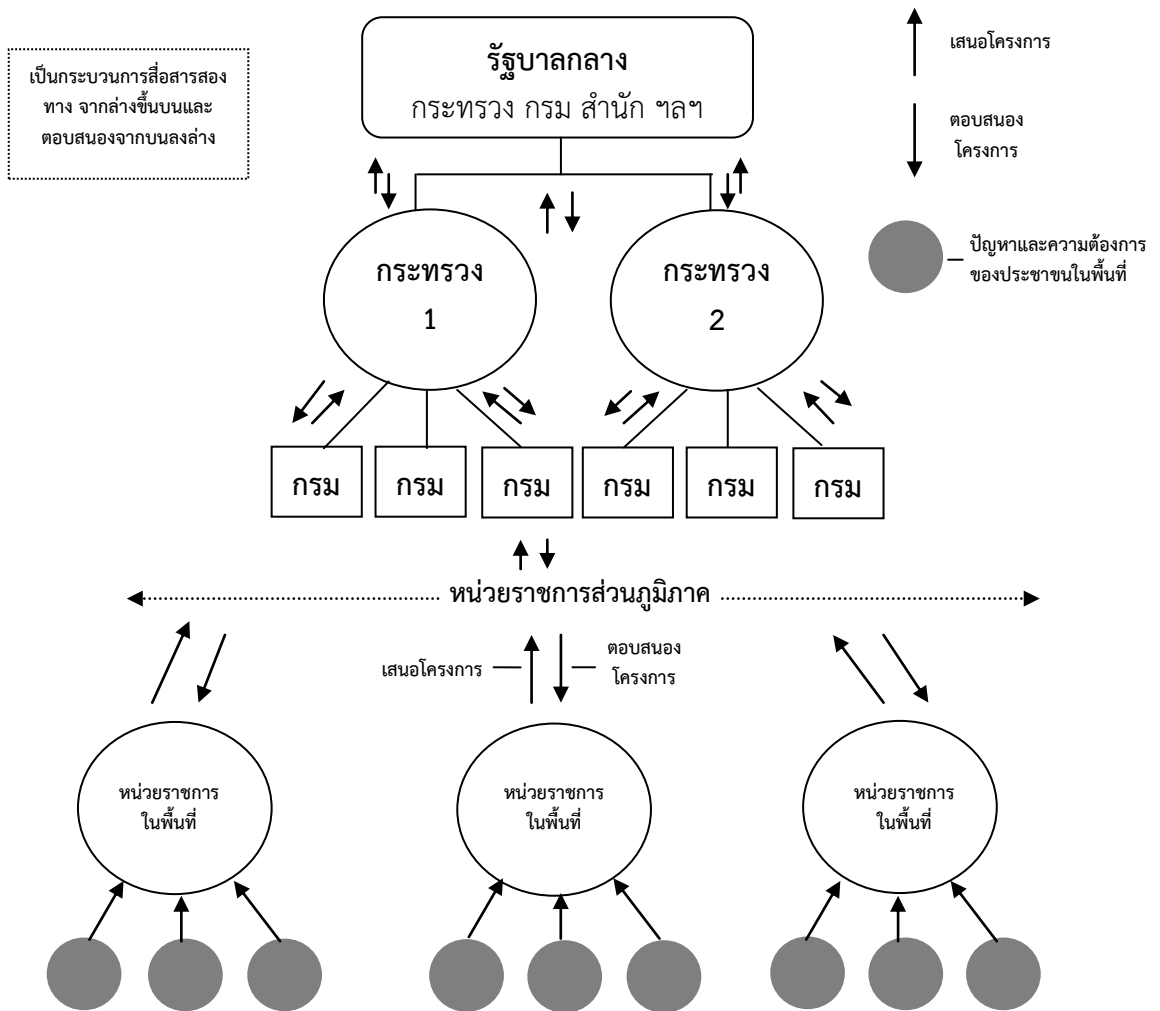
ภาพที่ 4-1 แสดงกระบวนการที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบาย โครงการ และงบประมาณ

จากภาพที่ 4-1 ตัวอย่างโครงการเช่น โครงการสภาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นโครงการที่แผนงานและงบประมาณโดนกำหนดมาจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คือ จัดสรรงบประมาณให้อำเภอละ 1 หมื่นบาทต่อปีเพื่อให้เยาวชนในพื้นที่เอาไปดำเนินโครงการต่างๆ ซึ่งโครงการนี้ก็ไม่สามารถทำอะไรได้มาก ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดอบรมสัมมนาระยะสั้นเพียง 1-2 วัน แล้วก็จบไป หรือเป็นเพียงการจัดโครงการเล็กน้อยในการให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมชน ซึ่งไม่ค่อยมีความต่อเนื่องเพราะงบประมาณที่ได้มามีค่อนข้างจำกัดและไม่สามารถทำกิจกรรมอะไรได้อย่าง

เหมาะสมที่จะช่วยแก้ไขปัญหายาวชน นอกจากนั้น ยังมีโครงการต่างๆ อีกมากมายจากหลายหน่วยงานที่เป็นการจัดโครงการเพียงเพื่อตอบสนองนโยบายจากส่วนกลางแต่เป็นโครงการที่ไม่ได้มีความต่อเนื่องและทำเป็นโครงการแต่ละโครงการแล้วก็จบไปและก็ต้องรอมงบประมาณใหม่ในปีงบประมาณปีถัดไป

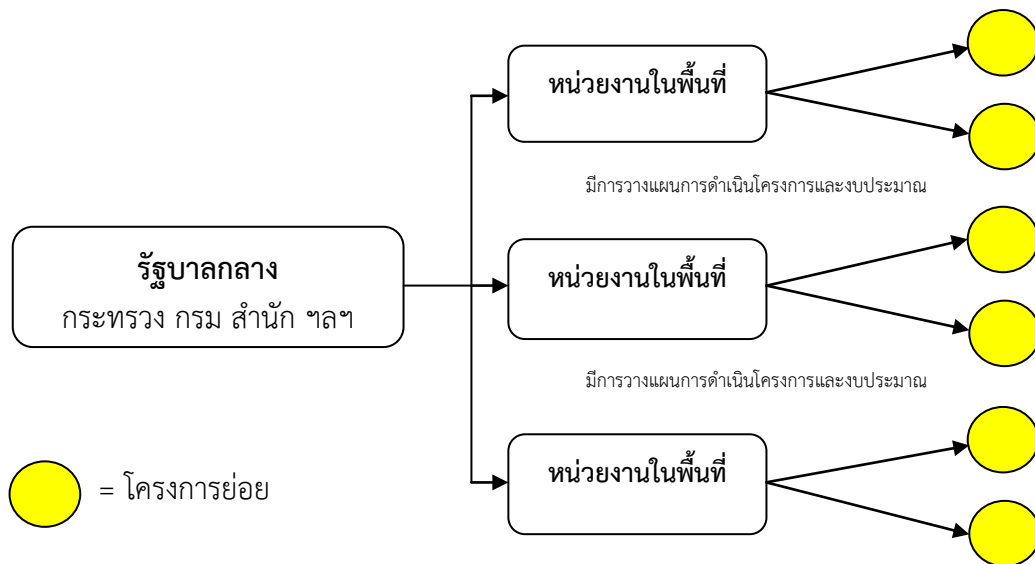
นอกจากนั้น การทำโครงการแต่ละโครงการของรัฐในแต่ละโครงการก็ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน กล่าวคือ ต่างหน่วยงานก็ต่างมีโครงการเป็นของตนเองและใช้งบประมาณของตนเอง การแก้ไขปัญหายาวชนจึงเป็นลักษณะหน่วยงานภาครัฐเองก็ไม่ได้มีความร่วมมือกันเท่าที่ควรทำให้การแก้ไขปัญหายาวชนจึงส่งผลแต่เพียงในระยะสั้นและไม่ได้ส่งผลในระยะยาว สำหรับการศึกษา นั้นจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในหลายยุคหลายสมัยที่ผ่านมาที่มุ่งปกป้องยาวชนไม่ให้หลุดออกจากระบบการศึกษา กล่าวคือ ห้ามมีการไล่นักเรียนออกจากโรงเรียน (นอกจากผู้ปกครองและนักเรียนจะมาลาออกเอง) ซึ่งการห้ามไล่นักเรียนออกจากโรงเรียน หรือขอให้ออกจากโรงเรียนนั้น สร้างผลกระทบทางลบค่อนข้างมากต่อโรงเรียนและครู กล่าวคือ เมื่อมีนักเรียนที่เกเรหนึ่งคนและไม่ว่าครูหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะคุยกับผู้ปกครอง คุยกับนักเรียนแล้ว แต่นักเรียนก็ยังเกเรอยู่ และยังอยู่ในโรงเรียนโดยไม่สามารถพักการเรียนหรือให้ออกได้ นักเรียนผู้นั้นก็มีโอกาสที่จะชักจูงให้เพื่อนคนอื่น ๆ เกเรตามตนเองเพิ่มมากขึ้น (ซึ่งประเด็นนี้เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่) ดังนั้น กระบวนการที่ส่วนกลาง (รัฐบาลกลาง) หรือหน่วยงานกลาง เป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดโครงการ กำหนดวิธีปฏิบัติ และงบประมาณมาให้หน่วยราชการในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินโครงการจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหายาวชนในระยะยาวได้ เพราะเป็นโครงการที่ส่วนกลางมีงบประมาณจำกัด และไม่ใช่ว่าเป็นโครงการที่มีการติดตามผลในระยะยาว เป็นเพียงโครงการที่ใช้งบประมาณปีต่อปี และขึ้นอยู่กับปีงบประมาณถัดไปว่าจะได้หรือไม่

2) กระบวนการทำงานหรือโครงการที่มาจากหน่วยราชการในพื้นที่เป็นผู้ของงบประมาณจากรัฐบาลกลางมาจัดทำโครงการ ลักษณะโครงการแบบนี้ คือโครงการที่หน่วยราชการในพื้นที่มองเห็นปัญหาหรือมีผู้มาเสนอปัญหาให้ทราบ จึงคิดโครงการเพื่อแก้ปัญหาและของงบประมาณจากส่วนกลาง (กรม และกระทรวง) หน่วยงานราชการในพื้นที่ซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ก็จะทราบปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนั้น การได้พบและพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติกับชาวบ้าน ครอบครัว หรือผู้นำชุมชน ก็จะทำให้เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การคิดโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาวชน ซึ่งมักจะตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงๆ อาทิเช่น โครงการญาลันนันบารู (ทางสายใหม่) ที่เป็นโครงการที่คิดออกไปจากพื้นที่และขอสนับสนุนงบประมาณจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และกองทัพบก ซึ่งเป็นโครงการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติดให้แก่ยาวชน ซึ่งเมื่อยาวชนเข้ามาสู่โครงการแล้วก็สามารถเลิกยาเสพติดได้ แต่เมื่อจบโครงการไปแล้วมีการติดตามผลกลับพบว่า ยาวชนมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ กลับไปติดยาเสพติดหรือไปเป็นผู้ค้ายาเสพติดอีก เพราะในพื้นที่หรือหมู่บ้านที่ยาวชนอาศัยอยู่ก็ยังมียาเสพติดอยู่ในชุมชน มีผู้ค้ายา มีผู้เสพยา ดังนั้นเมื่อสิ่งแวดล้อมยังเป็นสิ่งแวดล้อมยาเสพติดโอกาสที่ยาวชนจะติดยาเสพติดอีกจึงมีโอกาสค่อนข้างสูง ถ้ายาวชนไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ดังแสดงในภาพที่ 4-2

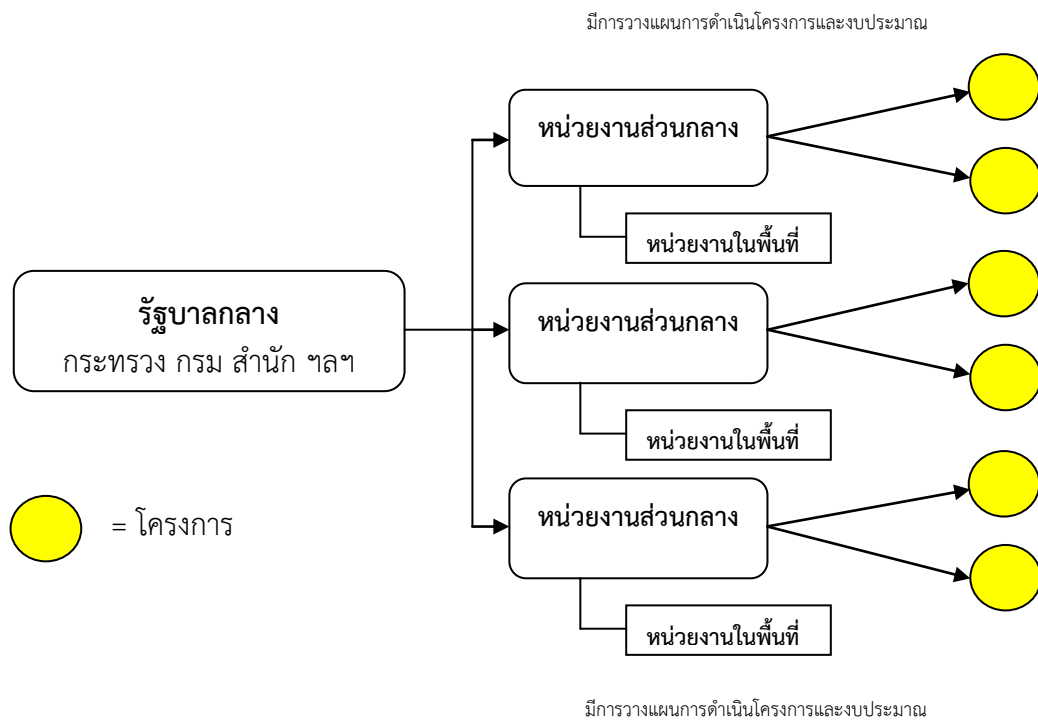
ภาพที่ 4-2 กระบวนการทำงานหรือโครงการที่มาจากหน่วยราชการในพื้นที่เป็นผู้ของงบประมาณจากรัฐบาลกลางมาจัดทำโครงการ

3) *หน่วยงานในพื้นที่จัดสรรงบประมาณและดำเนินโครงการเอง* โครงการลักษณะนี้ เป็นลักษณะโครงการที่หน่วยงานได้รับงบประมาณมาก่อนจากหน่วยงานส่วนกลาง แล้วนำงบประมาณที่ได้มาบริหารจัดการเอง เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โดย ศอ.บต. อาจจะมีการแบ่งเงินเป็นหมวดๆ ไว้ เช่น หมวดการศึกษา ก็จะใช้งบประมาณสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยจัดทำเป็นแผนการใช้งบประมาณประจำปี เช่น การสนับสนุนให้ผู้ที่จบปริญญาตรีในพื้นที่ศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการเสริมสร้างสันติสุขชายแดนใต้ ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นต้น ดังแสดงในภาพที่ 4-3

ภาพที่ 4-3 แสดงลักษณะโครงการที่หน่วยงานในพื้นที่จัดสรรงบประมาณและดำเนินโครงการเอง

4) กระบวนการทำงานที่ส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินโครงการและมีหน่วยงานราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ โดยมีลักษณะเป็นโครงการที่หน่วยงานในส่วนกลางลงมาดำเนินโครงการเองและมีงบประมาณสำหรับโครงการโดยเฉพาะโดยมีหน่วยงานพื้นที่ช่วยประสานงาน โดยมีการจัดสรรงบประมาณจากราชการส่วนกลางสำหรับดำเนินโครงการ มีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมาเป็นผู้ดำเนินโครงการและอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น โครงการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ดำเนินโครงการเองและมีหน่วยงานของกระทรวงฯ ในระดับพื้นที่เป็นผู้ประสานงานและร่วมโครงการ เช่น การแลกเปลี่ยนเด็กและเยาวชนต่างวัฒนธรรม โดยนำเยาวชนจากจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล จังหวัดละ 15 คน มาเข้าค่ายอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ และมีการนำไปอาศัยอยู่กับครอบครัวรับรองในต่างพื้นที่ต่างวัฒนธรรม เช่น ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง เป็นเวลา 5 วัน 4 คืน ดังแสดงในภาพที่ 4-4

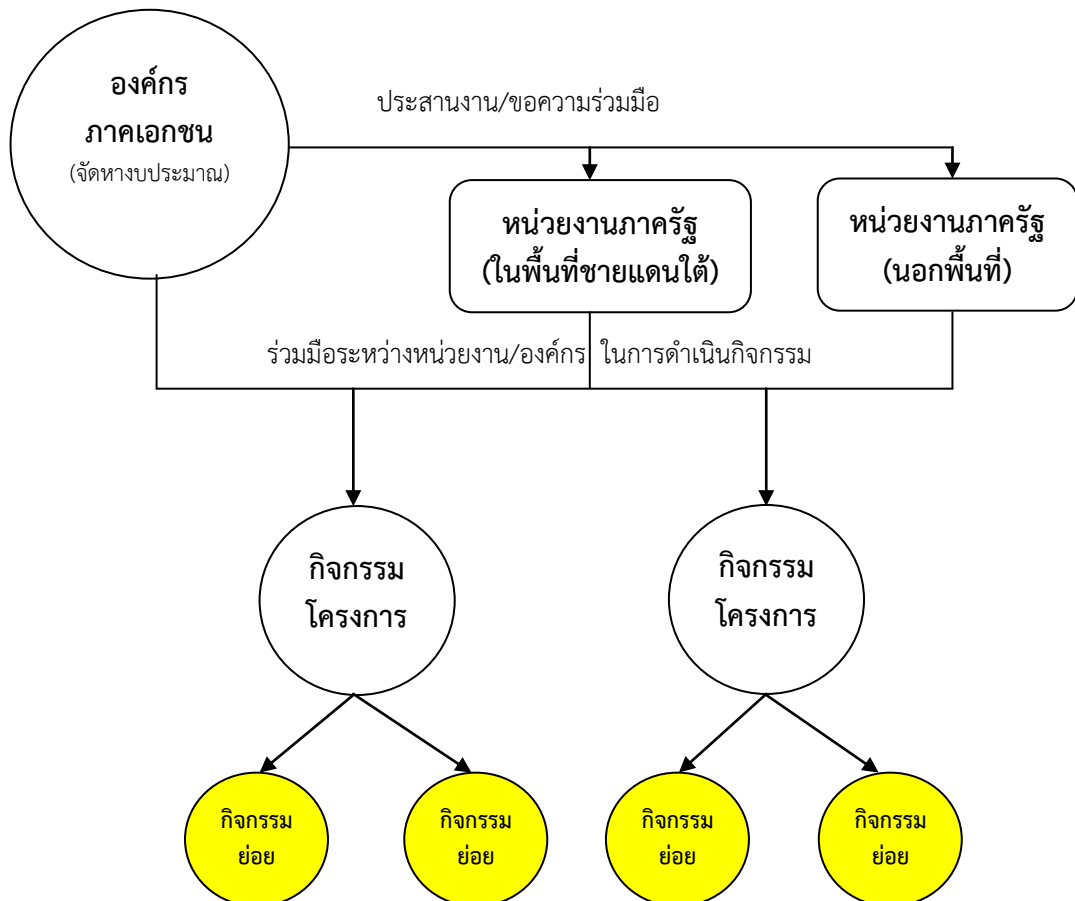

ภาพที่ 4-4 ลักษณะกระบวนการทำงานที่ส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินโครงการและมีหน่วยงานราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

5) โครงการที่องค์กรภาคเอกชนประสานงานมายังหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

โดยเป็นโครงการที่องค์กรภาคเอกชนมีงบประมาณในการดำเนินโครงการแล้วประสานไปยังหน่วยงานราชการเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานขององค์กรภาคเอกชน เช่น เครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อต้องการให้ชุมชนและสังคมตระหนักถึงผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้งในชายแดนใต้ การสนับสนุนผู้ได้รับผลกระทบให้กลับคืนสู่สังคม และกิจกรรมเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ ก็มีโครงการ “สานใจไทย สู่ใจใต้” เป็นโครงการร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยมูลนิธิรัฐบุรุษ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ร่วมกับมูลนิธิรักเมืองไทย และมูลนิธิพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้จัดกิจกรรมนำเยาวชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวอุปถัมภ์ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามเพื่อเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ และสามารถเชื่อมความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายครอบครัวอันจะนำไปสู่ความสามัคคีในสังคมได้ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเรียนรู้ และทัศนศึกษาสถานที่สำคัญๆ กิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมเรียนรู้ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์กับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกปัจจุบัน เป็นต้น ดังแสดงในภาพที่ 4-5

ภาพที่ 4-5 ลักษณะโครงการที่องค์กรภาคเอกชนประสานงานมายังหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

4. ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในชายแดนใต้ ดังแสดงในตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม

ปัญหาและอุปสรรค	สาเหตุ
งบประมาณ	โดยส่วนมากหน่วยงานของรัฐในพื้นที่แต่ละจังหวัดได้งบประมาณเท่าเทียมกันทั้งประเทศ ทำให้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งมีปัญหารุนแรงมากกว่าพื้นที่อื่นๆ แต่ได้รับงบประมาณด้านเยาวชนไม่ต่างกับพื้นที่อื่นๆ ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง และไม่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหายาว
ขาดความต่อเนื่องในโครงการ	โดยส่วนมากโครงการมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการเพียงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่อง
เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ	การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรัฐโดยส่วนมาก คือ การแก้ไขปัญหาหลังจากมีปัญหาแล้ว แต่ไม่ได้มีนโยบาย การดำเนินโครงการ และการจัดสรรงบประมาณในเชิงป้องกัน และให้ความรู้เยาวชนในด้านต่างๆ หรือการที่เยาวชนติดยาเสพติด ก็เป็นปลายเหตุ เพราะมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับต้นเหตุ เช่น การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และการที่รัฐยังไม่สามารถดำเนินการจับกุมและปราบปรามยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ความไม่ไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐของครอบครัวเยาวชน	ด้วยในพื้นที่มีลักษณะบริบททางวัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนาที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น รวมไปถึงกระแสข่าวที่ปลูกปั่นโดยกลุ่มขบวนการต่อต้านพี่น้องประชาชนว่า เจ้าหน้าที่รัฐไม่มีความยุติธรรมและมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในพื้นที่ (มุสลิม) ให้ยอมรับรัฐไทย รวมไปถึงรัฐมีความต้องการเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมในพื้นที่ ทำให้ถึงแม้เจ้าหน้าที่รัฐจะมีความปรารถนาดีแต่ก็จะโดนมองในแง่ร้าย และได้รับความร่วมมือต่ำ
ปัญหาการมีส่วนร่วมกับประชาชนและชุมชน	รัฐยังไม่สามารถขับเคลื่อนกลไกที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชนการร่วมมือกันช่วยแก้ไขปัญหายาว เพราะจากปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการอาศัยความร่วมมือจากผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนา ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น

ตารางที่ 4-2 ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม

ปัญหาและอุปสรรค	สาเหตุ
<p>ปัญหาในการเข้าพื้นที่ที่มีปัญหาความเสี่ยงและภัยคุกคามต่อเยาวชน</p>	<p>ในพื้นที่ที่มีเฉพาะชาวมุสลิมอาศัยอยู่ โดยไม่มีคนนับถือศาสนาอื่นๆ อยู่ร่วม เจ้าหน้าที่รัฐ (ตำรวจ ทหาร) มักจะไม่ค่อยเดินทางเข้าไป เนื่องจากมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกลอบทำร้าย (นานๆ จะเข้าไปซักครั้งหนึ่ง หรือจะเข้าไปก็ต่อเมื่อมีเหตุ) จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองเป็นหลัก (ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ซึ่งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ก็ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาที่รุนแรงและเป็นภัยคุกคามต่อเยาวชน เช่น ยาเสพติด และการโดนโน้มน้าวให้เข้าร่วมขบวนการผู้ก่อความไม่สงบ</p>
<p>ปัญหาทางทางการศึกษา</p>	<p>ในหลายพื้นที่ปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้มาตรฐาน เช่น วุฒิการศึกษาของครูไม่ตรงกับสาขาที่สอน ขาดครูที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นนโยบายทางการศึกษาก็ไม่ตรงกับการแก้ไขปัญหอย่างแท้จริง เช่น สภาวะการไม่มีงานทำ ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่มีการศึกษา หรือวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับตลาดแรงงาน และที่ผ่านมาถึงแม้รัฐจะสนับสนุนการศึกษาสายสามัญ สายวิชาชีพ อาชีวศึกษา หรือสาขาวิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัย แต่ก็กลับพบว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสถาบันการศึกษาปอเนาะก็มีการขยายตัว ในหลายพื้นที่และมีนักเรียนและเยาวชนมุสลิมไปศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการขยายตัวมากก็เพราะรัฐก็ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายเช่นกัน และกอบรับในพื้นที่มีบริบททางสังคมแบบอิสลามอนุรักษ์นิยมอยู่ด้วยจึงทำให้เมื่อมีสถาบันปอเนาะและมีผู้นำศาสนาหรือครูสอนศาสนาในพื้นที่ที่สามารถโน้มน้าวผู้ปกครองได้ก็ยิ่งทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งเข้าสู่ระบบการศึกษาอิสลามเต็มตัว ซึ่งทำให้ส่งผลต่อการหางานทำ ไม่สอดคล้องคล่องต่อตลาดแรงงานทั้งในประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย จึงสามารถทำงานได้แค่ ลูกจ้างที่ใช้แรงงาน เช่น รับจ้างทำสวน บริการเสิร์ฟอาหาร (ในประเทศมาเลเซีย) เป็นต้น และมีโอกาสน้อยที่จะพัฒนาตนเองไปสู่วิถีชีวิตที่ดีกว่า</p>

ตารางที่ 4-2 ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม

ปัญหาและอุปสรรค	สาเหตุ
การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการตีมน้ำกระท่อม	เป็นปัญหาที่จัดการค่อนข้างยากเพราะเป็นวิถีชีวิตของครอบครัวที่นับถือศาสนาอิสลามมาอย่างยาวนาน และครอบครัวจำนวนมากที่ตีมน้ำกระท่อม เพราะมีค่านิยมว่า ถ้าตีมน้ำกระท่อมแล้วทำให้กระปรี้กระเปร่ามีเรี่ยวแรง แต่ไม่ได้มองในแง่ลบว่าส่งผลต่อร่างกายในอนาคตอย่างไร ซึ่งเมื่อผู้ปกครองมีการตีมน้ำกระท่อมและมีไว้ในครัวเรือนก็เป็นการง่ายที่เยาวชนหรือลูกหลานในครอบครัวจะปฏิบัติตามและนำไปสู่การทดลองยาเสพติดประเภทอื่นๆ ต่อไป เช่น แอมเฟตามีน (ยาบ้า) กัญชา และยาเสพติดประเภทอื่นๆ ต่อไปในอนาคต
การปราบปรามยาเสพติด	เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง (ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) มีความล้มเหลวในการปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ เพราะจากการสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน (100 เปอร์เซ็นต์) ต่างตอบว่า “ปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่”
การแบ่งแยกระหว่างเยาวชนต่างศาสนาโดยการยินยอมของรัฐ ในกิจกรรม พิธีกรรม และในสถาบันการศึกษาของรัฐ	การแบ่งแยกระหว่างเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นๆ ทำให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของเยาวชนมุสลิมสูญหายไป การแบ่งแยก ปรากฏในงานพิธีกรรมต่างๆ ที่รัฐจัดโดยมีพื้นที่ชัดเจนระหว่างพุทธและมุสลิมในงานพิธีกรรมเดียวกัน หรือการแบ่งแยกในโรงเรียน การแบ่งแยกในมหาวิทยาลัย เช่น กิจกรรมใดๆ ที่คนพุทธเป็นผู้จัดเยาวชนมุสลิมจะโดนห้ามไม่ให้มาร่วมงาน หรือการเรียนการสอนทางด้านประเพณีไทยต่างๆ ในโรงเรียนที่มีครูที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมากและอยู่ในพื้นที่ชุมชนอิสลามก็จะโดนห้ามจัดการเรียนการสอน หรือห้ามไม่ให้เยาวชนอิสลามมาเรียนรู้ เป็นต้น

จากตารางที่ 4-2 จะพบว่าการแก้ไขปัญหาเยาวชนของภาครัฐค่อนข้างจะมีปัญหา เพราะโครงการโดยส่วนใหญ่ เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ นอกจากนั้นโครงการต่างๆ ของรัฐมีระยะเวลาอันจำกัดตามงบประมาณ แผนการดำเนินงาน จึงเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาระยะสั้น และไม่อาจครอบคลุมปัญหาเยาวชนทั้งหมดที่มีและเป็นปัญหาในปัจจุบันได้

นอกจากนั้น โครงการจำนวนมากเป็นโครงการแก้ไขปัญหา (เป็นการดำเนินโครงการเมื่อมีปัญหาแล้ว) แต่โครงการในลักษณะเชิงป้องกันปัญหายังมีอยู่น้อย ซึ่งรัฐอาจจะต้องหันมาให้ความสำคัญกับโครงการเชิงป้องกันเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จะอาศัยเพียงหน่วยงานรัฐต่างๆ อย่างเดียวก็ไม่ได้ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ระบบครอบครัว และสังคม ที่อ่อนแอจนไม่สามารถประคับประคองบุตรหลานของตนเองให้เดินตามทางวิถีที่ถูกต้องแห่งศาสนาหรือให้หลีกพ้นจากยาเสพติดได้ ดังนั้น สิ่งที่รัฐอาจจะจำเป็นต้องทำมากที่สุด คือ การหันกลับมาส่งเสริมสถาบันครอบครัว สังคม และชุมชน ให้กลับมาเข้มแข็งให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหายาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ผู้วิจัยได้เชิญผู้นำชุมชนครอบครัวเยาวชน เยาวชน เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาวชนมุสลิม รวมไปถึงนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับปัญหายาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 10 ท่าน มาร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 3 ครั้ง แล้วสามารถสรุปออกมาเป็น 5 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

1.1 การป้องกันและปราบปรามเป็นประเด็นสำคัญ เพราะเยาวชนไทยมุสลิมมากกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ในพื้นที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยภาครัฐจะต้องบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้เข้มงวดมากขึ้น โดยมีมาตรการอย่างเด็ดขาดเกี่ยวกับการจับกุมผู้ค้า ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการค้ายาเสพติด โดยไม่มีการละเว้น และเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามจับกุมยาเสพติด เพื่อให้เข้าถึงทุกพื้นที่โดยไม่ละเว้น โดยเฉพาะชุมชนใดที่มีคนไทยมุสลิมอยู่ 100 เปอร์เซ็นต์ เจ้าหน้าที่จะต้องเข้าไปปฏิบัติการและสอดส่องดูแลเพิ่มมากขึ้น (มิใช่نانๆ ไปซักรั้วหนึ่ง หรือไปเมื่อมีเหตุ) และไม่ปล่อยให้เป็นที่ของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเพียงฝ่ายเดียว เพราะจากข้อมูลที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ตำรวจก็พบว่า “กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจำนวนมากก็เกี่ยวข้องกับการกระบวนกรยาเสพติด” ต้องมีการดำเนินคดีกำนันและผู้ใหญ่บ้านอย่างจริงจังโดยกระทรวงมหาดไทย และผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดต้องมีความเด็ดขาดกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านเหล่านี้ และต้องทำให้ชุมชนปลอดจากยาเสพติดเพราะถ้าชุมชนปลอดจากยาเสพติดโอกาสที่เยาวชนจะติดยาเสพติดก็ลดลงด้วยเช่นกัน

1.2 เพิ่มวิธีการในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด โดยต้องเพิ่มการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นไปยังชุมชน ผ่านทางผู้นำศาสนา ครูสอนศาสนา ผู้นำชุมชน และกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือทางสื่อสารมวลชนต่างๆ ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยเจ้าหน้าที่รัฐต้องคอยเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อป้องกันอิทธิพลจากผู้ค้าและกระบวนการยาเสพติดที่ใช้ความรุนแรงอยู่ในพื้นที่ และทำให้ผู้คนหวาดกลัวจนไม่กล้าต่อต้าน และกิจกรรมการสร้างความรู้ความเข้าใจต้องกระทำอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการป้องกันและปราบปราม

1.3 โครงการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนใดๆ ที่ทุกหน่วยงานดำเนินการอยู่สมควรที่จะดำเนินการต่อไป เพียงแต่ขยายกิจกรรมและงบประมาณเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นดำเนินดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาในระยะยาวและสามารถนำเยาวชนมาเข้าโครงการได้จำนวนเพิ่มมากขึ้น และขยายขอบเขตไปยังการนำผู้ปกครองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดมาร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับอันตรายของยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น

1.4 จากการวิจัยพบว่า การอบรมหรือการเข้าโครงการใดๆ ของเยาวชนไม่ประสบความสำเร็จมากนักเพราะเป็นเพียงโครงการระยะสั้น และจะมีเยาวชนมากกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ ที่กลับไปติดยาเสพติดอีกและสภาพแวดล้อมของชุมชนยังเต็มไปด้วยยาเสพติด ดังนั้นเมื่อเยาวชนกลับไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มียาเสพติดจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะติดยาเสพติดอีก การดำเนินการปราบปรามและป้องกันดังข้อ 1.1 จึงจำเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ทางผู้วิจัยขอเสนอให้จัดตั้งชุมชนเขตปลอดยาเสพติด โดยเป็นชุมชนที่หน่วยงานภาครัฐจัดตั้งขึ้นอยู่ในพื้นที่ที่ซึ่งมีหน่วยงานรัฐเป็นผู้ดูแล โดยเป็นลักษณะคล้ายโรงเรียนประจำโดยให้เยาวชนที่สมัครใจและได้รับอนุญาตจากครอบครัวมาอยู่อาศัยเพื่อเรียนหนังสือและทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางสังคมต่างๆ โดยอาจจะเริ่มต้นที่โรงเรียนสายสามัญประจำจังหวัด หรือโรงเรียนในพื้นที่อำเภอขนาดใหญ่ในทั้งสามจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดละ 1-2 โรงเรียน โดยรัฐใช้งบประมาณในการก่อสร้างอาคารหอพัก (แยกชาย-หญิง) และให้งบประมาณในการบรรจุข้าราชการครูเพื่อมาดูแลหอพักนักเรียนร่วมกับฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ เช่น ตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้เยาวชนที่ผ่านการอบรมและสามารถเลิกจากยาเสพติดได้แล้วสามารถมีที่ที่อาศัยอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ห่างไกลจากยาเสพติด และได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดีเพื่อนำไปสู่การศึกษาขั้นสูงและการหางานทำเพื่อสอดคล้องกับตลาดแรงงานในอนาคต

1.5 ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบครัว โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด โดยให้ชุมชนมีบทบาทในการป้องกันเพิ่มมากขึ้น ส่วนการปราบปรามรัฐก็ต้องดำเนินการให้เข้มแข็ง โดยเน้นให้ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทด้านการป้องกันให้มากยิ่งขึ้น และภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมและการดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาและป้องกันยาเสพติดของชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า เยาวชนจำนวนมากไม่เรียนหนังสือในชั้นสูง หรือไม่ยอมเรียนสายวิชาชีพ หรือส่วนหนึ่งเรียนในสถาบันการศึกษาทางศาสนา เช่น สถาบันปอเนาะ ทำให้เมื่อถึงวัยทำงานไม่สามารถหางานทำตามความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ หรือในประเทศ มาเลเซีย การทำงานของเยาวชนกลุ่มนี้จึงเป็นการทำงานในอาชีพรับจ้างต่างๆ เช่น พนักงานเสิร์ฟ พนักงานขายของหน้าร้าน หรือคนงานในสวนยางพารา หรือการเกษตรต่างๆ ดังนั้น หน่วยงานรัฐจะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนมุสลิมและครอบครัวของการศึกษาเพื่อตอบสนองตลาดแรงงาน ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานครูผู้สอน ดังนี้

2.1 พัฒนาครูผู้สอนในสถาบันการศึกษาของรัฐให้เพิ่มมากขึ้น ให้มีคุณวุฒิและความชำนาญในสาขาวิชาที่สอน ต้องไม่มีระบบอุปถัมภ์ โดยเฉพาะการไม่เอาข้อกำหนดทางศาสนามากัดกันคนที่

นับถือศาสนาอื่นๆ ที่ไม่ใช่อิสลามให้มาสอบบรรจุรับราชการครู และต้องไม่กีดกันคนจากพื้นที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่สามจังหวัดชายแดนใต้ให้มาสอบรับราชการครู ต้องใช้หลักความรู้ความสามารถ ไม่ใช้กีดกันให้เฉพาะกลุ่มคนของตนเอง และถ้าวุฒิการศึกษาของผู้สมัครสอบรับราชการไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ต้องการ ต้องห้ามมีการรับเข้าบรรจุรับราชการเป็นอันขาด เพราะจากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า ปัจจุบันในสามจังหวัดชายแดนใต้มีระบบกีดกันคนจากพื้นที่อื่นๆ ไม่ให้มาสอบบรรจุรับราชการ มีการใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่อกีดกันให้หน่วยงานราชการในพื้นที่บรรจุลูกหลานของตนเองทั้งๆ ที่วุฒิการศึกษาไม่ตรง เช่น ต้องการครูสอนภาษาอังกฤษแต่ต้องบรรจุคนที่จบทางเกษตรศาสตร์ซึ่งเป็นลูกหลานของผู้ว่าในพื้นที่ (ผู้มีอิทธิพล) เพราะข้าราชการในพื้นที่ เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ก็จะโดนกีดกันจากผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เช่น ผู้นำศาสนาบางกลุ่ม ผู้นำชุมชน เป็นต้น ดังนั้น ถ้าครูท่านใดที่ได้รับการบรรจุมาแล้วแต่ไม่ตรงวุฒิและความรู้ความสามารถจะต้องมีการพัฒนาให้มีความสามารถมากขึ้น หรือปรับเปลี่ยนวิชาที่สอนและบรรจุข้าราชการครูที่มีคุณวุฒิตรงและมีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน

2.2 รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงาน และการศึกษาขั้นสูง เช่น การศึกษาในสาขาวิชาชีพ ช่างเทคนิคต่างๆ หรือการศึกษาสายสามัญ (มัธยมศึกษา) ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อครอบครัวเยาวชนและเยาวชน ถึงผลกระทบต่อการไม่ได้รับการศึกษาที่ตอบสนองต่อตลาดแรงงาน และต้องพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ให้มีมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลต้องไม่เข้าไปมีส่วนต่อการขยายตัวของสถาบันการศึกษาที่สอนศาสนาอย่างเดียว คือ ไม่ให้การสนับสนุนสถาบันการศึกษาที่สอนทางศาสนา 100 เปอร์เซ็นต์ และไม่ได้มาตรฐานทางการศึกษา แต่รัฐบาลควรจะสนับสนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีการจัดการเรียนการสอนสายสามัญควบคู่ไปด้วย

2.3 กระทรวงศึกษาธิการ ควรยกเลิกนโยบายห้ามโรงเรียนให้ออก ไล่ออก นักเรียนที่มีปัญหาและเกเร เพราะนักเรียนที่เกเรหนึ่งคนมีผลต่อนักเรียนที่ตั้งใจเรียนและเรียนดีอีกหลายคน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการสามารถใช้นโยบายพักการเรียนได้ เพื่อให้ผู้ปกครองกลับไปดูแลหรือจนกว่าพฤติกรรมจะดีขึ้น เพราะนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่สร้างปัญหาเมื่อมาโรงเรียนก็จะมีโอกาสเป็นผู้นำและชักจูงนักเรียนผู้อื่นให้ไปสู่อุปสรรคด้วย

3. แนวทางด้านสาธารณสุขและอนามัยเจริญพันธุ์

3.1 ใช้การฝึกอบรมในสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งท้องก่อนวัยเรียน โดยใช้อธิบายให้เห็นปัญหาและผลกระทบที่ตามมา ตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการแก้ไขปัญหายาวชนท้องในวัยเรียน ด้วยการทำสารคดีเกี่ยวกับเยาวชนหญิงคนหนึ่งโดยอธิบายและฉายภาพให้เห็นถึงความยากลำบากเมื่อตั้งครรภ์ในเวลาที่ยังไม่พร้อมและผลกระทบที่ตามมา ซึ่งจากการที่มีการเผยแพร่สารคดีชุดนี้ออกไปทำให้อัตราการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาลดลง เป็นต้น

3.2 รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์เพิ่มมากขึ้น และผู้ดูแลและเจ้าหน้าที่ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะจากการวิจัยได้ข้อมูลว่า พยาบาลในโรงพยาบาลหลายแห่งที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์มีบุตร-ธิดา

จำนวนมาก (บางรายมีบุตร-ธิดา จำนวน 6 - 8 คน) ก็ต้องตั้งคำถามว่า “ขนาดพยาบาลที่ดูแลเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ยังมีบุตร-ธิดามากมาย แล้วจะให้คำปรึกษาชาวบ้านหรือคนอื่นๆ ได้อย่างไร”

4. แนวทางด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาวชน

รัฐบาลจะต้องตระหนักว่าปัญหายาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เป็นปัญหาเรื้อรังและเป็นปัญหาที่หนักกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย นอกจากนั้น ยังมีความสลับซับซ้อนทางโครงสร้างทางสังคม บริบทของสังคม อัตลักษณ์ และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหายากกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยอีกหลายเท่าตัว ดังนั้น รัฐบาลในทุกกระทรวงที่ดำเนินโครงการเกี่ยวกับปัญหายาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จะต้องสนับสนุนและวางแผนการใช้งบประมาณให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างเป็นระบบและครบวงจร รวมไปถึงครอบคลุมประชากรยาวชนมุสลิมที่อาศัยทั้งอยู่ในเขตชนบทและเขตเมือง โดยต้องใช้งบประมาณทั้งในเชิงป้องกัน การสนับสนุน การแก้ไขปัญหายาวชน และการติดตาม

อย่างไรก็ตาม การใช้งบประมาณของรัฐต้องไม่เป็นลักษณะ “เพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมือง” หรือ “เอาใจผู้นำศาสนา หรือกลุ่มขบวนการผู้ต่อต้านรัฐบาลมากจนส่งกระทบต่อการพัฒนายาวชน” เช่น ด้านการศึกษา จะพบว่า ผู้นำศาสนาหรือผู้มีแนวคิดต่อต้านรัฐบาลจำนวนหนึ่ง จะพูดเสมอว่า “จะต้องให้ยาวชนเรียนศาสนามากขึ้น หรือสนับสนุนให้ยาวชนศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาอิสลามศึกษา” แต่ผู้วิจัยกลับพบว่า ลูกของผู้นำศาสนา หรือผู้นำกลุ่มในชุมชน หรือครอบครัวอิสลามที่มีฐานะ มีความรู้ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ “กลับนิยมให้ลูกตนเองเรียนสายสามัญ เพื่อการศึกษาขั้นสูง ในสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น เรียนสาขาวิศวกรรมศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ พยาบาลศาสตร์ หรือ วิชาชีพช่างสาขาต่างๆ เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลจะต้องตระหนักให้ดี เพราะกาลเวลาได้พิสูจน์แล้วว่า “เมื่อจบศานามา ไม่ว่าจะการศึกษาระดับใด รวมถึงระดับปริญญาเอก ก็ยากที่จะหางานทำ นอกจากอาชีพครูสอนศาสนา”

5. แนวทางด้านการพัฒนาครอบครัวและชุมชน

ครอบครัวเป็นหัวใจสำคัญในการดูแลยาวชน เพราะต่อให้หน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลดำเนินการอย่างไรถ้าครอบครัวไม่เห็นความสำคัญหรือไม่ให้เวลา ความตั้งใจ และการเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานของตนแล้ว การดำเนินโครงการของรัฐก็มีอาจบรรลุเป้าหมายได้ นอกจากนั้น ชุมชน สังคม ก็มีส่วนเป็นอย่างมากที่ต้องช่วยครอบครัว ในการดูแลยาวชนให้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ดังนั้น การสร้างความรู้ความเข้าใจของรัฐต่อครอบครัวยาวชน ชุมชน และสังคม ควบคู่ไปกับการป้องกันและปราบปรามสิ่งผิดกฎหมายและการใช้มาตรการและโครงการต่างๆ จึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากที่รัฐต้องดำเนินการ เช่น การให้ความรู้ความเข้าใจครอบครัวยาวชนมุสลิมโดยผ่านกิจกรรมทางศาสนา หรือผู้นำศาสนา เช่น โต๊ะอิหม่าม ต้องช่วยให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของการดำเนินชีวิตตามวิถีมุสลิมที่ดีแก่ครอบครัวยาวชน เช่น กิจกรรม “ฮาลาเกาะห์” คือ การมาพูดคุยกันถึงปัญหาของตนเอง และเอาคำสอนในคำภีร์อัลกุรอานมาสอดแทรกและบรรยายสอนซึ่งสามารถดำเนินการได้ควบคู่ไปกับพิธีกรรมทางศาสนา หรือโต๊ะอิหม่ามใช้การบรรยายธรรมในวันศุกร์และควรจะบรรยายคุตบะฮ์ในวันศุกร์ให้ครอบครัวฟังเพื่ออธิบายถึงสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งดี และสิ่งที่ไม่ควรทำ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตภายใต้หลักศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รวมไปถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ เจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลที่ใกล้ชิดกับประชาชน ดังนั้น รัฐบาลจะต้องผลักดันบทบาทของ อปท. กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ให้เข้ามามีส่วนในการให้ข้อมูล สร้างความรู้ ความเข้าใจ และช่วยสอดส่องดูแลสิ่งที่ไม่ถูกต้องที่จะเกิดขึ้นในชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด การศึกษาของเยาวชนที่สัมพันธ์กับตลาดแรงงาน ปัญหาที่เกิดจากการท้องก่อนวัยอันควร และการพัฒนาท้องถิ่นจะพัฒนาแต่เพียงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่ อปท. กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา “คน” ซึ่งก็คือการพัฒนาครอบครัว เยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของสังคม และคนในชุมชนทั้งหมด ซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาอาชีพ เช่น วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ควบคู่กับการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนโดยไม่ต้องออกไปหางานทำต่างพื้นที่ ทำให้ได้อยู่กับครอบครัว มีเวลาดูแลบุตรหลาน และช่วยกันพัฒนาชุมชนของตน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อศึกษากระบวนการทำงานและผลของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม และ 4) ศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการใช้สนทนากลุ่ม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์บริบทของเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ได้ส่งผลหลายประการทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเยาวชนมุสลิม เช่น ปัญหาใหญ่ของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัญหายาเสพติดซึ่งมีอยู่ในทุกชุมชนส่งผลให้เยาวชนมุสลิมจำนวนมากติดยาเสพติด โดยเริ่มต้นจากน้ำกระท่อมซึ่งดื่มกันเป็นวิถีชีวิตประจำวันในครอบครัว จนกระทั่งแอมเฟตามีน (ยาบ้า) นอกจากนี้ ก็เป็นปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจนนำไปสู่การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของเยาวชนมุสลิมหญิง ปัญหาการศึกษาก็เป็นปัญหาสำคัญ เพราะเยาวชนมุสลิมจำนวนมากไม่เรียนหนังสือด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ฐานะทางบ้านยากจน (ครอบครัวมีลูกมาก) หรือ การเน้นการศึกษาในสถาบันการศึกษา ด้านศาสนาทำให้ส่งผลต่อการหางานทำและการประกอบวิชาชีพในอนาคต ซึ่งการที่เยาวชนไม่ได้รับการศึกษาหรือไม่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัวทำให้เยาวชนจำนวนมากใช้เวลาไปกับกิจกรรมเที่ยวเตร่หรือทำกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม นอกจากนี้ เยาวชนมุสลิมยังคงเป็นเป้าหมายของกลุ่มขบวนการผู้ก่อความไม่สงบที่ต้องการชักจูงให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม และอาชญากรรมต่างๆ ของขบวนการผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่

สำหรับโครงการของภาครัฐเกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้มีโครงการจำนวนมาก เช่น โครงการญาลันนินบารู โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า โครงการสภาเด็กและเยาวชน โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด โครงการแลกเปลี่ยนเด็กและเยาวชนต่างวัฒนธรรม โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โครงการรินน้ำใจสู่พี่น้องชาวใต้ โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการรวมหัวใจเป็นหนึ่ง โดยกองทัพเรือ โครงการเยาวชนไทยใต้ฟ้าเดียวกัน โดยกองทัพอากาศ และโครงการการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะการเล่นฟุตบอลแก่เยาวชนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

กองทัพบก เป็นต้น โดยกระบวนการในการกระบวนการทำงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมมี 5 รูปแบบ คือ 1) กระบวนการที่ส่วนกลาง (รัฐบาลกลาง) หรือหน่วยงานกลาง เป็นผู้กำหนดนโยบาย 2) กระบวนการทำงานหรือโครงการที่มาจากหน่วยราชการในพื้นที่เป็นผู้ของบประมาณจากรัฐบาลกลางมาจัดทำโครงการ 3) หน่วยงานในพื้นที่จัดสรรงบประมาณและดำเนินโครงการเอง เช่น ศอ.บต. 4) กระบวนการทำงานที่ส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินโครงการและมีหน่วยงานราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และ 5) โครงการที่องค์กรภาคเอกชนประสานงานมายังหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เช่น โครงการ “สานใจไทย สู่ใจใต้” เป็นโครงการร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยมูลนิธิรัฐบุรุษ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ร่วมกับมูลนิธิรักเมืองไทย และมูลนิธิพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม อาทิเช่น ขาดความต่อเนื่องของโครงการเพราะว่าโดยส่วนมากโครงการมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการเพียงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ต่อเนื่อง ในด้านงบประมาณ พบว่า โดยส่วนมากหน่วยงานของรัฐในพื้นที่แต่ละจังหวัดได้งบประมาณเท่าเทียมกันทั้งประเทศ ทำให้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งมีปัญหารุนแรงมากกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ โดยเฉพาะปัญหา ยาเสพติด และการไม่เรียนหนังสือของเยาวชน ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง นอกจากนี้ งบประมาณไม่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหายาว ในระยะยาว นอกจากนี้ โครงการโดยส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ปลายเหตุ และความไม่ไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐของครอบครัวเยาวชนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติงานค่อนข้างยาก

ปัญหาต่อมา คือ ในพื้นที่ที่มีเฉพาะชาวมุสลิมอาศัยอยู่ โดยไม่มีคนนับถือศาสนาอื่นๆ อยู่ร่วมเจ้าหน้าที่รัฐ (ตำรวจ ทหาร) มักจะไม่ค่อยเดินทางเข้าไป เนื่องจากมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกลอบทำร้าย และกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ก็ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาที่รุนแรงและเป็นภัยคุกคามต่อเยาวชน เช่น ยาเสพติด และการโดนโน้มน้าวให้เข้าร่วมขบวนการผู้ก่อความไม่สงบ รวมไปถึงกำนันและผู้ใหญ่บ้านก็ไม่สามารถควบคุมดูแลปัญหาขบวนการผู้ก่อความไม่สงบได้ ซึ่งการที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้าไปในชุมชนมุสลิมหรือปล่อยให้พลัดพลายให้เป็นเรื่องของคนมุสลิมด้วยกันเองยิ่งทำให้ปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ และปัญหามักจะเพิ่มมากขึ้น ส่วนปัญหาด้านการศึกษา เช่น มาตรฐานครูผู้สอน ความรู้ความสามารถของครู การที่เยาวชนจำนวนมากไม่เรียนโรงเรียนของรัฐ แต่ไปเน้นเรียนศาสนาทำให้ส่งผลต่อการศึกษาระดับสูงและการเรียนศาสนาไม่สัมพันธ์กับตลาดแรงงานในพื้นที่ ในประเทศไทย ในประเทศมาเลเซีย และตลาดแรงงานของโลก ทำให้ส่งผลกระทบระยะยาวในเรื่องการประกอบอาชีพเมื่อเยาวชนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

โดยจากการศึกษาพบว่า การดำเนินของหน่วยงานรัฐไม่ประสบความสำเร็จในระยะยาว และโครงการส่วนมากเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ต้นเหตุ นอกจากนี้โครงการต่างๆ ของรัฐไม่อาจครอบคลุมปัญหาเยาวชนทั้งหมดที่มีและเป็นปัญหาในปัจจุบันได้เพราะติดขัดเรื่องงบประมาณอันจำกัด อย่างไรก็ตาม ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญมากกว่า

หน่วยงานภาครัฐใดๆ เพราะการแก้ปัญหาจะอาศัยเพียงหน่วยงานรัฐต่างๆ อย่างเดียวก็ไม่ได้ ดังนั้น สิ่งที่รัฐอาจจะจำเป็นต้องทำมากที่สุด คือ การหันกลับมาส่งเสริมสถาบันครอบครัว สังคม และชุมชน ให้กลับมาเข้มแข็งให้มากขึ้น และประเด็นที่สำคัญ คือ ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน และผู้นำในชุมชนในการแก้ไขปัญหาเยาวชนมุสลิม จึงจะประสบผลสำเร็จได้

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชน ไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ แบ่งออกเป็น 5 แนวทาง คือ

1) แนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยภาครัฐจะต้องบังคับใช้พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้เข้มงวดมากขึ้น โดยมีมาตรการชัดเจนเกี่ยวกับการจับกุมผู้ค้า ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการค้ายาเสพติด โดยไม่มีการละเว้น และเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามจับกุมยาเสพติด เพื่อให้เข้าถึงทุกพื้นที่โดยไม่ละเว้น โดยเฉพาะชุมชนใดที่มีคนไทย มุสลิมอยู่ 100 เปอร์เซ็นต์ เจ้าหน้าที่จะต้องเข้าไปปฏิบัติการและสอดส่องดูแลเพิ่มมากขึ้น และไม่ปล่อยให้เป็นที่ของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเพียงฝ่ายเดียว อันดับต่อมา คือ การเพิ่มวิธีการในการ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด โดยต้องเพิ่มการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นไปยังชุมชน ผ่านทางผู้นำศาสนา ครูสอนศาสนา ผู้นำชุมชน และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือทางสื่อสารมวลชนต่างๆ ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ส่วนโครงการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนใดๆ ที่ทุกหน่วยงานดำเนินการอยู่สมควรที่จะดำเนินการต่อไป เพียงแต่ขยายกิจกรรมและงบประมาณเพิ่ม มากขึ้นเพื่อเป็นดำเนินดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาในระยะยาวและสามารถนำเยาวชนมาเข้า โครงการได้จำนวนเพิ่มมากขึ้น และขยายขอบเขตไปยังการนำผู้ปกครองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด มาร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับอันตรายของยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ควรจะมีการ จัดตั้งชุมชนเขตปลอดยาเสพติด โดยเริ่มต้นที่โรงเรียนสายสามัญประจำจังหวัด หรือโรงเรียนในพื้นที่ อำเภอนขนาดใหญ่ในทั้งสามจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดละ 1-2 โรงเรียน เพื่อให้เยาวชนที่ผ่านการ อบรมและสามารถเลิกจากยาเสพติดได้แล้วสามารถมีที่ที่จะอาศัยอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ห่างไกล จากยาเสพติด และได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดีเพื่อนำไปสู่การศึกษาขั้นสูงและการหางานทำเพื่อ สอดคล้องกับตลาดแรงงานในอนาคต และรัฐต้องสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน ผู้นำชุมชน เข้ามามี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

2) แนวทางด้านการศึกษา โดยต้องพัฒนาครูผู้สอนในสถาบันการศึกษาของรัฐให้เพิ่มมากขึ้น ให้มีคุณวุฒิและความชำนาญในสาขาวิชาที่สอน ต้องไม่มีระบบอุปถัมภ์ และไม่มีภารกิจกันคนที่นับถือ ศาสนาอื่นๆ ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม และอยู่ในพื้นที่อื่นๆ ให้มาสอบรับราชการครู และต้องใช้ หลักความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ รัฐบาลต้องให้ความสำคัญแก่การศึกษาเพื่อตอบสนอง ตลาดแรงงาน และการศึกษาขั้นสูง เช่น การศึกษาในสาขาวิชาชีพ ช่างเทคนิคต่างๆ หรือการศึกษา สายสามัญ (มัธยมศึกษา) นอกจากนี้ รัฐบาลต้องไม่เข้าไปมีส่วนในการสนับสนุนสถาบันการศึกษาที่ สอนศาสนาอย่างเดียว แต่รัฐบาลควรสนับสนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีการจัดการ เรียนการสอนสายสามัญควบคู่ไปด้วย และกระทรวงศึกษาธิการ ควรยกเลิกนโยบายห้ามโรงเรียนให้

ออก ไล่ออก นักเรียนที่มีปัญหาและเกเร เพราะนักเรียนที่เกเรหนึ่งคนมีผลต่อนักเรียนที่ตั้งใจเรียน และเรียนดีและตั้งใจเรียนอีกหลายคน

3) แนวทางด้านสาธารณสุขและอนามัยเจริญพันธุ์ โดยใช้การฝึกอบรมในสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งท้องก่อนวัยเรียน โดยใช้การอธิบายให้เห็นปัญหาและผลกระทบที่ตามมา และรัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์เพิ่มมากขึ้น เพราะการตั้งครรภ์ของเยาวชนหญิงในสถานะที่ไม่พร้อมทำให้ส่งผลต่อปัญหาทั้งต่อตัวเยาวชนเองและสังคมต่อไปในอนาคต

4) แนวทางด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเยาวชน รัฐบาลจะต้องตระหนักว่าปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เป็นปัญหาเรื้อรังและเป็นปัญหาที่หนักกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีความสลับซับซ้อนทางโครงสร้างทางสังคม บริบทของสังคม อัตลักษณ์ และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหายากกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยอีกหลายเท่าตัว ดังนั้น รัฐบาลในทุกกระทรวงที่ดำเนินโครงการเกี่ยวกับปัญหาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จะต้องสนับสนุนและวางแผนการใช้งบประมาณให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยการใช้งบประมาณของรัฐต้องไม่เป็นลักษณะเพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมือง

5) แนวทางด้านการพัฒนาครอบครัวและชุมชน เพราะการดำเนินกิจกรรมโครงการของหน่วยงานรัฐใดๆ ก็มีโอกาสประสบความสำเร็จทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้ ถ้าครอบครัวและชุมชนไม่ให้ความสำคัญและไม่ให้ความเอาใจใส่ต่อบุตรหลานของตนเอง ซึ่งรัฐบาลจะต้องส่งเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในด้านต่างๆ เช่น ให้ปลอดจากยาเสพติด (รวมไปถึงน้ำกระท่อม) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน หรือเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์วัยรุ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ก็เป็นการพัฒนาอาชีพ เช่น วิสาหกิจชุมชน ให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีฐานะทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นโดยไม่ต้องออกไปหางานทำต่างพื้นที่ ทำให้มีเวลา มีฐานะทางเศรษฐกิจที่จะเลี้ยงดูครอบครัว ควบคู่ไปกับการได้อาศัยอยู่ที่บ้านตนเองและใช้เวลาที่มากขึ้นในการอบรมสั่งสอนเยาวชนในครอบครัวให้เติบโตเป็นตามวิถีที่ถูกต้องของศาสนาอิสลามต่อไปในอนาคต

2. อภิปรายผลการศึกษา

ปัญหาเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นปัญหาค่อนข้างใหญ่และเกี่ยวพันกับปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบรวมไปถึงทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้ต่างก็มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่เยาวชนมุสลิมโดยทั้งสิ้น นอกจากนี้ ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ คือ ความเป็นศาสนาอิสลามและความเป็นเชื้อสายมลายู ดังนั้น ปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนจึงมีความสลับซับซ้อนค่อนข้างสูงซึ่งการแก้ไขปัญหาเยาวชนจึงต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบของภาครัฐและการที่ต้องได้รับความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชนและสังคมด้วยเช่นกัน ซึ่งการที่จะปรับเปลี่ยนวิถีคิดของคนที่นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่นั้นเป็นเรื่องค่อนข้างยาก เพราะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นพื้นที่ที่คนนับถือศาสนาอิสลามมี

ความเป็นอัตลักษณ์ค่อนข้างสูง และการถาโถมเข้ามาของโลกาภิวัตน์ทำให้เขาเหล่านั้นปรับตัวได้ยากกับสิ่งเข้ยว่น สิ่งยั่วยุ ที่มากับระบบทุนนิยม และด้วยมาตรฐานการพัฒนาในทุกๆ ด้านที่ต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยและพื้นที่ชายแดนในประเทศมาเลเซียมาอย่างยาวนาน สังคมอิสลามในสามจังหวัดชายแดนใต้จึงเปรียบเสมือนสังคมที่วิถีชีวิตอิสลามยังยึดอยู่กับอดีตและสังคมรอบข้างได้พัฒนาไปไกลมากแล้วและโดนโอบล้อมโดยพื้นที่ที่พัฒนาไปไกลมากแล้ว ดังนั้นสังคมอิสลามในสามจังหวัดชายแดนใต้จึงไม่สามารถก้าวพ้นแรงปะทะทางวัฒนธรรมและโลกาภิวัตน์ไปได้

สำหรับปัญหาใหญ่ที่สุดต่อเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัญหายาเสพติด โดยเพิ่มพงษ์ เชาวลิขิต (2555) ได้อธิบายสถานการณ์ในปี พ.ศ. 2555 ไว้ว่า ในสามจังหวัดชายแดนใต้มีเยาวชนกว่า 2 หมื่นคน มีปัญหาเรื่องยาเสพติด โดยเฉพาะในช่วงอายุระหว่าง 15-20 ปี ถูกชักจูงให้เสพยาเสพติด หลังจากนั้นได้ถูกชักนำเข้าสู่กระบวนการที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ ถูกชักนำไปก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ และ สุรพร ชลสาคร (2556 น.21) ได้นำเสนอสถิติคดียาเสพติดที่ขึ้นสู่ชั้นศาลในสามจังหวัดชายแดนใต้ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2555 มีคดีที่เกี่ยวข้องกับเฮโรอีน จำนวน 374 ราย แอมเฟตามีน (ยาบ้า) จำนวน 3,361 ราย เอ็กซ์ตาซี (ยาอี) จำนวน 4 ราย โคเคอีน จำนวน 6 ราย กัญชา จำนวน 734 ราย พิษกระท่อม 3,794 ราย ยาเสพติดอื่นๆ 92 ราย โดยจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาสมีปัญหามากที่สุด นอกจากนั้น จากข้อมูลของ ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (2556) ที่ได้สำรวจปัญหาสำคัญในชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้พบว่ามากกว่าร้อยละ 66 มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาเสพติด รองลงมา คือ ปัญหาการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 43

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะปัญหายาเสพติดสัมพันธ์ไปสู่ปัญหาอื่นๆ เช่น เมื่อเยาวชนติดยาเสพติดก็มีโอกาสและความเสี่ยงสูงที่จะเข้าไปสู่การเป็นขบวนการผู้ก่อความไม่สงบด้วยเพราะมียาเสพติดเป็นสิ่งล่อใจให้เยาวชนทำงานก่อความไม่สงบแลกกับยาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมอื่นๆ ที่ตามมา เช่น การชิงทรัพย์ การปล้น เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลต้องปรับยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้มีความเข้มข้นมากกว่าเดิมและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมไปถึงการเอาผิดกับเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ปล่อยปละละเลยให้มียาเสพติดในชุมชนและรวมไปถึงการเป็นผู้เสพยาด้วยเช่นกัน ซึ่งการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจ ความรู้ถึงโทษและภัยจากยาเสพติดให้แก่เยาวชนและครอบครัวให้เพิ่มมากขึ้นโดยผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ ทั้งผ่านการบรรยายธรรมโดยผู้นำศาสนา การบรรยายในสถาบันการศึกษา โดยสถิติที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึง "ความอ่อนแอ" ของชุมชนและสังคม ที่นับวันจะอ่อนแอลงเรื่อยๆ สาเหตุสำคัญของการที่สังคมและชุมชนอ่อนแอ ไม่ใช่เหตุการณ์ความไม่สงบ ไม่ใช่รัฐบาลไทย หรือองค์กรอิสระใดๆ (NGOs) ไม่มี ความพยายามในการแก้ปัญหา แต่ความพยายามของทุกภาคส่วนค่อนข้างจะไร้ผล ถ้าเพราะครอบครัว ชุมชน สังคม ไม่ช่วยกันดูแลปัญหายาเสพติดในเยาวชน พ่อ-แม่ ชุมชน สังคม ต้องลอง ทบทวนบทบาทตนเองด้วย ว่าตนเองนั้น "ดูแลเอาใจใส่บุตร-หลาน ของตนมากพอหรือยัง และครอบครัว ชุมชน เป็นสิ่งสำคัญ เพราะสุดท้ายแล้ว "ไม่มีใครทำหน้าที่นี้ได้ดีเท่าครอบครัว" โดย เกษตรชัย และหิม และดลมนรรัตน์ บากา (2555) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาความรุนแรงของ

เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ไว้ว่า ควรจัดให้มีการอบรม พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ให้เรียนรู้เทคนิคการดูแลบุตรหลานที่ถูกต้อง ภาครัฐจะต้องสนับสนุนส่งเสริม ครอบครัว ญาติพี่น้อง ให้เรียนรู้การดำเนินชีวิตวิถีครอบครัวเป็นสุข และประชาชนโดยทั่วไปต้องตระหนักถึงปัญหาเยาวชน และแจ้งเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องถ้าพบการกระทำใดๆ ที่เสี่ยงต่อเยาวชน

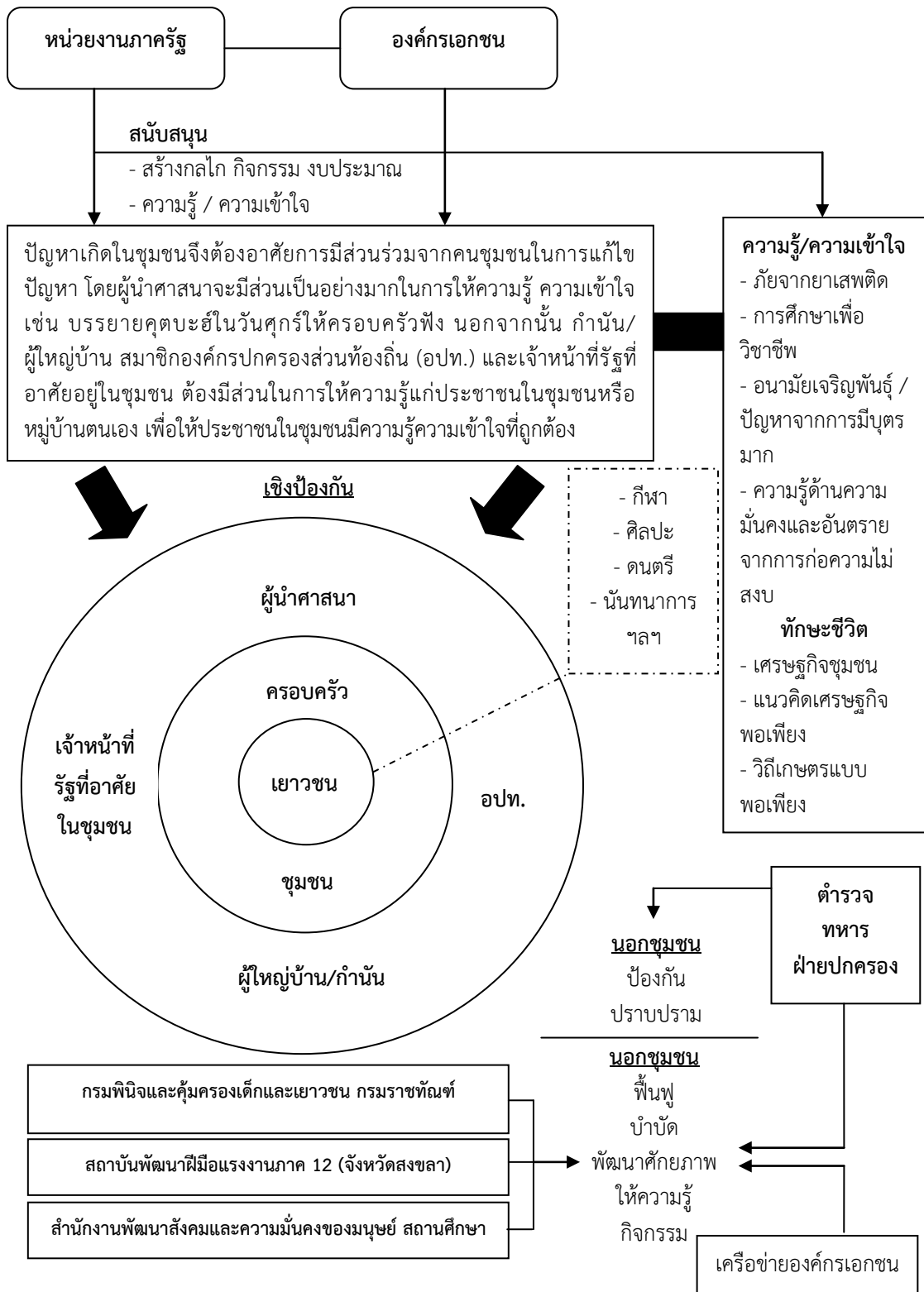
สำหรับปัญหาด้านการศึกษามีประเด็นสำคัญ คือ การศึกษาของเยาวชนจำนวนมากไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน หรือเยาวชนขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน หรือระบบทางครอบครัว ชุมชน และสังคม ไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาต่อของเยาวชน รวมไปถึงมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ดังที่ บรรจง ฟ้ารุ่งแสง และคณะ (2554) ได้อธิบายปัญหาการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนใต้ว่า เนื้อหาหลักสูตรหลายกลุ่มสาระไม่มีความสอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ของสังคมในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพการประเมินการเรียนในวิชาหลักของหลักสูตรสามัญอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากปัจจัยของกระบวนการเรียนรู้ที่ยังขาดการส่งเสริมการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และปัญหาครูในพื้นที่สอนไม่ตรงวุฒิการศึกษา รวมทั้งปัญหาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ครูในพื้นที่ขาดความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร ส่วนในด้านโครงสร้างบริหารการศึกษาพบว่า มีการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ ส่วนด้านนโยบายการศึกษาของรัฐควรจะมีการเร่งส่งเสริมการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาสู่ชุมชนตามนโยบายการปฏิรูประบบราชการของรัฐ

ดังนั้น รัฐจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจต่อเยาวชนและครอบครัวถึงความสำคัญของการเรียนสายสามัญและสายวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานควบคู่ไปกับการศึกษาด้านศาสนา เพื่อให้เยาวชนสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การมีวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานและสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคตได้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะต้องสนับสนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีมาตรฐานการศึกษาในวิชาสายสามัญเพิ่มมากขึ้น ส่วนสถาบันการศึกษาใดที่สอนเพียงศาสนาอย่างเดียวรัฐต้องเลิกให้การอุดหนุน เพราะกาลเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาได้พิสูจน์แล้วว่า การจบทางด้านศาสนาเพียงอย่างเดียวไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาใดจะทำให้มีข้อจำกัดในการแสวงหาอาชีพและรายได้ต่อไปในอนาคต ซึ่งรัฐบาลอาจจะใช้แนวทางการศึกษาของประเทศมาเลเซียที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเข้มข้นมาเป็นตัวอย่าง เช่น ถึงแม้ประเทศมาเลเซียจะมีความเข้มข้นในเรื่องความเป็นชาติพันธุ์มลายูและศาสนาอิสลาม แต่รัฐบาลมาเลเซียก็สนับสนุนให้คนในประเทศเรียนในสาขาวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และคนมลายูมุสลิมในประเทศมาเลเซียก็เลือกที่จะเรียนสาขาวิชาชีพต่างๆ เพราะต่างก็ตระหนักดีว่า “ การศึกษาที่ดี ตามความต้องการของตลาดแรงงานสามารถสร้างรายได้ และอาชีพที่ดี และสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ ”

จากการสัมภาษณ์อดีตอัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ณ ประเทศมาเลเซีย และรักษาการอัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ผู้วิจัยได้ข้อมูลว่าแรงงานไทยที่ผิดกฎหมายในประเทศมาเลเซียมีประมาณ 6-8 หมื่นคน โดยส่วนใหญ่ของแรงงานผิดกฎหมายเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารในร้านต้มยำกุ้ง (ร้านอาหารประเภทต้มยำ) ซึ่งสาเหตุที่ต้องไปทำงานผิดกฎหมายในประเทศมาเลเซียก็เพราะไม่มีอาชีพและไม่สามารถหางานทำ

ได้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และการเดินทางมาทำงาน ณ ประเทศมาเลเซียมีความสะดวก โดยเข้า-ออกได้หลายช่องทาง และที่สำคัญคือ อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม และศาสนาเดียวกัน คือ ศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมความเป็นชาวมลายู ซึ่งประเด็นนี้ชี้ให้เห็นโดยชัดเจนว่า การไม่ได้รับการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานถึงแม้จะเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียก็ทำงานได้เพียงแค่ลูกจ้าง (ผู้ใช้แรงงานระดับล่าง) และไม่สามารถพัฒนาไปสู่วิชาชีพอื่นๆ ได้ ถึงแม้ประเทศมาเลเซียจะมีความต้องการแรงงานในระดับวิชาชีพต่างๆ เช่น งานระดับช่างเทคนิค ช่างโยธา ช่างก่อสร้าง ช่างเชื่อม ช่างสำรวจ รวมไปถึงสาขาวิชาชีพขั้นสูง เช่น วิศวกร พยาบาล แพทย์ ทันตแพทย์ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2558 น.80) ที่อธิบายว่า สถานการณ์ด้านแรงงานในประเทศมาเลเซียมีจำนวนแรงงานไทยในประเทศมาเลเซียมีประมาณ 1-2 แสนคน แต่เป็นแรงงานผิดกฎหมายประมาณ 8 หมื่น ถึง 1 แสนคน ซึ่งประเทศมาเลเซียมีโอกาสมากสำหรับคนไทย โดยเฉพาะสำหรับช่างเทคนิคในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.-ปวส.) มีความต้องการแรงงานในทุกสาขาวิชาในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นโอกาสสำหรับคนไทยที่แสวงหาโอกาสและประสบการณ์ใหม่ๆ โดยเฉพาะแรงงานคนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีภาษาและวัฒนธรรมเดียวกับคนมาเลเซียจะมีโอกาสมากถ้าได้รับการศึกษาตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศมาเลเซีย หรือเป็นโอกาสในการเข้าไปหางานทำแบบไปเช้า-กลับเย็น ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้มาเลี้ยงครอบครัวได้เพิ่มมากขึ้น

โดยสรุป การแก้ไขปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ ครอบครัวมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม นั้น เป็นปัญหาที่รัฐบาลทำงานแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ ครอบครัว ชุมชน และสังคม ต้องเป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม สำหรับครอบครัวที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องปัญหาเยาวชน รัฐต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้เขาได้มีโอกาสถ่ายทอดวิถีการดำเนินชีวิตและประสบการณ์ให้เพื่อนชาวมุสลิมอื่นๆ ได้ทราบ สำหรับครอบครัวและชุมชนชาวมุสลิมที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล รวมไปถึงพื้นที่สีแดง (พื้นที่สีแดง หมายถึง มีผู้ที่ก่อความไม่สงบอยู่เป็นจำนวนมาก) รัฐต้องใช้เครื่องมือและช่องทางการสื่อสารต่างๆ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามาเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง การช่วยเหลือชุมชนด้านต่างๆ รวมไปถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในวิถีมุสลิมที่ถูกต้องให้แก่ครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ ผู้นำศาสนาก็มีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชุมชน ซึ่งรัฐจะต้องอาศัยกลไกของชุมชนและศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยรัฐจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนด้านต่างๆ แก่ชุมชนเพื่อให้เกิดกิจกรรมในการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาานานแต่ก็มีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และต้องเน้นพัฒนาการศึกษา ความรู้ ความสามารถของเยาวชนไทยมุสลิมอย่างจริงจัง เพื่อให้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้าตามวิถีแห่งคุณงามของดีของอิสลาม และสามารถเป็นพื้นที่ที่พึ่งตนเองได้โดยมีต้องพึ่งรัฐบาลอย่างมากมายเฉกเช่นในปัจจุบัน ดังแสดงในภาพที่ 5-1

ภาพที่ 5-1 กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

1. รัฐบาลต้องบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดอย่างจริงจัง ไม่มีข้อยกเว้นไม่ว่ากรณีใดๆ รวมไปถึงข้ออ้างทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี เพราะยาเสพติดส่งผลเสียต่อเยาวชน ชุมชน สังคม จนมาถึงปัจจุบันและยากเกินจะแก้ไข ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดจึงมีความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น

2. สำหรับเยาวชนผู้ติดยาเสพติด หรืออาจจะมีส่วนในกระบวนการค้ายาเสพติด รัฐบาลต้องเน้นกระบวนการฟื้นฟู บำบัด สร้างอาชีพ มากกว่าที่จะใช้กระบวนการลงโทษตามกฎหมาย และเมื่อฟื้นฟูบำบัดแล้ว ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนและสังคมในการให้โอกาสเยาวชนเหล่านั้นได้กลับตัวมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมได้ต่อไป

3. รัฐบาลต้องเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหาเยาวชน เพราะปัญหาเกิดขึ้นในชุมชนจึงต้องอาศัยประชาชนในชุมชนมาช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยสร้างกระบวนการการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เน้นให้ชุมชนเกิดการป้องกันมากกว่าเน้นให้มาช่วยเจ้าหน้าที่รัฐปราบปราม

4. รัฐบาลต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสนับสนุนการศึกษาที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับตลาดแรงงาน ส่วนระบบการศึกษาที่เน้นศาสนาเพียงอย่างเดียว รัฐบาลต้องเลิกอุดหนุนและให้เป็นเรื่องของมูลนิธิและองค์กรอิสระ เพราะเงินอุดหนุนของรัฐทำให้สถาบันการศึกษาที่สอนศาสนาอย่างเดียวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับก่อน ปี พ.ศ. 2547 และต้องสร้างความรู้ความเข้าใจถึงคำว่าตลาดแรงงานแก่ประชาชนชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ ว่าการศึกษาประเภทใด แบบใด สาขาใดบ้างที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานทั้งในประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอื่นๆ ที่นับถือศาสนาอิสลามเช่นกัน

5. รัฐบาลควรแก้ไขพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และแก้ไขกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนด ลักษณะชนิดประเภทและปริมาณของสารเสพติด พ.ศ. 2546 เพื่อให้ผู้ต้องหาดีที่ซกระห่อมสามารถเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูได้เฉกเช่นเดียวกับยาเสพติดประเภทอื่นๆ

6. รัฐบาลควรจัดตั้งหน่วยงานและห้องปฏิบัติการพิสูจน์สารเสพติดพีซกระห่อมและสารเสพติดอื่นๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพราะปัจจุบันประเทศไทยมีห้องปฏิบัติการที่สามารถตรวจพิสูจน์สารเสพติดพีซกระห่อมได้มีเพียง 4 แห่งเท่านั้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัย เรื่อง การประเมินผลประสิทธิภาพหน่วยงานรัฐในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้

2. ควรทำวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการกับปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้

3. ควรทำวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างสรรค์บริบทและกลไกที่เป็นมิตรในการป้องกันปัญหาเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้

4. ข้อจำกัดในการวิจัย

ด้วยสถานการณ์ในพื้นที่ที่มีความรุนแรงและความขัดแย้งจากปัญหาการก่อความไม่สงบของ ขบวนการผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลไทย และความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนา ทำให้การเก็บ ข้อมูลวิจัยค่อนข้างยากลำบากและต้องใช้ความระมัดระวัง และผู้ให้ข้อมูลก็ไม่มีความเต็มใจที่จะ เปิดเผยตัวตนเพราะกังวลต่ออันตรายที่จะได้รับจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบและความรุนแรง นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยอาจจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ด้วยจากโครงการมีนักวิจัยเพียงท่านเดียว จึง อาจจะไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมในทุกประเด็นทั้งหมด

บรรณานุกรม

- กมลพรรณ ชิวพันธ์ศรี. (2548). *วิธีการแก้ปัญหาเด็ก/เยาวชน*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 14 พฤษภาคม 2556, จาก http://www.parent-youth.net/index.php?lay=boardshow&ac=webboard_show&W Bntype=1&No=384085
- กรมประชาสัมพันธ์. (2552). *สรุปสาระสำคัญแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2552 - 2555*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 กันยายน 2556, จาก http://yeawya.prd.go.th/view_ebook.php?id=22
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2555). *20 กันยายน วันเยาวชนแห่งชาติ*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 27 มีนาคม 2558, จาก http://www.culture.go.th/cday/index.php?option=com_content&view=article&id=654:2011-02-19-08-43-39&catid=55:0903&Itemid=81
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า. (2555). *ปอเนาะญาลันนันบารู*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 8 มกราคม 2559, จาก <http://www.southpeace.go.th/th/Article/ปอเนาะญาลันนันบารู.html>
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า. (2556). *เปิดโลกทัศน์ใหม่เยาวชนไทยชายแดนใต้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 8 มกราคม 2559, จาก <http://www.southpeace.go.th/th/Article/เปิดโลกทัศน์ใหม่เยาวชนไทยชายแดนใต้.html>
- เกษตรชัย และหีม และดลมนรจรณ์ บากา. (2552). ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 15(6), 897-911.
- เกษตรชัย และหีม และดลมนรจรณ์ บากา. (2553). การศึกษาวิถีชีวิตของเยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 16(6), 973-988.
- เกษตรชัย และหีม และดลมนรจรณ์ บากา. (2555). การศึกษาพฤติกรรมรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 52(1), 159-187.
- เกษตรชัย และหีม และอุทิศ สังข์รัตน์. (2555). การพัฒนาแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์ (สังคมศาสตร์)*, 33(2), 175-187.
- กาญจนา บุญยัง. (2549). ปอเนาะ รากเหง้าของปัญหาเยาวชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มุมมองของคนนอกพื้นที่. *วารสารอินโดจีนศึกษา*, 7(1), 307-345.
- คณะอนุกรรมการด้านเด็กและเยาวชน. (2556). *ปัญหาเด็กเยาวชน: ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม และปัญหาชาติ*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 31 มีนาคม 2558, จาก <http://www.senate.go.th/w3c/senate/spaw2/uploads/files/16-09-56%20ปัญหาเด็กและเยาวชน.pdf>

- เครือข่ายบัณฑิตอาสาพัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2558). *ปัญหาวัยรุ่นมุสลิมไทยกับการแต่งกายในปัจจุบัน รูปสาวมุสลิมสวย สาวมุสลิมโป้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 2 เมษายน 2558, จาก <http://islamhouse.muslimthaipost.com/main/printable.php?category=&id=18974>
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา และอ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2552). บทบาทสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 20(2), 162-179.
- ดลมนรจณ์ บากา และเกษตรชัย และหีม. (2550). *การศึกษาวลีชีวิตเยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดลมนรจณ์ บากา และเกษตรชัย และหีม. (2552). *ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดุลยา จิตตะยโสธร. (2552). รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู: แนวคิดของ Diana Baumrind Diana Baumrind's Parenting Styles. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 29(4), 173-187.
- หิมเฉพาะกิจสำนักประชาสัมพันธ์. (2556). *ปัญหาเด็กเยาวชน: ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมและปัญหาชาติ?*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 8 มกราคม 2559, จาก <http://www.senate.go.th/w3c/senate/spaw2/uploads/files/16-09-56%20ปัญหาเด็กและเยาวชน.pdf>
- ทัศนันท์ บุญสวน. (2550). *กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนต่อวิธีการเปลี่ยนแปลงชุมชนเกษตรในชุมชนตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2558). *นโยบายภาครัฐกับการจัดการแรงงานไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นพพร ศรีผัด. (2548). *กระบวนการตัดสินใจเสพยาบ้าของเยาวชนหญิง ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขตภาคเหนือตอนบน*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นาซีเราะห์ เจะมามะ จิตาภา สุวรรณฤกษ์ อมลวรรณ วีระธรรมโม และมุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ. (2553). กระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามสำหรับเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสาร อัล-นूर*, 6(11), 99-111.
- นุรมาน จินตารา สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร นพดล อนันท์อภิพงษ์ รุ่งโรจน์ ชอบหวาน และวรพงษ์ เจริญวงศ์. (2555). *การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

- บรรจง ฟำรุงสาง ไช่มุก อุทยานลี เอกรินทร์ สังข์ทอง และไพฑูริ์ หะยืออวัง. (2554). การปฏิรูป การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 17(6), 157-174.
- บุญธรรม บุญหมื่น. (2545). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ คุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัณฑิต อารอมัน. (2556). การศึกษากับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้. [ออนไลน์] สืบค้น ข้อมูลเมื่อ 30 มีนาคม 2558, จาก http://www.thaiworld.org/th/thailand_monitor/answer.php?question_id=1257
- ประชาสัมพันธ์จังหวัดยะลา. (2557). หน่วยเฉพาะกิจยะลา ดึงเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ร่วมสร้างสันติสุขในพื้นที่ พร้อมจัดเสวนาบทบาทของเยาวชนต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ในมิติ ศาสนา และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 27 มีนาคม 2558, จาก http://nnt.prd.go.th/website_th/news/news_detail/TNPOL5709100010002
- ปราณี ทองคำ และสุชาติ วิถีระวีวงศ์. (2553). พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลและปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการเล่นพนันฟุตบอลของเยาวชนจังหวัดปัตตานี. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 16(4), 617-628.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2552). ทหารสตูลนำเยาวชนมุสลิมตำบลชายแดนเรียนรู้การใช้ภาษาไทยเพื่อ สำนึกรักแผ่นดินมากขึ้น. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 กันยายน 2556, จาก <http://www.manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9520000007436>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2558). ศอ.บต.เปิด “ค่ายมวยรัตนภาณุ” หนุนเยาวชนชายแดนใต้ห่างไกล ยาเสพติด-ความรุนแรง. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 8 มกราคม 2559, จาก <http://www.manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9580000140327>
- พนม เกตุมาน. (2550). ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 27 มีนาคม 2558, จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_57.htm
- พรทิพย์ อินทรโชติ. (2536). ผลของการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริงที่มีต่อพฤติกรรมรังแกเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านพุเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. (2550, 30 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก. หน้า 1-15.
- พฤทธิ์ ไชยเหมววงศ์ เลิศลักษณ์ สุขแก้ว คมศักดิ์ ธีฎเกษตร และณัฐนันท์ บำรุงตา. (2556). สภาวะการณ์เด็กและเยาวชนจังหวัดนราธิวาส. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 8 มกราคม 2559, จาก <http://resource.thaihealth.or.th/library/hot/14043>
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2555). เจนเนอเรชั่นที่สูญเสียในชายแดนใต้. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 14 พฤษภาคม 2556, จาก <http://southwomen.net/>

- เพิ่มพงษ์ เชาวลิขิต. (2555). *ยาเสพติดชายแดนใต้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 14 ตุลาคม 2558, จาก <https://yimzcity.wordpress.com/2012/11/23/ยาเสพติดชายแดนใต้/>
- พียชอล มะหะหมัด ปราณี ทองคำ และมารุต ดำชะอม. (2551). บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 14(1), 35-54.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2552). *มหกรรมสืบสานวัฒนธรรมเพื่อสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 7 กันยายน 2558, จาก <http://wednesday-3.blogspot.com/2009/10/28-29-2552.html>
- มะรุดีง สะมาแม. (ม.ป.ป.). “*สี่คูณร้อย*” *ยานรกในสามจังหวัด*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 19 สิงหาคม 2557, จาก http://www.southpeace.go.th/column/column_550326_2.htm
- มุสลิมห์ โต๊ะกานี. (2555). เขตที่อยู่อาศัยกับการทำหน้าที่ของครอบครัวต่อปัญหาสุขภาพจิตและพฤติกรรมของเยาวชนที่ประสบเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 18(3), 169-200.
- รัฐบาลไทย (2556). *กองทัพบกเร่งปลูกฝังเยาวชนให้ตระหนักถึงความรัก ความสามัคคี และสันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนใต้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 กันยายน 2556, จาก <http://www.thaigov.go.th/th/news-ministry/2012-08-15-09-09-31/item/30716-.html>
- รีสุวาน วัง กละ. (2552). *มัลลิตกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 5 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.l3nr.org/posts/423077>
- โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้. (2552). *รายงาน: จีน ไทยพุทธ มลายูมุสลิมร่วมสนทนาข้ามศาสนาดับไฟใต้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 กันยายน 2556, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/3244>
- วะร่อชะซุนนะ. (2555). *ปัญหาวัยรุ่นมุสลิม*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 19 สิงหาคม 2557, จาก <http://nurul-nura.blogspot.com/2012/01/blog-post.html>
- วิณี ชิดเชิดวงศ์. (2537). *การศึกษาเด็ก*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี. (2556). *ความจริงที่คุณไม่อาจฟัง: ความขัดแย้งที่รุนแรงในชายแดนใต้/ ปาตานีกับทศวรรษของความเป็นจริงที่สับสนกดดันและการหาทางออกอันไม่แน่นอน*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 29 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/node/5974>
- ศูนย์ข่าวอิศรา. (ม.ป.ป.). *MuslimNB เปิดกว้างทางความคิด เกาะติดทุกแง่มุม*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 19 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.muslimnb.com/main/content.php?page=sub&category=8&id=78>
- ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า. (2549). *สถิติการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2556). *เลขาธิการ คอ.บต.และรองเลขาธิการด้าน การศึกษาเยี่ยมพบปะนักเรียนโรงเรียนดรุณาสาลาม อ.ระแงะ จ.นราธิวาส*. [ออนไลน์] สืบค้น ข้อมูลเมื่อ 14 พฤษภาคม 2556, จาก <http://www.sbpac.go.th/main/?p=1862#more-1862>
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2556). *คลีจัตหมาย "สะมะแอ ท่าน้ำ" กับข้อเสนอ ดับไฟใต้-ดูแลเยาวชน*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 5 ตุลาคม 2556, จาก http://www.sbpac.go.th/index.php?option=com_k2&view=item&id=384:2013-10-01-04-27-39
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2556). *เลขาธิการ คอ.บต. มอบเครื่องแต่งกายมุสลิม ให้กับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 5 ตุลาคม 2556, จาก http://www.sbpac.go.th/index.php?option=com_k&view=item&id=118:2013-08-26-06-18-16
- สนุกออนไลน์. (2553). *โครงการ ญาลันนันบารู แก้ปัญหาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง 3 จ.ชายแดน ภาคใต้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 7 มกราคม 2559, จาก <http://news.sanook.com/925521/>
- สมชัย สติรวัฒนา. (2551). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของ เด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพร ดวงคำฟู. (2549). *การป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชน*. การค้นคว้าแบบ อิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวรา แก้วนัย และสุภาภรณ์ พันสนาซี. (2558). *สถานการณ์เด็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: 11 ปี ของเด็กและเยาวชนในวังวนแห่งความรุนแรง*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 29 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/node/6656>
- สุรพร ชลสาคร. (2556). *ปัญหาเสพติดพีชกระท่อมในสามจังหวัดชายแดนใต้กับการบำบัดรักษา พื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2552). *สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2558). *ส.ปชส.ปัตตานี จัดกิจกรรม เยาวชนดี สังคมไทยดี ตาม โครงการแก้ไขปัญหา จชต.ของ กปส*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 31 มีนาคม 2558, จาก http://thainews.prd.go.th/centerweb/news/NewsDetail?NT01_NewsID=WNSOC5801200010069
- สำนักข่าวไทย. (2554). *จุฬาราชมนตรีห่วงปัญหาเยาวชนนราธิวาส 80 % ติดยาเสพติด*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มกราคม 2559, จาก <http://www.mcot.net/site/content?id=4ff673850b01dabf3c02ab19#.VpcfxfmLTIU>

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). *เยาวชนกับสันติสุข 3 จ.ชายแดนใต้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 15 มกราคม 2559, จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/8956>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). *สถานการณ์ยาเสพติด 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดสงขลา ห้วงตุลาคม 2557 – สิงหาคม 2558*. สงขลา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 9 (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *บทที่ 6*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 19 สิงหาคม 2557, จาก www.nesdb.go.th/portals/0/news/plan/p5/M4_6.doc
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน. (2552). *โครงการมหาวิทยาลัยรวมใจเพื่อสร้างความสงบใน 3 จังหวัดใต้ (ยุวชนดาวหทัยและอิหม่ามน้อย)*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 5 กันยายน 2556, จาก www.opp.go.th/projectY_5.doc
- โสภณ สุภาพงษ์. (2548). *อนาคตครอบครัวไทย ระเบิดเวลาจากผู้ใหญ่มอบให้เด็ก*. คมชัดลึก. (18 เมษายน 2548), หน้า 12.
- หนังสือพิมพ์แนวหน้า. (2554). *รพ.ปัตตานีเปิดคลินิกวัยรุ่นร่วมใส่ใจดูแลสุขภาพวัยโจ๋*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 1 เมษายน 2558, จาก <https://sites.google.com/site/payhawayrunpaccuban/payha-ya-seph-tid-1>
- องค์การบริหารส่วนตำบลยะลา. (2549). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลยะลา*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 1 เมษายน 2558, จาก www.yalasao.go.th/datacenter/doc_download/a_170214_103821.doc
- อุมม์ รอซิด. (2555). *การแก้ไขปัญหาชายแดนใต้ขั้นพื้นฐาน*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 15 พฤษภาคม 2556, จาก <http://www.islammore.com/main/content.php?Page=sub&category=50&id=2377>
- อารีดำ สาเมาะ. (2554). *อยู่ก่อนแต่ง-ท้องวัยเรียน อีกหนึ่งปัญหาสังคมชายแดนใต้*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 31 มีนาคม 2558, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/2157>
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2556). *อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการศรัทธาของเยาวชนไทยมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดยะลา*. *วารสารรัฐสมัย*, 34(3), 95-99.
- เอเอสทีวี ผู้จัดการออนไลน์. (2557). *สถานพินิจปัตตานีเปิดคลินิกให้คำปรึกษาผู้ปกครองบุตรหลานที่ถูกดำเนินคดี*. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 30 กันยายน 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9570000148246>
- Ahmed, E. & Braithwaite, V. (2004). Bullying and victimization: Cause for concern for both families and schools. *Social Psychology of Education*, 7, 35-54.
- Kohlberg, L. (1958). *The Development of Modes of Thinking and Choices in Years 10 to 16*. Doctoral Dissertation, University of Chicago.

- Newsit.com (2548). ผู้บัญชาการทหารเรือ ให้การต้อนรับเยาวชนไทย – มุสลิมจากจังหวัดนราธิวาส ที่มาทัศนศึกษา ในพื้นที่กองทัพเรือ. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 กันยายน 2556, จาก <http://www.newsit.com/gen/2005-11-25/803e8b04b8e6ffd6e5f6b3b656d752fd/>
- Pattayadailynews. (2556). เยาวชนแดนใต้ เยี่ยมชมมหาวิทยาลัยตามโครงการรวมใจไทยเป็นหนึ่ง. [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 กันยายน 2556, จาก <http://www.pattayadailynews.com/th/2013/03/02>